

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

FAKULTA FILOZOFICKÁ

ÚSTAV ROMANISTIKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Významní čeští překladatelé italské prózy a poezie v letech

1900 – 2000

Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Josef Prokop

Autorka práce: Rozálie Drátovská

Studijní obor: Italský jazyk

Ročník: 5

2014

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci na téma *Významní čeští překladatelé italské prózy a poezie v letech 1900 – 2000* jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 11/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

České Budějovice 9. Května 2014

Poděkování

Úctu a vděčnost chovám k vedoucímu práce PhDr. Josefu Prokopovi, Ph. D., který mi byl celý dlouhý čas zpracovávání nápomocen, ochoten spolupráce a trpělivý během konzultací. Poděkování patří také panu doc. PhDr. Jiřímu Pelánovi, Ph.D., který mi velice ochotně umožnil schůzku a poskytl mi cenné a zajímavé rady. Touto cestou bych tedy ráda poděkovala těmto „záchranářům“, kteří mi neváhali hodit záchranný kruh v případech, kdy jsem začínala tonout.

ANOTACE

Bakalářská práce je zaměřená na téma **Významní čeští překladatelé italské prózy a poezie v letech 1900 – 2000.**

Práci je zaměřená na dvě hlavní témata. Prvním je historie a problematika překladu, pojící se s překladatelskou metodou a ukázkami různých pojetí stejného textu. Druhý hlavní zájem se soustřeďuje na konkrétní překladatele a jejich překlady. Práce obsahuje informace o překladatelích, jejich životě a působnosti. Dále informace o překladech, zahrnující základní, zajímavé či doplňující informace týkající se originálů a autorů, dále obsahů, dostupnosti, struktury a podoby.

Součástí práce je resumé v italštině.

KLÍČOVÁ SLOVA

Dějiny českého překladu, teorie překladu, literární žánr, čeští překladatelé z italštiny 20. století, italská literatura.

ANNOTATION

The Bachelor thesis is focussed on the topic Important Czech translators of Italian prose and poetry between 1900 – 2000.

The thesis is focussed on two main topics. The first represents history and matters of translation relating with different ways of translating and examples of the same text in implementation of different translators. Following main topic is focussed on particular translators. The thesis contains information of translators, their lives and activity and translations according to particular and interesting facts about content, availability, structure and appearance. Main part of thesis contains information about originals.

The bachelor thesis contains the summary in Italian.

KEY WORDS

History of Czech translation, theory of translation, genre of literature, Czech translators in the twentieth century, Italian literature.

OBSAH

1	PŘEKLADATELSKÁ ČINNOST V LETECH 1900 – 2000 - HISTORIE A TEORIE PŘEKLADU.....	11
1.1	Činnost překladatelská.....	11
1.2	Teorie překladu.....	11
1.3	Překladatelská metoda v historii.....	13
1.3.1	Boj proti Vrchlického metodě a literární skupiny z konce 19. stol.	13
1.3.2	F. X. Šalda.....	14
1.3.3	Období mezi dvěma světovými válkami.....	15
1.4	Situace 20. století.....	18
2	PŘEKLADATELÉ ITALSKÉ POEZIE A PRÓZY.....	20
2.1	STARŠÍ GENERACE.....	22
2.1.1	Babler Otto František (*1901, †1984).....	22
2.1.2	Čep Václav (*1908, †1985).....	30
2.1.3	Eisner Pavel (*1889, †1958).....	35
2.1.4	Felix Adolf (*1904, †1987).....	41
2.1.5	Mikeš Vladimír (*1927).....	48
2.1.6	Vladislav Jan (*1923, †2009).....	66
2.2	MLADŠÍ GENERACE.....	71
2.2.1	Bahníková Alena (*1948).....	71
2.2.2	Pelán Jiří (*1950).....	74
2.2.3	Vinšová Kateřina (*1948).....	79
	ABECEDNÍ SEZNAM VÝZNAMNÝCH PŘEKLADATELŮ PŮSOBÍCÍCH V LETECH 1900 – 2000.....	85
	ZÁVĚR.....	88
	RESUMÉ.....	91
	REJSTŘÍK.....	92
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJE.....	102
	PŘÍLOHY.....	104

ÚVOD

Z absolutního počtu překladatelů, které se mi podařilo vyhledat, jsem zjistila, že se dají rozdělit do skupin na základě různých hledisek. Po hlubším studiu jejich života a překladů jsem zvolila své vlastní kritérium pro redukci počtu. Protože jsem si všimla, že v některých případech se překladatelé věnovali jistému literárnímu žánru více, rozhodla jsem se věnovat pozornost právě tomuto faktu, obzvláště překladu poezie a prózy, protože právě překlad lyrických a epických textů je tak rozdílný a specifický. Z mého bádání plyne, že překlad poezie je věcí nesnadnou a někteří tvrdí, že právě na překladu poezie se odrazí osobnost překladatele. Nejsou tedy ojedinělé ani případy převodu poezie na prózu. Pozornost věnuji také dramatu a filmu, čili překladu divadelních her a filmových scénářů. Zmiňuji také odbornou literaturu, kterou někteří doplňovali svou činností a také výbor či antologii. V tomto případě se jedná o speciální druh literatury, kde je překlad nutnou součástí, nicméně již nemusí být vypracován osobou, která výbor sestaví. Někteří překladatelé doplňovali svou činnost různými odbornými a vědeckými pracemi, tudíž se mi v jejich přínosu na české literární a vědecké scéně objevují slovníky Česko – italské a Italsko – české, učebnice a příručky či různé knihy pojednávající o teorii překladu. Zajímavými pracemi jsou také ty, kterými chtěli obohatit italskou literaturu a kulturu a z českého jazyka je přeložili do italského. Nesmím opomenout ani překlad pro film a dabing či překlad titulků. Zájem o italskou kulturu se u některých projevuje také v působnosti a profesích. Jsou tu tací, kteří vyučovali na italských školách či působili v různých odborných sférách jako tlumočníci. Odměnou se mnohým stalo ocenění jejich práce v podobě různých cen udělovaných ať už na domácí půdě nebo samotnou Italskou republikou.

Co se týká struktury práce, je rozdělená do několika hlavních okruhů. První kapitolou jsem se pokusila shrnout historii a vůbec pojem překladatelské činnosti. Přesto, že jsem nahlédla do více knih, nejvíce se mi líbily pasáže z knihy Jiřího Levého, proto je vlastně jediným zdrojem. Protože práce není zaměřená vyloženě na teorii překladu, myslím, že toto shrnutí je dostačující. Na to navazuje kapitola věnovaná jednotlivým překladatelům, kteří jsou rozděleni do dvou skupin – starší a mladší generace. Protože v letech 1900–2000 překládalo italskou literaturu mnoho významných osobností české literární scény, bylo třeba vybrat pouze některé. Snažila jsem se dát dohromady výčet, v němž bude zastoupena jak starší, tak mladší generace. Dále jsem chtěla, aby byla mezi

překlady uvedené nejen poezie, ale také próza. Snažila jsem se vyhledat klasické autory originálních textů, které jsou pro Itálii typické. V neposlední řadě jsem se snažila o to, aby lyrické a prozaické texty pokrývaly středověk, renesanci i moderní dobu, s kterou je nepochybně spjat překlad filmových scénářů a divadelních her. Snažila jsem se poukázat na zajímavosti, které se pojí nejen s vydáním překladů, ale také originálů. Zmiňuji informace, které se mi zdály důležité, relevantní či zajímavé.

Vůbec první věc, kterou jsem začala svou práci, bylo důkladné studium jednotlivých překladatelů a jejich profesního života, abych si na základě zjištěných informací mohla udělat své vlastní kritérium pro rozdělení a redukci počtu. Nápomocen mi byl především *Lexikon české literatury*¹. Tato rozsáhlá encyklopedie české literatury, zahrnující 8 svazků, je dostupná i v podobě CD – ROMU², který vyšel za odborné spolupráce *Ústavu pro českou literaturu Akademie věd ČR*. Dále jsem nahlédla do *Slovníku českých spisovatelů*, který je dostupný mimo knižní podoby i v on-line verzi. Poskytuje biografické a bibliografické údaje o literárních osobnostech. Webové rozhraní jsem využila i v případě stránek *Obec překladatelů* a *Databáze českého uměleckého překladu*. Do historie a problematiky překladatelské činnosti jsem lehce pronikla společně s Jiřím Levým, z jehož knih jsem čerpala³ a stručně jsem shrnula toto téma v kapitole první.

Prakticky jsem se podílela na práci zjišťováním informací nejen k překladům, ale také k originálům. Četla jsem předmluvy a doslovy, ediční poznámky a jiné doplňující informace. Také jsem porovnávala různá vydání a varianty překladu stejného originálu s cílem zjistit, jak se odlišují. To, co jsem považovala za důležité či zajímavé, jsem uvedla níže v práci.

Cílem mé práce bylo postihnout překladatelskou činnost a pohlížet na ní ze tří různých hledisek, které s sebou nese. Teorie, historie a způsob překladu, výběr předlohy a autora zamýšleného překládat a nakonec samotné překlady, jejich varianty a různá vydání. Překladatelská činnost totiž nejsou pouze překladatelé, ale také předlohy originálů, myšlenka a význam knih a samotných autorů, proto nemohu uvést překlad *Božské komedie*, aniž bych neuvedla i okolnosti jejího sepsání.

¹ FORST, Vladimír et al. *Lexikon české literatury: osobnosti, díla, instituce*. Praha: Academia, 1985 – 2008.

² FORST, Vladimír et al. *Lexikon české literatury*. Praha: Infinity, 1999.

³ LEVÝ, Jiří. *České teorie překladu*. Praha: SNKLHU, 1957.

LEVÝ, Jiří. *Úvod do teorie překladu*. Praha: SPN, 1958.

BELISOVÁ, Šárka et al. *Kapitoly z dějin českého překladu*. Praha: Karolinum, 2002.

Při své práci jsem čerpala především z knih a internetu, v ruce jsem držela i většinu samotných překladů a některé originály. Nápomocen mi byl také online katalog Národní knihovny a některá periodika. Níže jsou uvedeny veškeré zdroje.

1 PŘEKLADATELSKÁ ČINNOST V LETECH 1900 – 2000 - HISTORIE A TEORIE PŘEKLADU

V této první části práce poskytuji informace, které jsem čerpala z knih Jiřího Levého *České teorie překladau 1, 2*. Toto shrnutí tvoří úvod práci a uvedení do pojmu překladatelské činnosti. Vybrala jsem z knihy základní informace, které jsem se snažila parafrázovat, přestože text obsahuje i řadu doslovných citací, které si myslím jsou v některých případech na místě. Vybrala jsem pasáže z první části kapitol *Literární skupiny z konce 19. stol.* a *Období mezi dvěma světovými válkami* v rozsahu stran 186 – 230, 233 – 236. Druhý díl mi poskytl informace o některých překladatelích. Kapitoly *Jaroslav Zaorálek – Anketa o překládání*, strana 175, *Vítězslav Nezval – Anketa o překládání*, v rozsahu stran 176 – 177, *Pavel Eisner – O věcech nepřeložitelných*, str. 197 – 209.

1.1 Činnost překladatelská

Překládání je činností, která má u nás velice bohatou tradici a jejím prostřednictvím jsou nám v rodném jazyce přístupná díla od všemožných světových autorů. Je činností tvůrčí, protože má vytvořit dílo české, ale zároveň také reprodukční, neboť by měla tlumočit originál. S tím souvisí teorie překladau, která udává, jak překládat. Výzkum do počátku 90. let 20. stol. se zaměřoval především na vývoj myšlení o překladau. V souladu s rozvojem translatologie se od devadesátých let začíná ve větší míře prosazovat výzkum, který se soustřeďuje na samotné podmínky vzniku překladau a na roli individuálních překladatelů. Počátky českých teorií překladau najdeme již v 15. stol. Asi nejlépe toto téma shrnul historik a teoretik Jiří Levý ve svých publikacích, ve kterých se zabývá právě touto problematikou. Také z jeho knih *České teorie překladau 1, 2* jsem čerpala při vytvoření jakéhosi shrnutí tohoto tématu, abych poskytla ta nejzákladnější historická fakta a pokusila se lehce proniknout do tajů činnosti překladatelské.

1.2 Teorie překladau

Jiří Levý uvádí ve své publikaci *České teorie překladau*: „*Teorie překladau je součástí celého systému estetických názorů doby, a proto také zásadní stanovisko překladatelské je závislé na ideologii doby.*“⁴. Z tohoto tvrzení vyplývá, že názory a teze se mění v závislosti na myšlení, filozofii a vůbec celé národní kultuře dané doby. Nejde

⁴ LEVÝ, Jiří, *České teorie překladau*. Sv. 2, str. 235.

ale samozřejmě o ucelené teze, protože historie je protkaná různými školami a teoriemi, kritikami a názory, jak správně překládat, čemu se vyvarovat a na co naopak dbát. Každé období a s tím i „vládnoucí“ literární skupina s sebou nese vždy jistou tezi, která udává, ba přímo diktuje způsob, kterého se mají překladatelé držet, oponuje a kritizuje překladatele vymykající se z jejich vzoru. Vůbec nejzákladnější vývojové kritérium metody, které může sloužit pro periodizaci tohoto typu literatury je tzv. překladatelská volnost či věrnost. Jde o to, čemu chtějí být překladatelé věrni, zda obsahu či formě. Zachovat myšlenku nebo slovo, věnovat pozornost obecnému nebo jedinečnému, celku či části.

S otázkou, zda být věren obsahu (zachovat myšlenku) či formě (zachovat slovo), se potýkali všichni překladatelé. Velice stručně kniha shrnuje: „*v novočeském písemnictví se od nevázané tvořivosti obrozenecké vracejí romantikové k překladu především reprodukcí, nové odpoutání od originálu a těsnější sejití s původní literaturou nastává u májovců a vrcholí svérázným křížením obou hledisek u lumírovců, Česká moderna se vrací k doslovnosti a nové uvolnění nastává v období mezi oběma světovými válkami...*“⁵

Pozornost se ale nevěnuje pouze formě obsahové či stylistické. Postupem času se překladatelé začínají soustřeďovat také na jiné, zvláštní rysy. Zajímají se také o jevy jedinečné – dobové, národní a individuální. Zabývají se formou gramatickou a estetickou. Mimo objektivního, tedy neosobního pohledu na dílo se někteří snaží na něj pohlížet subjektivně, tj. pochopit a zachytit tvůrčí stavy autorovy. Česká moderna zavádí v této souvislosti nový pojem - kongeniálnost, neboli duševní spříznění s autorem předlohy. Někteří totiž zastávali názor, že důležitým předpokladem co nejlepšího zpracování předlohy je podobnost s překládaným autorem. Především mentálních, citových a psychických vlastností. Tento názor se staví proti univerzálnosti a neosobnosti, z kterých Moderna vinila Vrchlického.

Jiným fenoménem bylo také exotizování překladové tvorby, Dekadenti psali cizím pravopisem i slova u nás zdomácnělá, jako např. *sfaera, okkultní, akkord, ilustrovaný, bizarní, intelligence* atd. Příčinou tohoto jevu nebyla pravopisná nejistota, ale vědomá snaha vyznačovat tato slova jako cizí, exotizovat je. Opačným procesem pak bylo nadměrné zčešťování zcela běžných, zažitých slov, které se projevilo přede-

⁵ LEVÝ, Jiří, *České teorie překlada*. Sv. 2, str. 233.

vším u překladatelů z konce 19. stol. Místo *demokracie* používají *lidovláda*, místo *fyzio-
logie životozpyt* apod. Nechybí ani novotvary či naopak archaismy, dialektismy, argo-
tismy, cizomluvy. Všechny tyto různorodé vyjadřovací prostředky měly jednu hlavní
funkci, a to estetickou, která však často bohužel oslabovala sdělovací funkci jazyka.

1.3 Překladatelská metoda v historii

Co se období let 1900 – 2000 týká, základním faktem je, že ke konci 19. stol.
byla již přeložena větší část nejvýznamnějších děl. Proto překladatelské generace nejen
doplňovaly chybějící články, ale musely daleko soustavněji počítat s překladatelskou
tradicí daného díla a na ni buď navazovat anebo ji revidovat. Proto také tuto epochu
nazývá Otakar Fischer jako období revize.

1.3.1 Boj proti Vrchlického metodě a literární skupiny z konce 19. stol.

Mezi nejvýznamnější literární skupiny této éry patřily Lumírovci, Česká mo-
derna, Dekadenti, Symbolisté a také tzv. Realisté kolem T. G. Masaryka. Všechny tyto
literární skupiny z konce 19. stol. nastupují v polovině 90. let, kdy již před nimi měl
zásadní význam vedoucí lumírovský básník Jaroslav Vrchlický. Jako jeden z prvních
přeložil Božskou komedii Danta Alighieriho a je tedy důležitou osobou v procesu pře-
kládání tohoto veledíla.

Všechny literární skupiny měly sice odlišné názory na to, jak překládat, nicméně
společně kritizovali metodu Vrchlického. Jiří Levý uvádí ve své knize, že šlo o nej-
prudší zápas o překladatelskou metodu, který byl u nás veden. Proti Vrchlického pře-
kladatelské metodě vznášela námitky celá mladá literární generace a vytýkala mu pře-
devším jedno, překladatelskou volnost. Mladá generace uznávala věrnost, snažili se o
zachování přesného významu, ale také stylistické individuality originálu. Například
Vrchlického překlad *Božské komedie* byl r. 1890 kritizován pro ideové nepřesnosti. Kri-
tika byla také vedena proti vynechávkám, nepřesnostem a překládání z druhé ruky. T.
G. Masaryk vyslovil k této problematice jeden z mnoha názorů: „ *Pokud se zásady o
překládání týká, jsem pro překlad co možná otrocky věrný. Lepší je otrocky věrný než
povrchní shon po celistvém dojmu. Důležité pojmy a obrazy naprosto se nesmějí oběto-
vat formě, lépe řečeno: chvatnosti.*“⁶.

⁶ LEVÝ, Jiří, *České teorie překladau*. Sv. 2, str. 188.

Důležitými osobnostmi, které se také zasadily o kritiku, byli František Xaver Šalda či Jiří Karásek. Jejich názory se shodovaly, proto mohli vystoupit jednotně v otázce základního přístupu k překladatelské práci. V tomto směru jsme se nejvíce názorů a kritiky dočkali od F. X. Šaldy, proto zde některé zmíním.

1.3.2 F. X. Šalda

František Xaver Šalda je důležitou osobou, která ve své době diktovala způsob překládání. Paradoxně ani jeho názory nebyly ucelené a jednotné, protože se měnily v závislosti na době a zkušenostech.

Jeden z jeho požadavků je zachování individuálního stylu autora, ten vyjadřuje v celé řadě názorů. Ty ho v 90. letech sbližovaly s Modernou a přiměly právě k útoku na Vrchlického. Vytváří tzv. filosofické premisy, které se staly základem překladatelské estetiky Moderny. Ty shrnují: „...*cílem překladu není přibližovat nám cizí literaturu, nýbrž naopak přenášet k nám její charakteristické cizí rysy a tím přispívat ke kulturní individualizaci vlastního národa – proto nejcennější jsou právě individuální, národní a dobové rysy díla. Národní specifická povaha psychické, proto psychická spřízněnost českého čtenáře s cizím autorem je předpokladem správné interpretace...*“⁷.

Přesto, že v minulosti kritizuje Vrchlického styl, r. 1922 upouští od svého názoru věrného překladu a obhajoval volnost až povážlivou: „*Čím větší básník, tím do-
slovněji nutno bráti tuto jedinečnost, tuto neopakovatelnost. Pravému překladateli –
básníkovi jest originál jen východiskem a podnětem samotné tvorby: něco, co rozehrává
jeho obraznost, aby nepřeložil cizí báseň, nýbrž stvořil k ní obdobu ve svém jazy-
ku...těch starých básní užijeme dokonale teprve tehdy, až pronikne tato zásada úplné
nеспoutanosti překladatelovy a až tedy místo převodů úzkostlivě vypiplaných, trpělivě
usmolených na filologickém verpánku budou nám podávány jejich travestie nebo paro-
die, podnícené nevázanou tvořivostí a odvážnou podnikavostí. Pak se pochopí obecně,
že překládat možno náklad z jednoho vozu na druhý, ale ne báseň z jednoho jazyka do
druhého. Že forma není nic vnějškového, coby bylo možno vystihnout mechanicky stej-
ným počtem slabik nebo slov, nýbrž sám tvůrčí čin, kterému možno se přiblížit jen jiným
tvůrčím činem – tedy něčím zcela samostatným a volně vynalézavým.*“⁸

⁷ LEVÝ, Jiří, *České teorie překladu*, sv. 2, str. 192.

⁸ Tamtéž, str. 193.

Jedno mají obě Šaldova kritická období společné: neustálé zdůrazňování, že překlad je tvůrčí čin, že jeho tvůrce má být básník, a jeho výsledkem především a jediné umělecké dílo.

Po porážce Vrchlického se Šalda obrací proti názoru, že se má poezie překládat prózou, jež připouštěla estetika dekadentů. „...*Tuto monstrózní metodu překladatelskou není ani třeba porážet: umělecky a básnicky cítící překladatel vyhne se jí vždycky a brzy bude žít jen jako doklad kuriózního nevkusu. Nejpodstatnější živly básně: rytmus, srdce básně, její let a vnitřní zákonný život, a rám, její ornamentální a konturovaný element, odhazují se a pak nemá z toho vyjítí než próza, dýchavičná, barokní, násilná próza, nakupenina neučleněných obrazů a figur...*“⁹

„...*Báseň se musí přebásnit, ne přeložit (mechanicky), a přebásní se ne tehdy, když se najde za každý element stejný a týž, to nelze často, nemá – li se ztratit hodnota, smysl a vůně originálu, nýbrž obdobný korespondující v druhém jazyce. Stvořit nový útvar podobný starému...*“¹⁰

1.3.3 Období mezi dvěma světovými válkami

Dalším významnou epochou je období mezi dvěma světovými válkami, a tedy léta, během nichž působila většina překladatelů mé práce. Jiří Levý zmiňuje ve své knize jednu z nejvýznamnějších osob tohoto období, Otakara Fischera, který přispěl svými názory a teoriemi k problému činnosti překladatelské. Okrajově zmiňuje i Jaroslava Zaorálka či Vítězslava Nezvala, kteří přispěli svými zkušenostmi s překladem, a poskytli svůj náhled na tuto problematiku.

Fischer označil toto období jako epochu revize. Tím naznačil, že za ústřední otázku svého programu považuje vztah k předchozímu překladatelskému vývoji. Snažil se především o reformu českých překladů, kdy první pokusy, namířené proti nečeskému a topornému jazyku Moderny, byly podniknuty již před 1. sv. válkou.

Především v básnictví se prosazuje myšlenka, že důležitější než stejnost uměleckých prostředků je rovnost uměleckého účinku. To znamená, že v překladu se nemá používat stejný verš jako v originálu, protože tím může dojít k narušení stylistiky a este-

⁹ Tamtéž, str. 194.

¹⁰ Tamtéž, str. 194.

tiky, a tedy celkového vyznění díla. Péče o zachování stylistické barvy oživuje starou zásadu kompenzace. Básnická a prozaická generace první republiky vystoupila proti lumírovské tradici s požadavky přirozenosti, prostoty, lidovosti.

Mezi další typické rysy překladů tohoto období patří prosazování celostního pohledu na dílo a ohled na čtenáře. Nadřazení celku jednotlivostem. Být věren duchu a celku, nikoliv detailu. Vilém Mathesius, zkušený překladatel tohoto období, navrhuje, aby překladatel při překládání cizího autora četl díla stylově mu odpovídající od nějakého českého autora a s jeho pomocí hledal tzv. jazykový klíč.

V prvních desetiletích dochází k přebujení překladatelské tvorby, především komerčních překladů, které měli často na svědomí nekvalifikovaní překladatelé. Nadprodukce stoupla především díky překladům módní a efektní literatury, která se stává nebezpečnou konkurencí tvorbě původní. To ostatně podporovali především nakladatelé, neboť dávali přednost překladům před domácí literaturou, a to z jednoho prostého důvodu, překlad pro ně přišel o něco laciněji. To vedlo i k tomu, že někteří čeští autoři detektivek nebo kovbojek vydávali svá původní díla za překlady.

Tato situace logicky vyústila v počátky vzniku různých překladatelských organizací, které se snažily tento vývoj nějakým způsobem regulovat.

První překladatelská organizace vznikla v roce 1911. Ta se mimo jiné chtěla postarat i o kritiku překladů a výchovu překladatelského dorostu. Roku 1913 vyšlo první dvojčíslo Věstníku Sdružení překladatelského. Spojovali se zde poslední Májovci a Lumírovci Jakub Arbes, Jaroslav Vrchlický, Josef Václav Sládek či Adolf Heyduk s Realisty Aloisem Jiráskem, Karlem Václavem Raisem, Zikmundem Wintrem i menšími autory, překladateli a filology. Naproti tomu zde nenajdeme žádného představitele Moderní revue, protože právě proti jejich jazykovému kosmopolitismu bylo hnutí zaměřeno. Sdružení však brzy zaniklo a ani časopis překladatelský se neudržel dlouho. Kritiky překladů se pak ujal zvláště věstník Naše řeč a v roce 1936 organizace Kruh překladatelů.

Sdružení překladatelské mělo mimo jiné v programu například tyto body:

- *Úkolem sdružení jest hájiti zájmů překladatelů dobrých a snaživých a potlačovati všechny překlady nedokonalé.*

- *Výkonným orgánem sdružení jest komise, jejímž úkolem jest:
Byti ve styku s nakladateli a redaktory, kteří k tomu projeví ochotu, doporučova-
ti jim překladatele, podávati jim na požádání posudky překladů mimo sdružení
pořízených atd. Zkoumati překlady členů před otištěním a podávati jim soukro-
mé posudky, zkoumati překlady nečlenů hned po otištění a posuzovati je veřejně,
podnikati vůbec vše, co se uzná za dobré ve prospěch překladů dobrých a na po-
tlačení špatných.*
- *Každý člen sdružení jest povinen před uveřejněním předložit rukopis svého pře-
kladu komisi a podrobiti jejímu usnesení.*
- *Sdružení vstoupí ve spojení se znalci cizích jazyků a literatur, jakož i poměrů
příslušných zemí, s rodilým Němcem, Francouzem, Angličanem atd., a obstará
každému překladateli na požádání výklad míst v originále, která by mu působila
obtíže.*
- *Sdružení obrátí se k redakcím všech hlavních listů denních neb i jiných časopisů
se žádostí, aby otevřeli věcem a posudkům sdružení volné rubriky.*
- *Sdružení se chce o to starati, aby se táž kniha nepřekládala současně několika
spisovateli.*

Další nový teoretický názor na základní otázky překladatelské se v téže době objevuje u filologa, který se později stal jedním z vedoucích jazykových teoretiků Fischerova období – Viléma Mathesia. Vilém Mathesius zkoumá jazykový jev z hlediska jeho hodnoty pro vnímatele a z hlediska jeho platnosti v jazykovém systému. Roku 1913 uveřejňuje článek o problémech českého překladatelství – proti dosavadnímu heslu překládat rozměrem originálu razí heslo přebásnit: „...*Dokonalému překladu říkává se přebásnění. Analyzujeme-li technický význam tohoto termínu, dojdeme k poznání, že vlastní podstata přebásnění je úsilí o vzbuzení uměleckého účinku třeba i jinými literárními prostředky, než jakých bylo užito v originálu. Je to rub věty, již dokazoval odstavec předešlý: často stejné – nebo přibližně stejné – prostředky docilující účinků různých. Zásada, že důležitější je rovnost uměleckého účinku než stejnost uměleckých prostředků, jest důležitá zejména při překládání děl básnických. Hrdá poznámka: „přeloženo rozměrem originálu“ měla by vlastně každého čtenáře naladit skepticky.“*

Díla nebyla pouze literárním faktem, ale zároveň i projevem názoru na současnou situaci českého národa. Překlad byl silněji postaven do služeb bezprostředních potřeb národního života. Hned první překladatelské činy této generace, které vznikaly v napjaté situaci první světové války, měly vedle cílů uměleckých i své aktuální politické poslání. Literatura měla výrazně alegorickou funkci a plnila roli nástroje s širším společenským, politickým, ale i vlasteneckým dopadem. Důležitá byla realizace díla ve společnosti, působení na čtenáře, duchovní aliance s válčícími národy.

1.4 Situace 20. století

O překlady rozhodně nebyla v tomto období nouze, těžším úkolem bylo jejich vydání a publikace. Mnohým z překladatelů byla totiž znemožněna jak publikace překladů, tak veškerá jejich činnost vůbec. Tito „zakázaní autoři“ se často uchýlovali k používání pseudonymů a krycích jmen, vypůjčovali si jména od překladatelských přátel a spolupracovníků. Překlady vydávali v různých periodikách, novinách, rozhlase či časopisech. Díla také vycházela v samizdatových edicích. Často se spisovatelé uchýlili k překladatelské práci, když nemohli psát a publikovat vlastní tvorbu. Co se formy týká, jak jsem již zmínila výše, jde o epochu revize, tudíž krom velkého množství nových a jedinečných překladů dochází často k opravování a revidování původních a starších. Ruku v ruce s dokonalejšími vymoženostmi jsou překlady vydávány s přídatkem různých obrazových příloh, rejstříků, grafů, tabulek či úpravou vazby a tiráže. Často se také knihy liší pouze v předmluvě či doslovu, kterou ta nebo ona verze (ne)obsahuje, ačkoliv překlad je beze změny. Když už jde o různé podoby překladu, zajímavými fakty jsou například informace o tom, co bylo z italského originálu vynecháno či ponecháno spolu s důvody a okolnostmi. Takovéto vysvětlivky některé knihy obsahují jako součást edičních poznámek či předmluvy nebo doslovu.

Díla, která se v podstatě překládají stále, od počátku vzniku a rozšíření této činnosti jsou knihy klasické, které zahrnují většinou poezii, napsaná nám dobře známými spisovateli. Není to výjimkou ani v těchto letech. Kromě poezie, která se překládá od nepaměti, si stále více překladatelů vybírá i prózu a objemné produkce se dočkáme i v případě dramatu. Oblíbené jsou historické a psychologické romány, povídky, úvahy a různé eseje a pojednání. Moderní doba s sebou také nese stále větší touhu po vědění a tak jsou uspořádávány nejrůznější výběry, které obsahují úryvky a tvorbu konkrétních literárních osobností, dnes již s výhodou možností barevných obrazových příloh a nej-

různějších rejstříků a odkazů, které dokonale doplňují smysl knihy. Překládají se i životopisy a sestavují se antologie a monografie. Knihy teologické představují bohužel velice malý objem produkce. Zato fenoménem moderní doby se stává překlad divadelních a filmových scénářů, překlad pro film a s tím spojený překlad titulek a dabing.

2 PŘEKLADATELÉ ITALSKÉ POEZIE A PRÓZY

Do této kapitoly jsem vybrala překladatele, kteří se podíleli na překladech klasických děl italské poezie a prózy. Snažila jsem se je volit tak, aby byla v práci zastoupena jak lyrika, tak prozaické literární útvary a pozornost jsem věnovala také dramatu a filmu, neboť s překladem nepochybně souvisejí a v dnešní době představují značnou část produkce. Nakonec zmiňuji i výbor či antologii. Byť se v některých případech nejedná o překlady, překladatelů a italské literatury se nepochybně týkají. Také jsem se snažila o to, aby byli zastoupeni nejen překladatelé starší generace, ale také ti, kteří stále většinou tvoří a tudíž spadají do generace mladší. Když to shrnu, vybrala jsem překladatele, kteří přeložili významné dílo italského spisovatele, poetické či prozaické. Dílo, které bylo již v minulosti přeložené někým jiným, či ho překladatel sám zrevidoval a vydal znovu. Snažím se poskytnout informace o překladatelích a překladech, ale také o italských spisovatelích a originálech.

Tato část práce zahrnuje některé známé lyrické či epické texty, které byly přeloženy do českého jazyka mimo jiné i v průběhu 20. století. Zastoupená je poezie středověku, renesanční a barokní lyrika i moderní poezie. Stejně tak z epiky jsem vybrala typické útvary, které vznikly nejen během renesance, ale i takové, které jsou prací současných autorů.

Z autorů jsem vybrala taková jména, která by měl každý znát a zdali je opak pravdou, alespoň prostřednictvím mé práce ráda zprostředkuji českému čtenáři základní informace a tipy na obohacení čtenářského konta. Dante Alighieri, Francesco Petrarca, Giovanni Boccaccio, Torquato Tasso, Eugenio Montale, Umberto Saba či Giuseppe Ungaretti jsou významná jména představitelů italské literatury. Prostřednictvím jejich děl se postupně budoval italský jazyk. Na počátku italské literární tradice byla díla psaná především latinou, nicméně později byla některá z latiny převáděna do italštiny a častým jevem jsou i texty nejednotného jazyka, ve kterých se objevují mimo latiny a italštiny také slova z jiných jazyků, například z francouzštiny. Těžkosti při transkripci rukopisů představují také dialekty, kterých má italština nemalé množství. Tyto nejstarší lyrické doklady italštiny byly také někdy převáděny do prózy, aby byla jejich četba a tedy i překlad jednodušší.

Prozaické literární útvary vstoupily do dějin italské literatury během renesance zhruba po vynálezu knihtisku. Cílem tohoto druhu literatury bylo oslovit širší čtenářské publikum, zahrnující i méně vzdělanou část populace. I proto byla některá lyrická díla převáděná do prozaických textů. Stejně jako v poezii, zpočátku jsou náměty prozaických knih především duchovní, později se začínají objevovat eposy, rytířské romány, traktáty či novely. Rozvoj prózy byl značně brzděn lyrikou, protože až do 18. stol. převažovala poezie a to zhruba v poměru 2:9. V mé práci se věnuji především románu a novelám, zatopena je ale i esej a její možné varianty. V souvislosti s italskou prózou zmiňuji především jména Alessandra Manzoniho, Ippolita Nieva, Alberta Moravia či Luigiho Pirandella. Významnou osobou je také Giovanni Boccaccio, který byl průkopníkem prozaického útvaru, především novely, kterou pustil do světa prostřednictvím knihy Dekameron.

Dramatická tvorba je z velké části zastoupena Goldonihy hrami a tvorbou Luigiho Pirandella. Co se filmových scénářů týká, musím jmenovat Federica Felliniho, jehož filmy jsou klasickými díly italské literatury a kultury.

Nakonec slovo si zaslouží i výbor, nebo v případě poezie vhodnější synonymum antologie. Byť představuje trochu jiný druh překladu, já si myslím, že i ten je vhodné zmínit. Jde o knihu, která nemusí vzejít z jednotného originálu, nýbrž je založena na výběru z díla jednoho či více spisovatelů. Na překladu a sestavování se může podílet více osob a možná je také varianta vložení textu již dříve někým přeloženého. V případě mé práce se jedná víceméně o poezii, proto je vhodnější označovat je za antologie. I zde se objevují jména klasické italské literatury a to nejen z doby renesance a baroka, ale také moderní italské poezie.

Zvláštní situaci představuje proces opačný a to převod do italského jazyka. Takovým případem je například Pelánovo převod Hrabalovy tvorby, v knize *Opere scelte*, malé antologie *Omaggio a Praga* neboli *Hold Praze*, a také *Cosa chiamata poesia - Čemu se báseň říká*, do které uspořádal Vladimír Mikeš tvorbu Vítězslava Nezvala, Jiřího Ortena či Vladimíra Holana.

Jiným způsobem sestavení výboru, který se také týká italského a českého jazyka je takový, který je složený z ukázek a italských textů. Zde překlad vůbec nemusíme najít a knihu tvoří ukázky originálů či je použit text již někým přeložený. Zásadní je, že se

nejedná o překlad, nýbrž o českou knihu, která uspořádává ukázky týkající se italské poezie a prózy, umění, či jiných relevantních zajímavostí, které si zaměření knihy vyžaduje. Takovým je například *Italská renesanční lyrika*, která zahrnuje ukázky lyriky typické pro renesanční Itálii, počínaje tvorbou Michelangela Buonarrotiho, Torquatem Tassem konče. Knihu uvádím především proto, že na jejím sestavování se podíleli osobnosti překladatelské scény 20. stol. Jan Vladislav, Vladimír Mikeš, Zdeněk Frýbort, ale také představitel mladší generace Jiří Pelán. Podobně je na tom Pelánova antologie *Básníci soumraku*, do které vybral a přeložil poezii pozdně secesních „soumračných“ básníků. Autor získal v roce 2001 za překlad knihy Cenu Magnesia Litera a také Poctu laureátovi v rámci Ceny Josefa Jungmanna za rok 2002.

Protože už samy okolnosti sepsání a vydání originálů jsou zajímavé a bez tohoto kroku by se k překladateli text vůbec nedostal, vybrala jsem některá fakta, která provázela vznik originálních děl a uvedla je níže v práci. O český překlad se samozřejmě pokusilo mnoho překladatelů, a proto máme k dispozici nejednu verzi překladu, novou, opravenou či zrevidovanou.

2.1 STARŠÍ GENERACE

2.1.1 Babler Otto František (*1901, †1984)

V jeho literární činnosti zaujímá přední místo jeho rozsáhlá práce překladatelská, těžící z mimořádné znalosti evropských jazyků a kultur. Také proto je v literární historii hodnocen jako básník – překladatel, prostředník mezi kulturami a národy.

Překladatelská činnost

Byl jedním z našich nejvýkonnějších překladatelů. O tom svědčí fakt, že má na kontě kolem 4000 větších i drobných překladů. Jeho životním dílem se ale stal překlad *Božské komedie*, jemuž předcházela dlouhá příprava a hluboké studium literárně historické. Unikátní sbírku věnoval dva roky před svou smrtí Státní vědecké knihovně v Olomouci. Jde o ucelenou kolekci 381 svazků, jednak Alighierových děl v různých jazycích, dále knihy od různých autorů pojednávajících o jeho životě a rozebírajících jeho dílo.

Mimo knih publikoval Babler v zahraničních časopisech literární recenze, kulturní glosy a informativní studie, překlady z češtiny i překlady z různých jazyků navzájem.

Il Canticò delle creature

Nejstarší lyrický text psaný v italštině představuje dílo svatého Františka z Assisi *Il Canticò delle creature*, známé také pod názvem *Il Canticò di Frate Sole* či původním latinským titulem *Canticum Laudes Creaturarum*. Jedná se o nejstarší italský lyrický text, který byl zveřejněn pravděpodobně 2 roky před autorovou smrtí, v roce 1226. Píseň byla napsána hrubými, rýmovanými či asinujícími verši ve středověkém hovorovém umbrijském dialektu italštiny, obsahuje ale i řadu latinských a francouzských slov. Také bývá označována za první psanou dokumentaci italského vulgárního jazyka. V překladu Otto Františka Bablera *Píseň bratra Slunce* vyšla v roce 1936 a mnohokrát byla také zhudebněna, v italštině i v češtině, či převedena do prózy, ať již ze své originální verze či na základě transkripce italským moderním jazykem. V této souvislosti bych zmínila jména italských filologů *Arnoldo Foà*, *Nando Gazzolo* či *Benedetta Valanzano*, kteří se na úpravách a transkripci podíleli.

La Divina Commedia

Když se řekne *Božská komedie* nebo pro romanisty originální název *la Divina Commedia* či jednoduše *Divina Commedia*, nepochybuji o tom, že každému to něco říká. Toto proslulé dílo představuje jeden z největších eposů lidské historie a v mé práci reprezentuje světskou lyriku. Název „*Božská*“ by mohl někoho uvést v omyl, že se jedná o odkaz na Boha, a tudíž lyriku duchovní, nicméně v tomto případě značí totéž, co synonymum „úžasná“ či „skvělá“.

Božská komedie vznikla pravděpodobně mezi léty 1307 – 1321. Skládá se ze tří svazků, které Alighieri napsal a publikoval chronologicky. V letech 1307 – 1308 *Inferno*, 1308 – 1312 *Purgatorio* a třetí část - *Paradiso* – vyšla pravděpodobně až po jeho smrti mezi léty 1316 – 1321. Údajně první vydání z roku 1472, vydané německými nakladateli ve městě Foligno, byla vůbec první knihou, která byla vydaná v italském jazyce. Pod různými nakladatelstvími a s různými komentáři, předmluvami, doslovy, ale i revizemi vyšla tato trilogie nesčetněkrát, a to např. i jako převod do prózy hrabětem

Francescem Trissinim¹¹ nebo do vénetského dialektu¹². Zajímavé vydání představuje vazba z roku 1900, která také obsahovala znaky správné výslovnosti pořízené Luigim Polaccem¹³.

Co se týká struktury a obsahu, kniha alegoricky zobrazuje lidstvo a vesmír ve třech částech – *Peklo*, *Očistec* a *Ráj*. Je plná symbolismu, filozofických a historických narážek. Významné na něm také je, že bylo napsáno italským, tehdy lidovým jazykem, a výrazně přispělo k jeho spisovnému ustálení. Vždyť samotný autor je považovaný za tvůrce spisovné italštiny.

Překlady tohoto velikána se věnovali mnozí, a tudíž jeho proslulý odkaz vycházel stále znovu a znovu a měnil i svou podobu. Hned zprvu své práce se překladatel musí rozhodnout, jakým způsobem bude k překladu přistupovat, jaký stupeň věrnosti bude zachovávat a tedy, do jaké míry bude přesná a přísná jeho reprodukce obsahu veršů i jejich formy. U Danta Alighieriho je takovéto překladatelovo první a zásadní rozhodování o formálním ústrojení překladu a jeho strukturálním principu snad ještě těžší a osudovější než u kteréhokoliv jiného básníka. V závislosti na překladatelově pojetí se pak odlišují překlady různých osob. Často také překladatel sám upraví či zreviduje svůj překlad a vydá ho znovu. Proti dokonalosti originálu se staví nedokonalost překladu. Otto František Babler reprodukuje v jednom ze svých překladů i názor autorův: „...s překladem se pojí určitá ztráta a to nejdříve ztráta na formě („lahodnost“), v souvislosti s tím však také ztráta na obsahu, neboť každé porušení formy porušuje také rovnováhu mezi formou a obsahem, jaká je znakem opravdového a velikého básnického díla, a tato rovnováha je nepochybně to, co Dante nazývá „harmonii“ ...“¹⁴

Lze říci, že toto dílo patří mezi ta díla, jejichž překlad je obtížný a na nichž se osobnost překladatele podepíše obrovským způsobem. Obtížnost je zapříčiněna především formou, jakou je dílo psáno. Překladatel si v tomto případě musí zvolit, jak tuto formu zachová, zdali sleví z obsahu díla, či obětuje rým. Pokud obětuje rým, je pak dílo věrnější, ale ochuzeno o svoji strukturu.

¹¹ ALIGHIERI, Dante. *La divina commedia: esposta in prosa dal conte Francesco Trissino*. Milano, 1864.

¹² ALIGHIERI, Dante. *La divina commedia: tradotta in dialetto Veneziano e annotata da Giuseppe Cappelli*. Padova, 1875.

¹³ ALIGHIERI, Dante. *La divina commedia: corredata dei segni della pronunzia e di nuovi spedienti utili all'evidenza ai raffronti alle ricerche alla memorazione dal Luigi Polacco*. Milano, 1900.

¹⁴ BABLER, O. F., Doslov na závěr. In *Božská komedie*. Str. 557.

Úplné překlady prózou jsou pořízené prakticky ve všech významnějších jazycích. Hojně se vyskytují i překlady, zachovávající strukturu díla a v neposlední řadě i neúplné a částečné překlady.

První, kdo se pokusil o přetlumočení několika zpěvů, byl František Doucha¹⁵ v roce 1854. Byl to v českém úsilí o překlad Alighieriho čin takřka průkopnický, nicméně samozřejmě obsahoval nedostatky. Nepodařilo se mu, aby ze svého překladu učinil básnické dílo a při zachování původního metra a rýmu vytvořil plynulé a čitelné verše.

To se snažil zdokonalit Jaroslav Vrchlický, od kterého pochází první úplný překlad¹⁶. Podílel se na něm s tehdejšími znalci italských poměrů Janem Blokšou, který má na svědomí nejednu publikaci týkající se výkladu Božské komedie¹⁷ či samotného autora¹⁸. Jelikož byl jeho překlad pro českou literaturu událostí prvního řádu, dostalo se mu pozornosti jak ze strany kladného hodnocení, tak i ostré kritiky. Na překladu začal pracovat pravděpodobně v roce 1875, a když v roce 1879 vydal pomocí časopisu *Lumír* překlad *Pekla*, následován v roce 1880 *Očistcem* a 1882 *Rájem*, dočkal se kritiky kladné i záporné. Právě k těmto překladům měli mnozí literáti námítky. Šlo tehdy o boj o překladatelskou metodu a nesouhlas s Vrchlického překladem „rozměrem originálu“. Kritiku v *Hlídce literární*¹⁹ ze strany Lva Šolce okomentoval Vrchlický příspěvkem k dějinám české kritiky.²⁰ V překladu Vrchlického tak vyšla tato třísvazková série ještě v letech 1890, 1897, 1902, 1928, 2009 (*Peklo*), 1880, 1891, 1901, 1929, 2009 (*Očistec*), 1892, 1902, 1930, 2009 (*Ráj*). Dnes se většina kritiků přiklání k názoru, že se jednalo o překlad zdařilý.

Veliký význam v dějinách českého překladu Danta má pak přetlumočení celé *Božské komedie* Karlem Vrátným²¹. Toto přetlumočení, které vzniklo v letech 1906 až

¹⁵ DOUCHA, František. *Květný výbor z Božské komedie*. 1854.

¹⁶ ALIGHIERI, Dante. *Božská komedie: Ráj, Peklo, Očistec*. Přeložil Jaroslav Vrchlický Praha: J. Otto, 1890 – 1892.

¹⁷ BLOKŠA, Jan. *Výklad Božské komedie dle překladu J. Vrchlického*. Hranice: Prokop Zapletal, 1899 – 1900.

¹⁸ BLOKŠA, Jan. *Dante Alighieri, jeho doba, život a spisy: studie historické a literární*. Brno: Papežská knihtiskárna benediktinů rajhradských, 1892.

¹⁹ Literární časopis

²⁰ VRCHLICKÝ, J. *Odpověď na kritiku překladu „Božské komedie“, kterou píše do „Hlídky literární“ pan Lev Šolc*. Praha, 1890.

²¹ ALIGHIERI, Dante. *Božská komedie*. Přeložil Karel Vrátný. Praha, 1930.

1929, je psáno v nerýmovaných pětistopých jambech a má všechny přednosti, kterých může překlad dosáhnout – přesnost, přirozenost a čitelnost.

Jednotlivé zpěvy *Božské komedie* pak přeložili a otiskli také například Karel Dostál Lutínov, František Pokorný, Jaroslav Haasz. Tajuplně v pozadí zůstal překlad, který je znám pouze z doslechu. Údajně Antonín Šnajdauf, prý už v dobách, kdy vznikal Vrchlického překlad, přeložil všechny tři části, ale odmítl s nimi vystoupit na veřejnost.

Na rozdíl od mladších překladatelů, o kterých budu hovořit níže, vyšla *Božská komedie* překladem výše zmíněných většinou v částech, tudíž jeden svazek představuje jednu její část, byť autoři přeložili většinou všechny tři. Mladší výtisky již představují komfort jedné knihy, zahrnující všechny její části.

Do mého období spadají jména Otto František Babler, Vladimír Mikeš a Jan Zahradníček. Díky jejich překladům máme k dispozici překlad *Božské komedie* v několika vydáních v rozmezí let 1949 – 1996. U Bablera jde o jeho životní dílo, Mikeš je kromě samotného překladu také autorem medailonu o autorovi a knihu rovněž opatřil poznámkami, doslovem a esejí. Pod jeho jménem také vyšel komentovaný výbor. První část jeho překladu byla publikována v roce 1978, později byl publikován i rozsáhlý výbor nejpodstatnějších pasáží přeložených veršem, zatímco ostatní byly nahrazeny krátkým, prozaickým shrnutím. Úplné vydání vyšlo až v roce 2009 v nakladatelství Academia. Mikešův překlad vyniká především plynulým, moderním a čtivým jazykem. V současné době je jedním z nejcitovanějších překladů.

Zvláštní situaci představuje překlad pořízený Janem Zahradníčkem. Ten totiž provedl rozsáhlé úpravy na překladu O. F. Bablera, aniž by byl, zejména ve starších vydáních, uveden. Příčinou byla nejen nevole ze strany komunistického režimu, nicméně i sám Babler snižoval jeho zásluhy. Své stanovisko k úpravám tehdy již zesnulého Zahradníčka odůvodňoval tak, že neměly pro překlad velký význam. Naštěstí byla k dispozici zachovaná kopie Zahradníčkových oprav, na základě které se vedl spor mezi Bablerem a Zahradníčkovými dědici. Překlad posuzovali František Křelina, Bedřich Fučík, Jan Vladislav či Jan Zábrana se společným konečným verdiktem, že Zahradníčkův podíl byl zásadního charakteru. Jan Vladislav ve svém posudku mimo jiné napsal: „Zahradníčkovy úpravy hleděly vytvořit z Bablerova značně zastaralého textu text živý,

modernější a dramatičtější“, „do značné míry přispěl i k projasnění smyslu Dantovy skladby.“

Bablerův – Zahradníčkův překlad vyšel roku 1952 a je znovu vydán, s drobnými úpravami, v letech 1958, 1965, 1989. Dnes je nejrozšířenějším a nejcitovanějším českým překladem

Okrajově se na *Božské komedii* podílel také Jaroslav Pokorný, který knihu opatřil komentářem a doslovem, také Zdeněk Kalista, rovněž autor komentáře a doslovu.

Všichni jmenovaní překladatelé se různě zasadili o překlad částí *Božské komedie*. Při listování různými výtisky jsem si nemohla nevšimnout patrných nepodstatných, ale i vážnějších rozdílů. Většinou jde o mikroskopické opravy interpunkce či slovosledu. Takovými úpravami prošlo více než 1600 veršů, aby kniha mohla vyjít v konečné podobě v roce 2009.

Z předchozího je tedy patrné, že rozdíly v překladu mohou být nejen mezi různými překladateli, ale také v rámci více vydání jedné osoby, která se snaží o co nejdokonalejší podobu a s léty zkušeností a praxe může obsah upravit a zrevidovat. Rozdíly a také chyby, které se snaží překladatelé opravit, se mohou týkat interpunkce, slovosledu či literárního jazyka. Postupem času vznikají nová slova a zanikají naopak stará, dochází ke zdokonalování jazykových prostředků. Babler se vyjádřil k této problematice: „*přes všechno úsilí, moderní literární jazyk svými výrazovými prostředky, obroušenými staletým užíváním a starou knižní tradicí, nemůže dosáhnout účinku, jakého dosáhl svěží a nenapodobitelný osobní sloh básníkův - jeho středověký habitus, il dolce stil nuovo, jehož tvůrcem je on sám.*“²²

V příloze uvádím různé verze českého překladu pořízeného více osobami.

V Národní knihovně je k dispozici také zvukový záznam²³, který v rámci jedné zvukové desky obsahuje všechny tři části *Božské komedie*.

²² BABLER, O. F., Doslov. In *Božská komedie*, str. 558.

²³ ALIGHIERI, Dante. *Božská komedie: zvukový záznam*. Praha: Popron, 2010.

Tratatello in laude di Dante, vita Dantis poetae clarissimi, Le cronache

Co se Danteho Alighieri týká, můžeme se s ním blíže seznámit také prostřednictvím knihy *Nejstarší životopisy Dantovy*²⁴, v originálním latinském názvu *Tratatello in laude di Dante vita Dantis poetae clarissimi* či pak italsky jednoduše *Vita di Dante* v překladu O. F. Bablera za pomoci Zdeňka Kalisty. Jedná se o dílo zahrnující dvě části, ve kterých autoři Giovanni Boccaccio a Lionardo Bruni d'Arezzo vzdávají hold italskému umělci. V první části jde především o výraz obdivu a údajně poví něco o Alighierim jako o člověku, část druhá představuje historicky - kritickou studii usilující o vykreslení autora coby bojovníka a politika. Celkově nám tedy kniha podává všestrannou a značně úplnou představu. Boccacciův zájem o Alighieriho se projevil například také v tom, že kromě této knihy psal komentáře k *Božské komedii* a dokonce o něm i veřejně přednášel v roce 1373 v kostele San Stefano. Stal se jeho prvním životopiscem a vykladačem jeho *Božské komedie*.

Bohužel pro nás, toto dílo najdeme pouze jako archivní exemplář.

Také *Florentské kroniky doby Dantovy*²⁵, které do českého jazyka přeložil Zdeňk Kalista, který s Bablerem často spolupracoval, by nám mohly nastínit dobu a společnost, ve které spisovatel žil. Vyobrazují město v době, kdy tento umělec tvořil. *La cronaca* či *Le cronache* v originálním názvu vzešly z pera Dina Compagniho a Giovanniho Villaniho, publikované byly např. i jako komentované a opravené vydání za pomoci Nicola Zingarelliho.

Překlady z italštiny

Poezie

ALIGHIERI, Dante. *La divina commedia*. 1472.

V podání Bablerova překladu vyšlo nejprve *Peklo* roku 1949, následně roku 1952 již celá kniha, kde je součástí knihy také doslov Bohuslava Ilka „*Dantovo dílo*“ přeložený z ruštiny. V roce 1958 vyšla kniha v nakladatelství SNKLHU spolu s komentářem a doslovem Jaroslava Pokorného, v roce 1965 v SNKLU spolu

²⁴ BOCCACCIO, Giovanni. *Tratatello in laude di Dante a cura di Vittore Branca*. Milano, 1974, 1995.

²⁵ VILLANI, Giovanni; COMPAGNI, Dino. *Cronache*. Firenze, 1934.

s doslovem „*Čas božské komedie*“ a komentářem Zdeňka Kalisty, v roce 1989 v Odeonu.

D'Assisi, Francesco. *Cantico di Frate Sole*. 1226.

Vyšla pod českým názvem *Píseň bratra Slunce* v roce 1936 v Praze podporou Dyrnkovy tiskárny.

Próza

BOCCACCIO, Giovanni; BRUNI D'AREZZO, Lionardo. *Trattatello in laude di Dante. Vita Dantis poetae clarissimi*. 1477.

Nejstarší životopisy Dantovy vyšly nejprve v roce 1962 a poté v roce 1965 v nakladatelství SNKLU. První vydání vyšlo k 700. výročí Dantova narození a je opatřeno vysvětlivkami a doslovem, které napsal Babler, a také předmluvou „*Dante italské gotiky a renesance*“ a statí „*Dante v Čechách*“ napsanou Zdeňkem Kalistou, který je rovněž autorem bibliografického přehledu československé dantovské literatury. V případě druhého vydání z roku 1965 jde pouze o přetisk předchozího, nakladatelství jej uvádí také jako první vydání.

SANT'IGNAZIO DI LOYOLA. *Anima di Cristo*.

Rozjímání svatého Ignáce z Loyoly představuje kniha *Duše Kristova*, která byla vydaná v roce 1938 a 1947 v nakladatelství Velehrad v Olomouci.

FOGAZZARO, Antonio. *Racconti brevi*. 1894.

Sbírka krátkých povídek, v českém překladu *Eden Anto*, byla publikovaná v roce 1930 a 1933 v nakladatelství Jaroslav Picka, Praha. V obou případech se jedná o vzácný tisk, který je třeba si v knihovně objednat u služby. Obsahuje pohádky a povídky.

DE SANCTIS, Francesco. *Storia della letteratura italiana*. 1870.

V českém překladu *Dějiny italské literatury* vyšly v Praze, SNKLHU, 1959.

DOSSI, Carlo. *Amori*. 1887.

V českém překladu *Lásky*, Praha, Odeon, 1990.

Antologie/výbor

LEOPARDI, Giacomo

Výbor z díla vydal Babler jako soukromý tisk svým přátelům na počest 150 let od autorova narození. Pod českým názvem *Prodavač kalendářů a chodec* vyšla kniha v roce 1948 v Olomouci. Kniha obsahuje výběr z básní Giacoma Leopardiho.

2.1.2 Čep Václav (*1908, †1985)

V překladatelském rejstříku Václava Čepa převažuje italská, francouzská a španělská próza 19. a hlavně 20. století. Dominantu jeho překladatelského díla tvoří románové fresky zrcadlící převratné úseky moderních italských dějin. Mimo jiné absolvoval v letech 1931 – 1932 stipendijní pobyt v Římě. Dále také působil jako profesor.

Překladatelská činnost

Jméno Václava Čepa překladatele se pojí především s prózou, konkrétně s románem a historickým románem. Alessandro Manzoni a Ippolito Nievo reprezentují italský román a právě Václav Čep se zaměřil na překlad jejich díla. Zrovna romány těchto dvou prozaických velikánů bývají často srovnávány. Tvorba Alberta Moravii také nesmí být opomenuta, už jen proto, že některá jeho díla byla zdramatizována.

Z hlediska překladatelské činnosti coby vědního oboru je zajímavý román *Dědic Montezumův* a za zmínku také stojí Riccardo Bacchelli a jeho třídílný román *Mlýn na Pádu*²⁶, Antonio Fogazzaro²⁷ nebo Gaetano Carlo Chelli²⁸.

Okrajově se Václav Čep věnoval i ostatním žánrům literatury, což dokazují jeho překlady Luigiho Pirandella.

I promessi sposi

Titul *I promessi sposi* nese velice slavný román, který patří k nejčtenějším vůbec. Bývá považován za první moderní italský román a velice ovlivnil vývoj italského národního jazyka. Co se týká okolností samotného sepsání rukopisu a následné transkripce a publikování této slavné knihy, text si prošel mnohými úpravami a také opět-

²⁶ BACCHELLI, Riccardo. *Il mulino del Po*, 1957.

²⁷ FOGAZZARO, Antonio. *Piccolo mondo antico*. Milano, 1895.

²⁸ CHELLI, Gaetano Carlo. *L'eredità Ferramonti: vita romana*. Roma, 1884.

vanými a opravenými vydáními. První podnět ke vzniku románu dal Manzoni sepsáním části *Fermo e Lucia* v roce 1821. Přesto, že publikace se nedočkala, je považována za významný krok k sepsání budoucího díla. I z hlediska filologického jsou první pokusy velice zajímavé, protože jazyk Manzoniův zahrnoval dialekty, latinismy a také výpůjčky z cizích jazyků. Ostatně, sám autor definuje svůj použitý jazyk: „*un composto indigesto di frasi un po' lombarde, un po' toscane, un po' francesi, un po' anche latine; di frasi che non appartengono a nessuna di queste categorie, ma sono cavate per analogia e per estensione o dall'una o dall'altra di esse.*“²⁹ První tištěná verze vyšla v edici *La ventiseptana* v roce 1827 s titulem *I promessi sposi, storia milanese del sec. XVII, scoperta e rifatta da Alessandro Manzoni*, nicméně protože Manzoni nebyl spokojený s jazykem, který příliš odrážel jeho lombardský původ, vyšel román ve své finální verzi až v edici *La quarantana* kolem let 1840-1842 jako *I Promessi sposi*.

To bylo několik slov k sepsání románu, nicméně mě zajímá ještě jedna věc, a tou je překlad. Do ruky jsem si vzala překlad z roku 1926 pořízené Otakarem Hinkem, které jsem porovnávala s vydáními překladu Václava Čepa. Ten jej provedl nejprve roku 1951 pod pseudonymem Václav Diviš a následně v letech 1957 a 1958 již pod svým vlastním jménem. Všechny tyto čtyři výtisky jsem měla před očima a zaznamenala jsem jisté slovosledové, nikoliv však smyslové rozdíly. Rozdíly v těchto vydáních se týkají především užití literárního jazyka, protože každý překladatel má svůj individuální způsob tvoření vět, různé vyjadřovací prostředky a představy o tom, jak myšlenku co nejlépe zachovat.

Confessioni di un italiano

*Zpověď Italova*³⁰ v podání Ippolita Nieva bývá často přirovnávána právě k Manzoniho *Snoubencům*. Autor knihu napsal v letech 1857 – 1858, nicméně pro rozsáhlost textu a také nemožnost publikace z hlediska cenzury bylo těžké najít vydavatele, a tak román, skládající se z 23 kapitol, vyšel až v roce 1867³¹. Román se snaží o mohutnou fresku Itálie a jejích pohnutých osudů, společenských i politických. V překladu knihy se v doslovu snaží tyto romány charakterizovat Zdeněk Kalista: „...*Zpověď Italova nelze rozhodně označit jako román autobiografický v žádném toho slova smyslu. Svým druho-*

²⁹ I promessi sposi. *Wikipedia: Fermo e Lucia*. [online]. 12.4.2014 [cit. 2014-04-12]. Dostupné z: <http://citace.info/norma1/webova-stranka/>

³⁰ NIEVO, Ippolito. *Le confessioni di un italiano*. Firenze, 1934.

³¹ NIEVO, Ippolito. *Le confessioni di un ottuagenario*. Firenze, 1867.

vým charakterem se Nievovo dílo spíše poutá k italskému historickému románu své doby, v tom jmenovitě k slavným „Snoubencům“, více než 30 let vytvořilo ovšem mezi oběma romány velké rozdíly, které se týkají samotné románové koncepce obou autorů...“, „...Snoubenci jsou kniha rozvažovaná, kde každá řádka, každé slovo jsou promyšleny, odváženy, Zpověď Italova je improvizace, plod šťastné a bohaté fantazie, která se nechává unášet vzpomínkami, strhovat citem, kniha nestejněměrná, ale plná verry, humoru, důvěřivé sdílné srdečnosti, i když se občas tváří mravokárně a hlubokomyslně...“.³²

La romana

Pozornost věnoval Václav Čep také Albertu Moraviovi a jeho *Římance*. V doslovu knihy se Čep zmiňuje o románu: „*Římanka* byl první velký Moraviův úspěch“³³. *Římanka* vyšla ve dvou vydáních v nakladatelství Odeon již v letech 1966 a 1976, novější vydání pak v nakladatelstvích Levné knihy a Academia v letech 2002 a 2009. Všechna tato vydání jsou přeložená Václavem Čepem a nijak zásadně se neliší, jde pouze o přetisk jednoho a toho samého překladu. Po prvním vydání následovala další a román se dokonce dočkal i své filmové verze, natočené r. 1954 Luigim Zampou, kde zazářila hvězda italského filmu Gina Lollobrigida. Filmové podoby se dočkal nejen Moraviův román, a proto se můžeme podívat i na tuto verzi románu *Horalka*.

L'erede di Montezuma

Z hlediska překladatelské činnosti coby vědního oboru je zajímavý román *Dědic Montezumův*³⁴, ve kterém je v závěrečné poznámce napsané Carlem Salinarim uvedeno: „*Italský nakladatel měl obavy, že složitý pravopis vlastních mexických jmen ztíží četbu textu, a proto jsem přistoupil na to, že ta jména zkrátím tím, že je barbarsky roztrhám: a tak se stal z Citlalkoatla Citla...*“, „...z očividných důvodů jsem udělal výjimku v případě Montezumy, jinak jsem pro pořádek použil tohoto bizarního pravidla u všech vlastních jmen, a to také u těch, která by se snad dala vyslovit bez nesnází...“.³⁵ Na přání autora Carla Coccioliho jsou v knize uvedena některá jména v plném znění.

³² KALISTA, Zdeněk, Dějiny. Vzpomínky a fantazie. In *Zpověď Italova*. Str. 789 – 793.

³³ ČEP, Václav, Pokus o chórický román. In *Římanka*. Str. 432.

³⁴ COCCIOLI, Carlo. *L'erede di Montezuma*. Firenze, 1964.

³⁵ SALINARI, Carlo, Závěrečná poznámka. In *Dědic Montezumův*. Str. 439.

Novelle per un anno

Tato kniha představuje soubor povídek, které napsal Luigi Pirandello v letech 1922 – 1937. Sbírec je zajímavá například v tom, že autor chtěl dosáhnout počtu 365 novel, jednu určenou vždy pro jeden den v roce. To se mu sice nepovedlo, nicméně v rámci 15 ti svazků nám jich poskytl 256, což není rozhodně malý počet. Mezi nejznámější příspěvky tohoto souboru patří novely *La giara* a *Ciàula scopre la luna*.

Výběr s Pirandellových novel a povídek vyšel v českém jazyce prostřednictvím antologií *Noc*, kterou přeložila a vybrala Alena Hartmanová spolu s Václavem Čepem v roce 1986. Václav Čep sestavil a přeložil také antologii *Mezi dvěma stíny*, která vyšla v roce 1959.

Překlady z italštiny

Próza

BACCHELLI, Riccardo. *Il mulino del Po*. 1957.

V českém překladu *Mlýn na Pádu* představuje třídílný román, který vyšel v roce 1942 v Praze v nakladatelství Novina.

BALDACCI, Elio

Monografii *Intimní život rostlin* přeložil Václav Čep roku 1941.

BANTI, Anna. *La camicia bruciata*. Milano, 1973.

Knihla vyšla pod českým názvem *Spálená košile* v roce 1976, kde je součástí i doslov napsaný Josefem Polišenským - *Anna Bantiová a její historická freska*.

COCCIOLI, Carlo. *L'erede di Montezuma*. Firenze, 1964.

Pod českým názvem *Dědic Montezumův* vyšel román v Praze v nakladatelství Lidová demokracie roku 1967.

CHELLI, Gaetano Carlo. *L'eredità Ferramonti: vita romana*. Roma, 1884.

Pod českým názvem *Dědictví* vyšel román v Praze v nakladatelství Odeon v roce 1977.

DELEDDA, Grazia. *Il fanciullo nascosto. Novelle. Milano, 1915.*

Povídky *Ztracený chlapec* vyšly v českém překladu roku 1963 v Praze v nakladatelství SNKLU.

ERIZZO, Pierluigi. *La vita dell'avvocato.*

Český překlad *Život advokátův* byl publikován v Praze v nakladatelství Novina v roce 1941.

FOGAZZARO, Antonio. *Piccolo mondo antico. 1895.*

Malý starodávný svět vydalo nakladatelství Lidová demokracie v roce 1965.

MANZONI, Alessandro. *I promessi sposi. 1827.*

Román *Snoubenci* vyšel v letech 1957, 1966 a 1973 v nakladatelství SNKLHU a 1973, 1985 a 1986 v nakladatelství Odeon.

MORAVIA, Alberto. *La romana. Milano, 1947.*

Římanka vyšla poprvé roku 1966 v Odeonu a v roce 2009 v nakladatelství Academia.

NIEVO, Ippolito. *Le confessioni di un italiano. 1867.*

Zpověď Italovu vydal Odeon v roce 1966.

PALAZZESCHI, Aldo. *Le sorelle Materassi. 1934.*

Román *Sestry Materassiovy* vyšel v Praze v nakladatelství Odeon v roce 1975.

PIRANDELLO, Luigi. *I vecchi e i giovani. 2 volumi. Milano, 1913.*

PIRANDELLO, Luigi. *Novelle per un anno. 15 volumi. Firenze, 1922 – 1928. Milano, 1934 – 1937.*

Součástí této sbírky jsou novely *Noc* a *Mezi dvěma stíny* vydané v českých překladech v letech 1959 a 1986.

VENTURI, Marcello. *Bandiera bianca a Cefalonia*. 1963.

Bílý prapor nad Kefalonií vydalo Naše vojsko v roce 1965.

VERGA, Giovanni. *Mastro don Gesualdo*. 1889.

V českém překladu vyšel román *Mistr don Gesualdo* již v roce 1927 v Praze nákladem Oldřicha Petra v překladu Niny Tučkové. Václav Čep ho přeložil až v roce 1970 a vydal pomocí nakladatelství Odeon. Knihy se od sebe nepatrně liší, především z hlediska použitého jazyka.

2.1.3 Eisner Pavel (*1889, †1958)

Překladatel zaměřený především na německou literaturu 18. století, také autor literárně historických a jazykovědných esejí a studií, kritik, publicista. Mimo jiné byl také zaměstnán jako šéf překladatelského oddělení. Publikoval do řady českých novin a časopisů a hojně používal pseudonymů a šifer.

Překladatelská činnost

Veškerá jeho překladatelská činnost zahrnuje ty největší osobnosti středověké literatury a klasické renesance, mezi nimiž nacházíme poezii od autorů, jako jsou Dante Alighieri, Michelangelo Buonarroti či Francesco Petrarca.

Jako výkonný překladatel se Pavel Eisner projevil především při převodu Michelangelovy tvorby. S výjimkou několika málo zanedbatelných zlomků nám zprostředkoval víceméně celou jeho tvorbu.

Vita Nova (La vita nuova)

Knihy s titulem *Nový život*³⁶ představuje první organické dílo Danteho Alighieri. Jde o sborník milostné poezie, který tvoří část lyrická, složená z autorových básní z mládí a část prozaická, která zahrnuje autobiografické vyprávění a komentáře, ve kterých jsou básně rozebírány. Důležité je, že italštinou napsané dílo položilo základ toskánskému dialektu, z kterého se později vyvinula současná italština.

³⁶ ALIGHIERI, Dante. *La vita nuova*. Firenze, 1932.

Celou knihu tvoří 31 textů ve 42 kapitolách. Nejstarší lyrický text pochází pravděpodobně z roku 1283, nejmladší pak z roku 1291. Kniha je tedy dílem zpracovaným během téměř celého jednoho desetiletí. Zveřejnění přišlo mezi léty 1293 - 1295. U této knihy nelze přesně specifikovat, o jaký literární žánr se jedná. Popravdě může být čtena různými způsoby - jako román, autobiografie či sbírka pojednání o teoriích lyriky s příklady poezie. K zápletce díla podnítila spisovatele idealizovaná a platonická láska k Beatrici Portinari.

V původní italské verzi vyšla samostatně nebo ve sbírce³⁷, kterou tvořily další Alighieriho významná díla *Il Canzoniere* a *Il Convinto*, nebo společně s proslulými traktáty³⁸ *De vulgari eloque*, *De monarchia*, *La questione de acqua e terra*, kde je zahrnuta mezi tato latinská díla.

I zde figuroval u překladu již Jaroslav Vrchlický³⁹, který knihu přeložil v roce 1891. Následuje Pavel Eisner v roce 1944 pod pseudonymem Emil Janovský a roku 1969 pod jménem Jana Vladislava. Vydání je více, nicméně já si vybrala právě tyto tři překlady kvůli tomu, že se dozajista budou odlišovat. Můj názor se potvrdil. Zde jsou rozdíly patrné především v grafické úpravě knihy, v její struktuře a obsahu či v tiráži. Zatímco starší vydání obsahuje striktně „pouze“ to nutné, varianty Pavla Eisnera jsou již propracovanější a modernější. Nabízejí nám mimo překlady básní a dopisů také různé rytiny a fotografie, úryvky z dobových dokumentů, citáty a úvodní studii.

Nyní pár slov k překladu. Vrchlický je pro svůj styl překladu rozměrem originálu, jak ostatně sám uvádí již na začátku knihy: „...Překládal jsem co možná věrně – pokud ovšem těžká, komplikovaná, na rýmy bohatá forma zvláště kanzony Danteovské tomu připustila...“, „...Že jsem nebyl všady otrokem výrazu, nemusím soudnému čtenáři vykládati, zůstal jsem i překládaje básníkem...“.⁴⁰ Způsob překladu Pavla Eisnera měl podle redakce tři možná východiska: převod češtinou našich dní, převod do češtiny 13. stol., převod s lehkým zabarvením archaizujícím. Poznámka v knize vádí: „...rozhodli jsme se pro možnost třetí, u básní zachováváme veršový rozměr a útvar, zpravidla také pořad rýmů. V rýmech střídáme rod mužský a ženský, tedy odchylka od originálu, neboť

³⁷ ALIGHIERI, Dante. *La vita nuova, Il convinto, Il canzoniere*. Milano, 1890.

³⁸ ALIGHIERI, Dante. *La vita nuova, i trattati de vulgari eloque, de monarchia, la questione de acqua e terra*. Firenze, 1899.

³⁹ ALIGHIERI, Dante. *Nový život*. Přeložil Jaroslav Vrchlický. Praha: J. Otto, 1890.

⁴⁰ VRCHLICKÝ, Jaroslav, Předmluva. In *Nový život*, str. 8.

Vita Nuova ve shodě s básnickou praxí dobovou a také ještě daleko později mužských rýmů nemá...“⁴¹ Následující vydání pod propůjčeným jménem Jana Vladislava obsahuje také úryvky z překladu *Božské komedie* O. F. Bablerem, kancónu *Přišel jsem v kruhu nebeském v ta místa* v překladu Emanuela Frynty a dopis *Z vašeho listu, který jsem přijal* v překladu Jaroslava Pokorného. Poznámka k překladu, napsaná samotným Alighierim⁴², zde vysvětluje: „...nic z toho, co je zharmonizováno poutem poezie, nelze převést z jedné řeči do druhé, aniž by se porušila veškerá její slast a harmonie. A to je příčina, proč nebyl Homér přeložen z řečtiny do latiny tak jako jiné spisy, jež máme od nich. A to je příčina, proč verše Žaláře jsou bez slasti poezie a harmonie; byly totiž převedeny z hebrejštiny do řečtiny a latiny a přitom prvním převodu veškerá ta slast zmizela.“⁴³

Le Rime, il Canzoniere, i Trionfi

Významným renesančním jménem je Francesco Petrarca, italský spisovatel a básník, který svým dílem navazoval na Alighieriho. Poněvadž je považován za tvůrce sonetu coby básnického žánru, musím zmínit především jeho díla lyrická. Jeden z nejvýznamnějších autorů evropské milostné poezie věnoval většinu soboru Lauře. Ovšem pouze na základě jména nemůžeme vyvozovat, že by se jednalo o skutečnou lidskou bytost. Nic není prokázáno, nicméně existuje teze, že Laura byla pouze básnickým snem a fikcí, personifikující vavřín, neboli laurus, který je symbolem básnické slávy. Hlavním námětem byla pro Petrarca láska, avšak v jeho tvorbě nalezneme i spisy politické, morální a náboženské. Velice známé jsou např. kancóny *Italia mia*, *Spirto gentil* či *Vergine bella*, o jejichž překlad se zasadil nikdo jiný než Jaroslav Vrchlický a které vydal v Praze roku 1900 vlastním nákladem. I ty jsou mimo jiné obsahem Petrarckovo pravděpodobně nejznámější sbírky *Francisci Petrarchae laureati poetae Rerum vulgarium fragmenta* či *Rerum vulgarium fragmenta* a ještě známější pod italským názvem *il Canzoniere*. Tato sbírka italské lyrické poezie čerpá z jeho rukopisů a obsahuje sonety, písně, básně či madrigaly, které vybral sám Petrarca. Základní editorské rozdělení sbírky představují verše *Na život paní Laury* a *Na smrt paní Laury*. Než mohl Pavel Eisner, Jaroslav Pokorný či Václav Renč zprostředkovat toto veledílo v českém jazyce, prošla si sbírka dlouhou cestu úprav, na kterých se podílelo mnoho osobností italské filologie. První tištěné vydání, společně se sbírkou *Trionfi*, je datováno k roku 1470

⁴¹ EISNER, Pavel, Předmluva k Dantovu Novému životu. In *Nový život*, str. XVI.

⁴² Hostina I, 7.

⁴³ ALIGHIERI, Dante, Poznámka k překladu. In *Nový život*, str. 131.

v Benátkách za pomoci německého nakladatelství *Vindelino da Spira*. Bohužel, z tohoto nákladu je ve světových knihovnách k dispozici méně než 30 exemplářů. Mnohem častější jsou pak výtisky revidované a pozdější. Tyto tisky mají velký význam filologický a díky změnám, úpravám, ale také chybám, kterými si text prošel, je k dispozici i náš český překlad.

Z osob, které se podíleli na vydání a úpravě, mohu jmenovat např. jména *Bartolomeo Valdezocco, Aldo Manuzio, Federico Ubaldini, Antonio Mansard, Giacomo Leopardi, Giosuè Carducci*. Přes snahu zachovat autentičnost originálu transkripce často obsahovaly chyby, týkající se například interpunkce. Nicméně i tak jsou tato vydání považovaná za důležitá, protože významně přispívají k poznání samotného originálu.

Díky českému překladu se můžeme i my pokochat Petrarkovou renesanční lyrikou, především prostřednictvím antologií *Sto sonetů Lauře* a *Kancóny pro Lauru* v překladu Václava Renče. Také antologie *Zpěvník*, který přeložil Jaroslav Pokorný nebo *Vzývání*, přeložené Pavlem Eisnerem poskytují Petrarkovu lyrickou tvorbu.

Básně a dopisy Michelangela Buonarrotiho

Pavel Eisner se věnoval také převodu tvorby Michelangela Buonarrotiho. S výjimkou několika málo zanedbatelných zlomků nám zprostředkoval víceméně celý jeho odkaz. Donát Šajner se zmiňuje v úvodu knihy *Požár smyslů*: „...kolik jen překladatelů se pokoušelo vyslovit obsah básní autorova, který jen tiše a v soukromí psal, co rytmovalo jeho srdce. Po Jaroslavu Vrchlickém to byli další básníci a překladatelé, ať již přeložili příležitostně jednu dvě básně z díla Michelangela Buonarrotiho (byl mezi nimi i František Halas), nebo jako Pavel Eisner podstatný výběr z jeho poezie, který vyšel v době protektorátu v nakladatelství *Evropský literární klub*...“⁴⁴. Pavel Eisner se do překladu pustil s obrovskou pílí, kterou překlad nepochybně potřeboval, což dokazuje i jeho studium a znalost doby, citlivý přístup ke každému jednotlivému verši, a také kapacita jazykových prostředků. Antologie *Požár smyslů* sleduje dvojí hledisko, autorské a překladatelské. Bylo nutno volit takový soubor básní, který by byl průnikem maximální básnické invence a šťastného řešení překladatelského. Pavel Eisner se k výběru sám vyjádřil v ediční poznámce: „Výběr byl věci nadmíru nesnadnou, neboť z těch 495 listů věru ani jediný není bez významu. Místa vybývalo poskrovnu. I sáhli jsme

⁴⁴ ŠAJNER, Donát, Úvodní slovo, In *Požár smyslů*, str. 5.

k montáži, jež většinou jen kratičkými úryvkami z jednotlivých listů skládá kaleidoskop, ale i pandemonium Michelangelova života. Jsme si vědomi, že na takovém redakčním postupu lpí ódium nepietnosti ; tane nám na mysli výrok Giovanniho Papini: “Od Danta a Michelangela je každé slovo svaté“ ale zdá se nám, že naše montáž poslouží poznání, a tím i obdivu a lásce“. Tímto způsobem byla stranou ponechána řada méně významných, archaismy obsahujících zlomků, u nichž překladatelova metoda, přes všechno vykladačské úsilí, zatemnila původní význam. Názvy básní, podobně jako u dopisů, jsou pomocné a mají pouze význam orientační. V originálu nic podobného nenajdeme. Verše jsou ponechány jazykově beze změny, v dopisech jsou na několika málo místech provedeny stylistické retuše. Všechny texty byly upraveny v duchu soudobé pravopisné normy.

Když byly básně vybrány a přeloženy, bylo třeba uvažovat, jak knihu vydat, neboť překladatel Pavel Eisner nesměl být v tiráži uveden. Naopak, bylo třeba jej před fašistickými zákony skrýt. Proto bylo uvedeno jméno Donáta Šajnera, který se k tomu nejednou vyjádřil: „...nepřiznávám se k tomu poprvé, ale při příležitosti nového vydání výboru básní Michelangela Buonarrotiho je třeba znovu připomenout, neboť čtenář dostává do rukou překladatelskou práci Pavla Eisnera, kterému je třeba i dnes poděkovat za jeho tehdejší odvahu.“⁴⁵, „...Říkám – li odvahu, pak mám na mysli občanskou i překladatelskou, neboť poezie Michelangela Buonarrotiho je myšlenkově vskutku náročná a vždy bude jen někdo z mnoha, kdo se podobného činu přebásnění odváží.“⁴⁶

Podobný průběh událostí čekala i publikace knihy *Skrytý Michelangelo*. Pavel Eisner opět nemohl užít svého vlastního jména, a proto vyšla antologie pod pseudonymem Jan Ort. Tyto listy jsou jakousi druhou větví Michelangelovy tvorby, svědectví jeho ducha, duše, osobnosti a osudu. Básně byly tlumočeny podle kritického vydání Carla Freye⁴⁷, listy podle edice Gaetana Milanesiho⁴⁸. Pro poznámky bylo z části použito životopisu *Leben Michelangelos* od Hermanna Grimma. Naopak po překladu Jaroslava Vrchlického⁴⁹ sáhne ten, kdo se chce seznámit s jiným aspektem Buonarrotiho povahy. Čtení je o poznání jednodušší, protože složité umělosti a ozdobnosti výrazové, rýmové a formální, které najdeme ve výše jmenovaných dílech, odpočívají.

⁴⁵ Tamtéž, str. 5 – 6.

⁴⁶ Tamtéž, str. 6.

⁴⁷ FREY, Carl. *Dichtungen des Michelangniolo Buonarroti*, Berlin, 1897.

⁴⁸ MILANESI, Gaetano. *Le lettere di Michelangelo Buonarroti*. Firenze, 1875.

⁴⁹ BUONAROTTI, Michelangelo. *Básně Michelangela Buonarrotiho, malíře, sochaře i stavitele*. Praha, 1989.

Básně, dopisy a jiné dokumenty Michelangela Buonarrotiho najdeme také v antologiích *Podoba živé tváře*, *Z lyriky* či *Žiji svou smrtí*, kterou uspořádal a přeložil Jan Vladislav.

Překlady z italštiny

Poezie

ALIGHIERI, Dante. *La vita nuova*. 1293 – 1295.

Dílo, které vyšlo již v letech 1898, 1890 a 1902 za překladu Jaroslava Vrchlického ve spolupráci s nakladatelstvím J. Otto. Pod pseudonymem Emil Janovský ho pak v letech 1944 a 1945 přeložil Pavel Eisner ve spolupráci s nakladatelstvím Jaroslav Podroužek a jméno si propůjčil od Jana Vladislava i v letech 1965 (Pragakoncert) a 1969 (Československý spisovatel), kde je zároveň autorem poznámky, biografické a bibliografické poznámky a úvodní studie.

Antologie/výbor

BUONARROTI, Michelangelo

Pavel Eisner uspořádal a přeložil básně, dopisy a listy do výborů *Požár smyslů*, který vyšel v Praze v nakladatelství Československý spisovatel v roce 1977, *Skrytý Michelangelo* vydaného v roce 1940 v Praze, nakladatelství Toužimský a Moravec.

PETRARCA, Francesco

Výbor z lyriky *Vzývání* vyšel v roce 1944 a 1945 v nakladatelství Jaroslav Podroužek v Praze. První vydání přeložil Eisner pod pseudonymem Emil Janovský, druhé jsem nenašla v Praze, pouze ho udává souborný katalog Národní knihovny. Evidentně jde o stejný výtisk překladu, dotisk.

2.1.4 Felix Adolf (*1904, †1987)

Překladatel z italštiny a ruštiny, prozaik, také autor divadelních her pro mládež, výtvarný kritik a publicista.

Překladatelská činnost

Soustavně překládal italskou poezii a prózu, kterou také přibližoval českému čtenáři jak v odborných studiích, tak v popularizačních článcích. Jeho zásluhou byly publikovány například výběry *Italští básníci* (1932), *Italské renesanční novely* (1967) nebo *5 italských novel* (1967). Jako překladatel také spolupracoval s Československým státním filmem (1958 – 1970) a v národním podniku Škoda v Praze se živil jako technický překladatel.

U mě nejvíce vynikl jako překladatel italské prózy. Životopisná a autobiografická literatura je zastoupena Celliniho *Vlastním životopisem* a v knize *Paměti Bianky Cappellové*⁵⁰. Filosofii, politiku nebo společenské mravy nám zprostředkovává Niccolò Machiavelli se svým *Vladařem* a také estetické dílo *Dvořan* Baldassara Castiglioneho.

Dalším oblíbeným žánrem je román, např. Francesco Jovine, o jehož talentu nepochyboval ani Vladimír Hořký: „*Francesco Jovine patří k největším tvůrcům poválečné italské realistické literatury...*“, „...italská kritika ho shledává důstojným dědicem Giovanniho Vergy, nikdo jiný z italských spisovatelů po Vergovi nedovedl zobrazit drsnou, často až tragickou realitu Itálie s tak hlubokým porozuměním a s takových uměleckým mistrovstvím.“⁵¹, Piero Gadda, jehož román *Plavčík*⁵² byl vyznamenán cenou časopisu *L'Italia letteraria* za r. 1929 a Marino Moretti se svými romány. Sicilskou mafii nám z různých úhlů pohledu představí Leonardo Sciascia v románu *Den sovy*⁵³.

Jako dramatik se Felix představil v překladech *Eva Ultima*⁵⁴ Massima Bontempelliho a *5 scénářů* Federica Felliniho.

Svůj zájem o geografii dal Felix najevo prostřednictvím překladu cestopisu *Katastrofa vzducholodi „Itálie“ na Severní točně*⁵⁵, která údajně hlásá pravdu o italské polární výpravě z roku 1928.

⁵⁰ CAPELLO, Bianca. *Memorie di Bianca Capello*.

⁵¹ HOŘKÝ, Vladimír, Doslov. In *Na starý motiv*. Str. 223.

⁵² GADDA, Piero. *Mozzo*. Milano, 1945.

⁵³ SCIASCIA, Leonardo. *Il giorno della civetta*. Torino, 1961.

⁵⁴ BONTEMPELLI, Massimo. *Eva Ultima*. Roma, 1923.

La vita, scritta da lui medesimo

V rámci autobiografické literatury musím uvést překlad Celliniho *Vlastního životopisu*⁵⁶. Jedná se o proslulé paměti italského zlatníka a sochaře 16. století, Benvenuta Celliniho. Paměti zachycují s neobyčejnou živostí atmosféru své doby - slabiny, vášně a věrolomnosti šlechticů, vysokého kléru, papežů a nespořádaný a bouřlivý život autora samého. Již v roce 1909 se zasadil o jeho překlad Adolf Gottwald, následovaný Josefem Machem a Adolfem Felixem. Úvodní studie, doslovy, předmluvy a vysvětlivky pochází z rukou Václava Viléma Štecha. Pod různými nakladatelstvími dílo vyšlo několikrát v rozmezí let 1930 – 1976. I zde se setkáváme s rozdíly mezi jednotlivými vydáními, jde víceméně o slovosled a volbu vhodnějších synonym, smysl je ovšem zachován. Rozdíly se ale někdy netýkají toho, co v knize je, nýbrž naopak toho, co tam není. Takovým příkladem je vydání z roku 1976, které mimo toho, co zahrnují všechny svazky, uvádí na úvod každé kapitoly komentář. Ten představuje jakési shrnutí toho, co následuje a objasňuje různé okolnosti sepsání kapitoly. I zde uvádím v přílohách příklad z úvodních vět kapitoly první v podání A. Gottwalda, Adolfa Felixe a Josefa Macha.

Il Cortegiano

Knihy renesančního spisovatele Baldassara Castiglioneho, jejíž publikace proběhla poprvé v roce 1528 s titulem *Il libro del Cortegiano*. Castiglione ji napsal formou dialogu a rozdělil do čtyř částí, které pojednávají o tom, co vše je zapotřebí, aby se stal člověk dokonalým dvořanem, ve třetí části také dokonalou dvorní dámou. Inspirací byl pro spisovatele jeho vlastní život. Protože dílo popisuje renesanční dvůr Urbina, historicky je velmi významné a také přispělo k poznání tohoto období. Mimoto, Castiglione svou tvorbou významně přispěl také k vývoji italského jazyka, což dokazuje předmluva, ve které stojí: *“Dílo je psáno živým přirozeným jazykem, který se vymyká tehdy vládnoucímu florentskému purismu, takže kromě potěšení z dokonalého uměleckého provedení poskytovalo vzor mluvenému stylu, důležitý nejen pro rozvoj italského písemnictví, ale zejména pro ostatní literatury evropské, jimž chybělo mocné podloubí italského trecenta a quattrocenta...”*⁵⁷

⁵⁵ NOBILE, Umberto. *L'Italia al polo Nord*. Milano, 1930.

⁵⁶ CELLINI, Benvenuto. *La vita scritta da lui medesimo*. Milano, 1871.

⁵⁷ FELIX, Adolf, Castiglione a jeho kniha. In *Dvořan*. Str. 7.

Il Principe

Stěžejní dílo italského politika, diplomata, spisovatele, historika a vojenského teoretika představuje *Vladař*⁵⁸, věnovaný Lorenzovi Medicejskému. V originálním italském názvu *Il Principe*, či s latinským titulem *De Principatibus*, byl napsán pravděpodobně v roce 1513. První publikace italského textu proběhla v roce 1532. Nebudu přehánět, když si troufnu tvrdit, že se jedná o Machiavelliho nejznámější dílo. Právě na jeho základě se také vyvinulo substantivum „*machiavellismo*“ či adjektivum „*machiavellico*“, označující pragmatické či cynické jednání v politice. Stojí na tvrzení, že účel světí prostředky, a nevyklučuje ani morálně pochybné jednání ve snaze dosáhnout obecně prospěšného cíle. Dílo prošlo překladem Jaroslava Zaorálka, Josefa Hajného, Adolfa Felixe, a také Zdeňka Kalisty, který přidal doslov a vysvětlivky. Jedná se o knížečku, která obsahuje politické úvahy odhalující a popisující mechanismy fungování moci, definují zásady pragmatické politiky zaměřené na řešení konkrétních problémů doby a státu. Kapitolkami této knížky jsou podtituly *Úvahy o vládnutí a vojenství* a *Život Castruccio Castracaniho z Lukky*, v němž autor předvádí model svého ideálního vladaře

Krom překladatelů se ale o Machiavelliho zajímali i jiní, a proto tu máme také *Život Niccola Machiavelliho, učitele vladařů*⁵⁹ v překladu Jaroslava Zaorálka.

Le novelle

Matteo Bandello je považován za jakéhosi prvního kronikáře, „*velkého reportéra*“ svého času. Jeho novely nejsou pouhé myšlenky, nýbrž pravdivé příběhy. Italské Cinquecento se rozhodně odráží ve sbírkách *Novelle 1-2*, které vyšly v roce 1933. V českém překladu *Padesát pamětihodných příběhů* roku 1975. Druhý výbor, který je také spojován se jménem Mattea Bandella jsou *Italské renesanční novely*, vydané v českém překladu roku 1967 a 2000. Tato obsahuje 18 renesančních autorů, mezi kterými se nejčastěji objevují práce Mattea Bandella, proto je někde uváděn jako autor originálu. Ostatní novely zahrnují díla významných italských novelistů 13. - 16. století, které si berou na mušku např. měšťanstvo a duchovenstvo, jejich neduhy, jako je chamtivost, neřestnost, smyslná láska a další. Obě knihy sestavil a přeložil Adolf Felix.

⁵⁸ MACHIAVELLI, Nicolò. *Il Principe*. Roma, 1995.

⁵⁹ PREZZOLINI, Giuseppe. *La vita di Niccolò Machiavelli fiorentino*. Verona, 1934.

Federico Fellini

Nakonec o Itálii se můžeme něco dozvědět i prostřednictvím Felliniho filmů, které velice zdařile charakterizují období krize. Přečíst si můžeme scénář či předlohu k filmu ve formě povídky. Pro zájemce o film jako obor přeložil Zdeněk Digrin dílko *Dělat film*⁶⁰ a něco z historie poskytne kniha *Dějiny filmových teorií*⁶¹ za překladu Evy a Iva Hepnerových.

Několik základních informací k italskému filmu, o kterém jsem ještě nemluvila. V tomto případě se jedná o světoznámé jméno Federica Felliniho. Jeho filmové umění bylo nesčetněkrát oceněno cenami *Oscar*, *Zlatá palma*, *Stříbrný lev* a jinými. Mimoto, některé jeho filmy jsou také zahrnuty mezi 100 italských filmů, které je tzv. třeba „zachránit“, neboli „100 film italiani da salvare“⁶². Dá se říct, že v podstatě všechny scénáře a potažmo i filmy, přeložené mými překladateli, patří mezi nejslavnější a nejúspěšnější Felliniho kousky a mimo Felixe mezi překladateli najdeme i Alenu Bahníkovou, Jaroslava Pokorného, Zdeňka Frýborta či Kateřinu Vinšovou. Právě tyto hlavní osobnosti české překladatelské scény uplatňovali svůj um na pracích dramatických a filmových.

Knihu *5 scénářů* tvoří díla *I vitelloni*, *La strada*, *Le notti di Cabiria*, *La dolce vita*, *8 e mezzo*. Na jejich překladu se podíleli Jaroslav Pokorný, Adolf Felix a Zdeněk Frýbort.

Myslím si, že určitě každý musí znát film *Sladký život* či *La dolce vita*⁶³ v originálním znění. Toto italsko – francouzské drama bylo oceněno Zlatou palmou filmového festivalu v Cannes a na jeho scénáři se podílel např. i Pier Paolo Pasolini. Film měl italskou premiéru v roce 1960 a k nám se dostal díky překladu Jaroslava Pokorného. Ten mimo jiné přeložil i ostatní práce, tvořící knihu *5 scénářů*. Námětem těchto filmů je často Felliniho dětství v Rimini, zachycující 40. léta a tudíž nezaměstnanost, emigraci, průmyslovou revoluci a vůbec podstatné změny, které ovlivnily společnost. Tomu je tak v případě snímku *I vitelloni*, kde o ději vypovídá již název. Slovo pochází z pescarského dialektu poválečného období, během něhož se mládež setkala právě

⁶⁰ FELLINI, Federico. *Fare un film*, Firenze, 2006.

⁶¹ ARISTARCO, Guido. *Storia delle teorie del film*. Torino, 1951.

⁶² 100 film italiani da salvare. *wikipedia*. [online]. 8.4.2014 [cit. 2014-04-08]. Dostupné z: http://it.wikipedia.org/wiki/100_film_italiani_da_salvare

⁶³ FELLINI, Federico. *La dolce vita*. 1960.

s touto hrůznou situací. Význam slova více než jasně evokuje danou situaci. *Vitelloni*, neboli nepracující mládež, která se poplakuje po barech a celé dny nic nedělá. Mezi těmito lidmi totiž bylo běžné se oslovovat "*Uhe vitellò gna' sti'?*" ("*ehi vitellone, come stai?*"). Dnes již ve slovní zásobě Itala nic podobného nenajdeme, protože slovo se z dialektu vytratilo. Film získal cenu Stříbrného lva na výstavě kinematografie v Benátkách (*La mostra del cinema di Venezia*) a také představuje první Felliniho film, který pronikl do zahraničí. Zajímavou informací může také být, že si v něm zahrál Felliniův bratr Riccardo Fellini. O tom, že režisér evidentně rád spolupracoval se svými blízkými, svědčí i fakt, že jeho vlastní manželka Giulietta Messina ztvárnila hlavní roli filmu *Cabiriiny noci*, který též obdržel cenu Oscar pro nejlepší zahraniční film. Kontext Felliniho dětství se také projevuje u snímku *Amarcord*. O autobiografické stránce tohoto snímku ostatně svědčí i sám název. Výraz *Amarcord*, který se stal neologismem italského jazyka, pochází z románského dialektu a vychází z kompozice výrazu *a m'acord* neboli *io mi ricordo*, s významem nostalgické evokace. Felliniho osobnost režiséra se možná promítla i ve filmu *8 a půl*, který vypráví příběh režiséra, procházejícího profesní i osobní krizí. Nakonec knížečka *Dělat film* představuje jakýsi volný proud asociací, jehož prostřednictvím se autor pokouší čtenáři vysvětlit, co není jasné ani jemu samotnému. Není ale jen soukromou teorií umění, nýbrž také jakousi osobní zповědí.

Překlady z italštiny

Próza

BALDINI, Antonio. *Michelaccio*. 1924.

Michelaccio a jiná próza zahrnuje čtyři povídky, které vyšly v českém překladu v roce 1928 v nakladatelství Družstevní práce v Praze.

BOCCACCIO, Giovanni

Tři roztomilé novely mnoho pomlouvaného Giovanni Boccaccia vydalo nakladatelství Adolf Synek v roce 1930 v Praze.

BONTEMPELLI, Massimo. *Eva Ultima*. 1923.

V českém překladu vyšla *Eva Ultima* v Praze v nakladatelství Pavel Prokop roku 1927.

CAPPELLO, Bianca. *Memorie di Bianca*. Stefano Ticozzi: 1827.

Paměti Bianky Cappellové byly publikované v Praze v Odeonu v roce 1971.

CASTIGLIONE, Baldassare. *Il libro del Cortegiano*. Venezia, 1528.

Český překlad *Dvořana* vyšel v roce 1978 v nakladatelství Odeon.

CELLINI, Benvenuto. *Vita da Benvenuto di Maestro Giovanni Cellini fiorentino, scritta, per lui medesimo (La vita)*. Firenze, 1558 – 1566.

Vlastní životopis vyšel poprvé roku 1930 v nakladatelství Miloš Procházka. Dále pod různými nakladatelstvími v letech 1936, 1939, 1960 a 1976.

DELLA CASA, Giovanni. *Galateo overo de' costumi*. 1558.

Kniha, v českém překladu *Galateo, aneb, o mravích*, vyšla roku 1971 v Praze v nakladatelství Odeon.

GADDA, Piero. *Mozzo*. Milano, 1945.

Román mohl být napsán mezi léty 1924 – 1945, nepodařilo se mi bohužel vyhledat první vydání originálu, proto uvádím alespoň to z Milána. V českém překladu vyšel *Plavčík* nákladem Leopolda Mazáče v roce 1932.

JOVINE, Francesco. *Signora Ava*. Roma, 1942.

Kniha *Na starý motiv* byla publikována v Praze v SNKLU roku 1964.

MACHIAVELLI, Niccolò. *Il Principe*. 1532.

První vydání *Vladaře* vyšlo v roce 1969 v překladu Adolfa Felixe a Jaroslava Pokorného. Toto vydání nese podtitul *Život Castruccia Castracaniho z Lukky*. Dále byla kniha přeložena Josefem Hajným, kterého mezi překladateli sice neuvádím, nicméně do skupiny překladatelů působících v letech 1900 – 2000 patří. Začal již roku 1987, kdy jeho překladem vyšla kniha s titulem *Úvahy o vládnutí a vojenství*, v originále však *Principe*, jako u všech ostatních vydání. Jde o knihu, která kromě samotného *Vladaře* obsahuje také *Úvahy o umění válečném* a *Rozpravy o deseti knihách Tita Livia*. Následuje rok 2001 a dotisk tohoto vydání pak vyšel v roce 2005. V letech 2007, 2009 a 2012

už vychází Vladař samostatně také v překladu Josefa Hajného. Adolf Felix přeložil Vladaře až v roce 2012. Přesto, že různé výtisky nesou různé názvy, vždy se jedná o jednu a tu samou Machiavelliho knihu.

Mimo knih je k dispozici také zvukový záznam⁶⁴ v podobě audioknihy ve formě MP3, který je také pořízen z překladu Josefa Hajného.

MORAVIA, Alberto. *Gli indifferenti*. 1929.

Román *Lhostejní* Alberta Moravia vyšel poprvé v roce 1933 a druhé vydání bylo publikované v roce 1964.

MORETTI, Marino. *Nè bella nè brutta*. 1921.

V roce 1943 vyšel český překlad nesoucí název *Ani hezká, ani ošklivá*, publikovaná nákladem Václava Petra.

MORETTI, Marino. *La voce di dio*. 1920.

Hlas Boží vydal Josef R. Vilímek v roce 1941.

NOBILE, Umberto. *L'Italia al polo Nord*. Milano, 1930.

Katastrofa vzducholodi „Itálie“ na Severní točně: pravda o italské polární výpravě 1928 vyšla nákladem Václava Petra v roce 1930.

SCIASCIA, Leonardo. *Il giorno della civetta*. 1961.

Československý spisovatel vydal v roce 1964 román *Den sovy*, přeložený Felixem.

SOLINAS, Franco. *Squarciò*. 1956

Rybář Squarciò vyšel roku 1959.

⁶⁴ MACHIAVELLI, Niccolò. *Vladař*. Praha: Knihovna a tiskárna pro nevidomé K. E. Macana, 2008.

Film

FELLINI, Federico

Knihy obsahuje 5 scénářů Federica Felliniho, kterými jsou *Darmošlapové (I vittelloni, 1953)*, *Silnice (La strada, 1954)*, *Cabiriiny noci (Le notti di Cabiria, 1957)*, *Sladký život (La dolce vita, 1960)* a *8 a půl (8 e mezzo, 1963)*. Pod názvem *5 scénářů* byly publikovány v Praze roku 1966.

Antologie/výbor

BANDELLO, Matteo. *Le novelle 1-2. 1933*

Výbor vyšel pod českým titulem *Padesát pamětihodných příběhů* roku 1975.

BANDELLO, Matteo. *Le novelle*.

V českém překladu *Italské renesanční novely* vyšly roku 1967 a 2000. Jedná se o výbor, který sestavil a přeložil Adolf Felix. Obsahuje 18 renesančních autorů, mezi kterými se nejčastěji objevují právě práce Mattea Bandella, proto je někde uváděn jako autor originálu.

2.1.5 Mikeš Vladimír (*1927)

Většinu života se věnoval překladatelské a literární činnosti ve svobodném povolání. Základem jeho činnosti jsou překlady zejména z francouzské, španělské a italské literatury. Věnoval se však i esejistické interpretaci evropského dramatu 16. a 17. stol. a moderní italské poezii. V italštině psal rovněž eseje a překládal do ní českou poezii 20. stol., například Jiřího Ortena, Vítězslava Nezvala či Vladimíra Holana.

Ukázky překladů poezie, původní básně a později především eseje, glosy, literární kritiky a také povídky publikoval mj. v periodikách *Lidové demokracii*, *Hostu do domu*, *Světové literatuře*, *Svědectví*, *Dialogu*, *Knížní kultuře*, *Vědě a životě*, v *Literárních novinách* a po r. 1989 v *Lidových novinách*, *Transu*, *Souvislostech*, *Akordu*, *Tvaru*, *Kritickém sborníku*, *Divadelní revue*, *Světě a divadle* a mnoha dalších.

Propůjčoval své jméno pro knižní vydání překladů např. Václavu Černému či Vítězslavu Gardavskému.

Překladatelská činnost

Z pročítání jeho překladů u mě vyniká Vladimír Mikeš především jako překladatel poezie. Zájem o poezii projevil například v antologii *Přerušný ráj*⁶⁵. Jedná se o rozsáhlý výběr italské poválečné poezie, který Vladimír Mikeš sám sestavil. Rovněž přeložil básně, úryvky z esejů a citáty z italských originálů a je také původcem úvodní studie, poznámek o autorech a bibliografie. Radovan Krátký mu byl nápomocen při překladu básní Cesara Paveseho.

V lyrice se ale neomezoval pouze na středověk a renesanci, např. podílem na překladu *Božské komedie*, ale jeho přínos sahá až k moderní italské poezii. Jeho zájem o poezii se projevuje mimo jiné v tom, že s některými osobnostmi italské poezie se sám znal.

Nesmím opomenout ani Mikeše coby překladatele dramát, v rámci nichž poctil jména Luigiho Pirandella a Carla Goldoniho a prózy pojící se především se jménem Itala Calvina.

Moderní italská poezie

Tvůrců moderní italské poezie je mnoho, mimo jiné například spisovatelé Primo Levi, Eugenio Montale, Umberto Saba, Mario Luzi, Giuseppe Ungaretti či Giovanni Giudici, Pier Paolo Pasolini, Salvatore Quasimodo nebo Dino Campana, jejichž lyrické texty nám zprostředkovala generace 20. století. Námět básní často evokuje situaci, kdy se Itálie potýkala s válkou a fašismem, sociální a průmyslovou krizí a politickou nestabilitou. Nejedna básník vtiskl tuto situaci do svých básní, a to svým individuálním způsobem. Krizi odhaloval či naopak se jí snažil zastírat pomocí estetiky a kultu nadčlověka, naciolastickými mýty či náboženským mysticismem. Od 30. let se právě mezi poezii hermetiků začíná vměšovat realismus a tudíž jsou námětem básní především sociální motivy.

⁶⁵ MIKEŠ, Vladimír. *Přerušný ráj: antologie moderní italské poezie*. Praha, 1967.

Překlady poválečné a moderní poezie se věnoval Vladimír Mikeš, o čemž svědčí i fakt, že s mnohými italskými spisovateli se sám znal. Jde v první řadě o Giovanniho Giudiciho, s kterým osobně spolupracoval na překladu českých básníků do italské verze (např. Jiří Orten – *Cosa chiamata poesia – Čemu se báseň říká*, 1967 – oceněna cenou Padovy Premio Monselice, či malá antologie *Omaggio a Praga – Hold Praze*). O Giudicim napsal v díle *Autobiologie*⁶⁶ : „S Giudicim mne spojuje osobní vztah (to na vysvětlenou dedikace básně *Ballata o jazyku, kterou si přál mít v českém výboru a jež je jakýmsi doprovodem našich rozhovorů či polemik o poezii, jazyku, životě*)“, také se nechal slyšet v doslovu díla *Ta Bovary jsem já*⁶⁷: „Giudicim dobře znám. Proto se mi o něm těžko vypovídá; cítím se jím příliš konfrontován nejen pouze v textu, který – jestliže je překládán – je konfrontací oddálenou, chci říci konfrontací dvou textů: nás psaných s oním druhým psaným, nás oddálených s oním druhým oddáleným: konfrontací v bezpečí.“

Jiným moderním básníkem je Primo Levi, o jehož *Nejisté hodiny*⁶⁸ píše Mikeš v doslovu *Řádky nesdělitelné zkušenosti*: „ty nemnohé, v průběhu let psané verše, které po sobě Primo Levi zanechal, jsou svědectvím toho, jaký nerovný zápas – po návratu do „normálního“ života – s „ohavnou černou dámou, svou odvěkou nepřítelkyní“ až do samého konce vedl.“

Moderní italskou poezii zastupuje také básnická trojice jmen Umberto Saba, Giuseppe Ungaretti a Eugenio Montale, kteří stáli již na jejím počátku. Co se týká stylu těchto tří básníků, v knize *Terst a jeho žena*⁶⁹ Umberta Saby jsou charakterizováni: „Saba vyjádří svou poetiku lapidárně: „co zbývá dělat básníkům? – Básníkům zbývá dělat poctivou poezii“.⁷⁰ Saba je mohutný pramen italské poezie: „...jako by už na prahu našeho věku tušil, že od generace ke generaci čím dál těžší – v životě i poezii – budou ty neprostší věci. A největším štěstím je jejich sdělení...“ (str. 138) „...Montale nabízí ve svém „hořkém stylu“ klíče prožitých příležitostí, příležitostí, jimiž se odmyká to podstatné pod nimi, skrytý svět trvalých významů...“ „... Ungaretti míří k chvíli nejpřítomnější a snad nejnevinnější. Ke chvíli „slova chvějícího se v noci“, k mýtickému podílení se na přítomnosti, kterou se vchází do živého. U obou je to proces redukce na pod-

⁶⁶ GIUDICI, Giovanni. *Autobiologia*. Milano, 1969.

⁶⁷ GIUDICI, Giovanni. *La vita in versi*. Milano, 1965.

⁶⁸ PRIMO, Levi. *Ad ora incerta*. Milano, 1984.

⁶⁹ MIKEŠ, Vladimír, Sdělnost je štěstí. In *Terst a jeho žena*, str. 131 – 138.

⁷⁰ V časopise *La Voce* z roku 1911.

statné, směřující spíše k pravdě než ke kráse, proces je stejně etický jako estetický...“
(str. 132 – 133).

Nakonec Mario Luzi, kde v doslovu knihy *Terč života* Mikeš poznamenává:
*„český čtenář, který nahlédl do světa veršů Giuseppe Ungarettiho a Eugenia Montala, nemůže minout ani poezii Maria Luziho, má – li pochopit, co italskému básnictví dala Florencie třicátých let a čím mu byl její pověstný, později tolik diskutovaný hermetismus“.*⁷¹

Svůj zájem o poezii pak prokázal také překladem veršů v Sanctisově knize *Dějiny italské literatury*.

Relazione del primo viaggio attorno il mondo

Zajímavostí je kniha *Zpráva o první cestě kolem světa*⁷². Nejen proto, že na jejím překladu se nejprve podílel Vladimír Mikeš, následovaný Josefem Hajným, s přihlédnutím k překladu Mikeše, ale zajímavým je také fakt, že jde o první český překlad pořízený z italského vydání Pigafettových deníků z roku 1894, které vyšly součástí rozsáhlého díla *Raccolta di documenti e studi pubblicati dalla R. Commissione colombiana per quarte centenario dalla scoperta dell'America*. Stejně jako italské vydání zachovává i český překlad, až na několik málo výjimek, původní, ostatně nejednotnou transkripci zeměpisných názvů, vlastních jmen a slov z jazyků jihoamerických a ostrovních obyvatel. Výjimku pak tvoří jména, jejichž dnešní znění je známo, ty jsou uvedeny v poznámkách na konci knihy (např. *Sevilla*, u Pigafetty *Siviglia* či *Malaga/Malega*, *Moluky/Maluco* nebo *Malucho*...). Ediční poznámka druhého vydání informuje o tom, že nový český překlad, zpracovaný Josefem Hajným, není pouhou kopií nebo přepracovanou verzí vydání prvního. Na rozdíl od vydání záměrně napsaného archaizovanou češtinou se zde nakladatel rozhodl publikovat dílo v moderní češtině, s jednodušší stavbou vět a rozšířeným poznámkovým aparátem. Jelikož Josef Hajný zemřel dříve, než mohl zhlédnout korektury svého překladu, odpovídají za konečné znění textu redaktoři.

⁷¹ MIKEŠ, Vladimír, Doslov. In *Terč života*, str. 173.

⁷² PIGAFETTA, Antonio. *Relazione del primo viaggio attorno il mondo*. Padova, 1999.

Překlady z itaštiny

Poezie

ALIGHIERI, Dante. *La divina commedia*.

Mikeš přeložil *Božskou komedii* hned několikrát, a to především její stěžejní část, *Peklo*. Již roku 1978 vyšla tato první část *Božské komedie*, spolu s doslovem „*Tu vykročil a já se vydal za ním*“ a medailonem o autorovi. Mimoto kniha obsahuje také poznámky, komentář o Dantovy a úryvky z díla *Život Dantův* Giovanni Boccaccia v překladu Vladimíra Mikeše a O. F. Bablera. V neposlední řadě také úryvky z práce Osipa Mandelštama „*Rozprava o Dantovi*“ z ruštiny, které přeložila do češtiny Ludmila Dušková. Následně vyšlo *Peklo*, spolu s esejí, v roce 1996, samostatně pak roku 2007. Roku 1984 vyšel komentovaný výbor, který Mikeš vybral, sestavil a přeložil. Roku 2009 vyšla v tomto překladu poprvé celá *Božská komedie*, obsahující všechny tři části, spolu s přídatkem statí „*Doba a život*“, „*Dante v našich zemích*“ a „*Dantova tajemná výzva ženství*“.

SABA, Umberto. *Il canzoniere*. Torino, 1957.

V českém překladu *Terst a jeho žena* vyšla v roce 1977.

Próza

CALVINO, Italo. *Nostri antenati*. 1960.

Sbírka se skládá ze tří románů: *Il visconte dimezzato* (1952), *Il barone rampante* (1957) a *Il cavaliere inesistente* (1959).

Knihy *Nostri antenati*, v českém překladu *Naši předkové*, vyšla za spolupráce nakladatelství Odeon v roce 1970 a 1971. Knihu přeložil Mikeš spolu se Zdeňkem Digrinem, který je také autorem poznámky o autorovi. Obě vydání obsahují povídky *Neexistující rytíř* a *Rozpůlený vikomt*. Román *Baron na stromě* vyšel mimo těchto vydání již v roce 1962 samostatně. Součástí je i doslov Radovana Krátkého a vysvětlivky.

DE MICHELI, Mario. *Le avanguardie artistiche del Novecento*. 1959.

Umělecké avantgardy dvacátého století vydalo Státní nakladatelství krásné literatury a umění v roce 1959 a 1964. Součástí knihy je doslov, jehož autorem je Miroslav Mlíčko. Obě tato vydání jsou v katalogu označena jako „první vydání“.

PIGAFETTA, Antonio. *Relazione del primo viaggio attorno il mondo*.

Zpráva o první cestě kolem světa vyšla nejprve v roce 1975 v překladu Vladimíra Mikeše, ve kterém jsou autory doslovu Olga Kandertová a Stanislav Novotný. Druhé vydání, přeložené Josefem Hajným, s přihlédnutím ke starším edicím, vyšlo v tomto překladu poprvé v roce 2004. Součástí je také předmluva Jiřího Ohlídala.

BASILE, Giambattista. *Il pentamerone ovvero lo cunto de li cunti*. Napoli. 1634 – 1636.

Pohádka pohádek neboli *Pentameron* vyšla v roce 1961 v SNKLU.

BONAVIRI, Giuseppe. *L'enorme tempo*. 1976.

Nezměrný čas publikovalo nakladatelství Lidové noviny v roce 1996.

DE MICHELI, Mario. *Scritti di Picasso*. 1942.

Picassovo literární dílo vyšlo v Odeonu v roce 1967.

DE SANCTIS, Francesco. *La storia della letteratura italiana*. 1870.

Dějiny italské literatury přeložil roku 1959 Václav Černý pod krycím jménem Vladimíra Mikeše. Vladimír Mikeš ale také přeložil některé verše, které jsou součástí knihy.

ECO, Umberto. *Sugli specchi e altri saggi*. 1985.

Eseje, v plném českém názvu *O zrcadlech a jiné eseje: znak, reprezentace, iluze, obraz* vyšly v Mladé frontě v roce 2002.

LEVI, Primo. *Ad ora incerta*. 1984.

Román *V nejisté hodině* byl publikován v nakladatelství Triáda v roce 1997.

PASOLINI, Pier Paolo. *Le ceneri di Gramsci*. Milano, 1957.

Gramsciho popel vyšel v Praze v nakladatelství SNKLU roku 1963.

PAVESE, Cesare. *Il diavolo sulle colline*. Torino, 1949. (La bella estate)

Román, v českém překladu *Přítelkyně: Ďábel na kopcích*, vyšel roku 1965.

SABLONE, Benito. *Ruota inchiodata*.

V roce 1998 vyšel český překlad *Přibité kolo*.

Drama

GOLDONI, Carlo. *Il campiello*. 1756.

Komedie o 5 dějstvích *Náměstíčko* vyšla samostatně v Praze roku 1967 v nakladatelství Dilia.

GOLDONI, Carlo. *Casa nuova*. 1761.

Letní byt: veselohra o 3 jednáních.

PIRANDELLO, Luigi. *Così è (se vi pare)*. 1917.

Překlady tištěného rukopisu veselohry o 3 dějstvích, česky *Každý má svou pravdu*, se nejprve věnovala v roce 1965 Eva Uhlířová, následný překlad Vladimíra Mikeše byl rozmnožen nakladatelstvím Artur v roce 2008. Inscenace se tato hra dočkala prostřednictvím městského divadla v Brně, a to premiérami 12. A 13. Září, 1998.

PIRANDELLO, Luigi. *Sei personaggi in cerca d'autore*. 1921.

Divadelní hru, s českým názvem *Šest postav hledá autora*, poprvé přeložila M. Votrubová – Haunerová v roce 1922 a Národní divadlo ji uvedlo následující rok. Zajímavá je kritika, pojící se právě s tímto vydáním, ve které se J. Vodák snaží o konfrontaci české inscenace s pojetím Pirandellovy divadelní společnosti: „...*Proti českému pojetí je v italském ostřeji oddělen svět herecký od světa autorova*...“, „...*v italském představení vysvitá lépe bezmocnost hereckého světa k autorovu, falešnost a řemeslnost jednoho rozliší se zřetelněji od pravdivosti druhého, pozadí je silnějším odrazem pro popředí*

*a okamžiky velkého vzrušení pádněji vyvstanou postupem, přípravou, zasazením...*⁷³. Poté následoval překlad Jana Vladislava z roku 1965, který nese podtitul „Hra, kterou nutno udělat“. Zde se jedná o úplný text hry, vydaný Národní divadlem v Praze, který uvedlo na jeviště Tylovo divadlo v roce 1966. Konečně Vladimír Mikeš je překladatel třetího vydání z roku 2008.

PIRANDELLO, Luigi. *Il berretto a sonagli*. Teatro nazionale di Roma, 1917.

Čapka s rolničkami vyšla v roce 2008 v nakladatelství Artur.

Antologie/výbor

GIUDICI, Giovanni. *La vita in versi*. Milano, 1965.

GIUDICI, Giovanni. *Autobiologia*. Milano, 1969.

V překladatelském rejstříku Vladimíra Mikeše najdeme překlad básní Giovanniho Giudiciho v antologiích *Autobiologie*, která vyšla v roce 1978 v nakladatelství Odeon a *Ta Bovary jsem já*, která obsahuje kromě překladu originálu *La vita in versi* také *Autobiologii* a byla publikována v českém překladu v roce 1969. V těchto knihách čerpá Mikeš Giudiciho díla, které zahrnuje například *Vita in versi*, *Autobiologia*, *O Beatrice*, *Poesie scelte*, *Male dei creditori*.

LUZI, Mario

Výbor z Luziho poezie nese český název *Terč života* a zahrnuje básně: *Dal fondo delle campagne* (Torino, 1965), *Per ilbattesimo dei nostri frammenti* (Milano, 1985), *Tutte le poesie*. V českém překladu vyšel v roce 1988 v Odeonu.

MONTALE, Eugenio

Výbor poezie s českým názvem *Pelyněk s medem* vyšel v nakladatelství Odeon v roce 1984. Sbíрка obsahuje básně shrnuté pod italským názvem *Tutte le poesie*.

⁷³ Str. 340

SABA, Umberto

Antologie moderní italské poezie Umberta Saby vyšla pod českým titulem *Šťastná setkání* v Praze v nakladatelství Práce roku 1984.

MIKEŠ, Vladimír. *Přerušeny ráj. Moderní italská poezie. 1968.*

Vybral a přeložil Vladimír Mikeš za spolupráce Radovana Krátkého.

1.6 Pokorný Jaroslav (*1920, †1983)

Dramatik, překladatel převážně z italštiny, ale i z latiny, řečtiny, němčiny a francouzštiny, editor, divadelní teoretik a kritik. Také působil v letech 1959 – 1961 jako dopisovatel Československé tiskové kanceláře v Římě a v letech 1965 – 1969 byl asistentem na katedře bohemistiky v Neapoli.

Překladatelská činnost

Nejvýraznější složku jeho díla představuje činnost překladatelská a editorská, již se věnoval po celý život. V centru jeho uměleckého i vědeckého zájmu stálo divadlo. Jako překladatel vynikl především v převodech italských dramatiků, k nimž pořizoval komentáře i doslovy, jež byly často prvními portréty uváděných italských spisovatelů. Jazykovou spoluprací se podílel na překladech Josefa Hiršala, které z politických důvodů vyšly pod jménem Pokorného. Jedná se o díla *Zuřivý Roland ve vyprávění a výběru Itala Calvina*⁷⁴, *Osvobozený Jeruzalém*⁷⁵ ve vyprávění a výběru *Alfreda Giulianiho a Polibky*.⁷⁶ Odborné články a kritiky publikoval v teatrologických časopisech (např. *Divadlo, Divadelní noviny, Otázky divadla a filmu, Sovětské divadlo*). Orientace na italskou kulturu se odrazila v autorském podílu na italské divadelní encyklopedii *Enciclopedia dello spettacolo*⁷⁷ a v autorství monografie *Dante*, ve které je část přeložená z italštiny.⁷⁸ Také přispíval do sbírky *Atti del II. Congresso Internazionale di Storia del Teatro* (Benátky, 1960). Samozřejmě nepostradatelnou složku jeho díla tvoří souborné dílo Carla Goldoniho, o jehož hrách budu hovořit níže.

⁷⁴ CALVINO, Italo. *Orlando furioso, di Ludovico Ariosto raccontato da Italo Calvino con una scelta del poema*. Torino, 1970.

⁷⁵ TASSO, Torquato. *La Gerusalemme liberata*. Ferrara, 1581.

⁷⁶ MARINO, Giambattista. *La canzone dei baci*.

⁷⁷ D'AMICO, Silvio. *Enciclopedia dello spettacolo*. Roma, 1954 – 1968.

⁷⁸ POKORNÝ, Jaroslav. *Dante*. Praha, 1966.

Když se vrátím k překladům z italštiny, z výčtu uvedeném níže je více než jasné, že se uchyloval především k dramatu. Ta sama o sobě nejsou z hlediska překladatelského příliš zajímavá, protože neobsahují žádné informace, týkající se překladu, a originály tvoří většinou přímo tištěné rukopisy. Výjimku však tvoří divadelní hry Carla Goldoniho, v jehož třísvazkovém odkazu s názvem *Commedie* najdeme všechny jeho známé hry, spolu s bohatými informacemi v závěrečných doslovecích. Třetí svazek také obsahuje Goldoniho memoáry s českým názvem *Paměti*. Jde o Goldoniho poslední dílo, „*poslední velkou komedii, jejímž námětem je sám autorův život*“. Memoáry jsou jako celek jedinečný dokument už tím, že autobiografie v nich zachycuje téměř celé jedno století, tudíž podává kus jeho autentické atmosféry. Původní text memoárů byl napsán francouzsky, italský překlad se objevil krátce po vydání originálu a moderní překlady spolu s českým vycházejí následně. Za předlohu mu slouží Ortolaniho vydání⁷⁹ z r. 1954. Z toho jsou přeloženy i všechny tři svazky komedií. Všechny vyšly v nakladatelství SNKLHU a představují překladatelskou spolupráci několika osob. Jednotlivé komedie byly rozděleny mezi Jaroslava Pokorného, Jana Vladislava a Vladimíra Horáčka. Jaroslav Pokorný se mimo překlad postaral také o uspořádání díla a opatřil jej komentáři a poznámkami.

Nakonec coby prozaik se nám Jaroslav Pokorný představil v díle Itala Calvina a Alberta Moravia.

Orlando furioso di Ludovico Ariosto

Epickou báseň Ludovica Ariosta, inspirovanou eposem o Rolandovi, převyprávěl Italo Calvino a knihu vydal k pětistému výročí autorova narození. Z hlediska překladatelské činnosti je zajímavá tím, že ačkoliv kniha udává, že z italského originálu *Orlando furioso di Ludovico Ariosto raccontato da Italo Calvino con una scelta del poema* jej přeložil a komentářem opatřil Jaroslav Pokorný, z jiných zdrojů jsem se dočetla, že překladatelem je Josef Hiršal, jemuž Jaroslav Pokorný pouze propůjčil jméno. V poznámce překladatele se dočteme informaci právě i o tom, že pro vydání této knihy bylo zvoleno „převyprávění“ a to z velice jednoduchých důvodů: „*Ariostovy texty jsou plné archaismů, krajových zvláštností, starého pravopisu a občas i slohových nečistot a to dělá četbu tohoto prozaika svízelnou i pro nejednoho italského intelektuála. Díky italskému převyprávěnému vydání tedy u překladu Josefa Hiršala tahle obtíž odpadá.*

⁷⁹ GOLDONI, Carlo. *Tutte le opere di Carlo Goldoni a cura di Giuseppe Ortolani*. Verona, 1941 – 1956.

České vydání se drží přesně italského originálu, s dvěma nepodstatnými korekcemi. Byl vynechán kratičkový úvod, kde nakladatelství vysvětluje, proč sahá po „převyprávění“ a vynechán byl také lingvistický komentář, který pro vydání překladu nemá smysl. Vysvětlována jsou pouze méně známá jména a pojmy.“ Na druhou stranu, českému čtenáři je k dispozici i úplný lyrický překlad Jaroslava Vrchlického, zveřejňovaný knižně na pokračování v letech 1892 – 1893.

La Gerusalemme liberata

Osvobozený Jeruzalém představuje epickou báseň Torquata Tassa, jejíž myšlenka je volně založená na událostech Křížové výpravy. Poprvé byla vydaná v roce 1575, nicméně bez uvedení autora, následně v roce 1580 s titulem *Goffredo*. Tato edice avšak obsahovala mnoho chyb a kromě toho nebyla ani kompletní, protože zahrnovala pouze 14 zpěvů. Roku 1581 byla vydána již ve své plné verzi a s uvedením autora. *Osvobozený Jeruzalém* tvoří 20 zpěvů v 1917 oktávách. Těchto 20 zpěvů je rozděleno do 5 částí, které odpovídají rozdělení do 5 aktů klasické tragédie. Později byla uspořádaná a převyprávěná Alfredem Giulianim, který text převedl do prózy. Básně originálního lyrického textu přeložil roku 1890 Jaroslav Vrchlický.

Převyprávěná verze *Osvobozený Jeruzalém ve vyprávění a výběru Alfreda Giulianiho* je pořízena z italského výboru a opět je uveden Jaroslav Pokorný, i když překládal Josef Hiršal. Kniha vyšla v českém překladu v roce 1890. Přebásněny jsou v tomto vydání pouze pasáže, které vynikají básnickou krásou.

Racconti romani, Nuovi racconti romani

Neorealistické povídky Alberta Moravia, publikované ve dvou svazcích, byly napsané v letech 1954 a 1959. Jejich námětem je život lidí z okraje společnosti. V českém překladu *Římské povídky* vyšly v letech 1958 a 1976 za překladu Jaroslava Pokorného a Aleny Hartmanové.

Carlo Goldoni

Dramatická tvorba Carla Goldoniho vyšla v českém vydání prostřednictvím tří svazků s názvem *Komedie*, které obsahují jeho nejznámější hry. Na překladu se podíleli především Jan Vladislav, Jaroslav Pokorný a Vladimír Horáček. Překládáno bylo podle

Goldoniho sebraných spisů, uspořádaných Giuseppe Ortolanim.⁸⁰ Překlady vyšly krom tohoto uceleného souboru i samostatně a víceméně všechny se dočkaly i svojí inscenace. Veškeré informace, které níže uvádím, jsem čerpala ze závěrečných poznámek k jednotlivým komediím z těchto svazků.

Volume primo

Arlecchino servitore di due padroni (Il Servitore di due padroni). Venezia: Teatro San Samuele, 1746.

Přeložil Jaroslav Pokorný pod názvem *Sluha dvou pánů*.

La vedova scaltra. Venezia, 1748.

Přeložil pod českým názvem *Chytrá vdova* Jaroslav Pokorný. Na české scéně byla „*Chytrá vdova*“ uváděna v Hlávkově až k nepoznání volné úpravě „*Vdova liška*“, prvně inscenované Národním divadlem roku 1941. Tento překlad vychází prvně tiskem v tomto souboru.

La locandiera. Venezia: Teatro Sant' Angelo, 1753.

Pod českým názvem *Mirandolina* uvedl Jan Vladislav. Jedná se o údajně nejslavnější Goldoniho komedii, přeloženou do více než patnácti jazyků. Do češtiny ji prvně přeložil Jaroslav Vrchlický, překlad byl prvně proveden na Národním divadle roku 1893 a zároveň vyšel tiskem. Od té doby existuje větší počet českých převodů, většinou úprav. Překlad zahrnutý do tohoto vydání vychází tiskem poprvé a byl prvně uveden Realistickým divadlem Zdeňka Nejedlého r. 1954.

Gl'innamorati. Venezia: Teatro San Luca, 1759.

Český překlad *Zamilování* uvedl Vladimír Horáček. Hra byla česky prvně provedena roku 1950 v divadle D 50 za použití překladu, který vychází tiskem prvně v tomto vydání.

⁸⁰ GOLDONI, Carlo. *Tutte le opere di Carlo Goldoni a cura di Giuseppe Ortolani*. Verona: Arnoldo Mondadori Editore, 1941 – 1956.

Le barume chiozzotte. Venezia: Teatro San Luca. 1762.

Pod českým názvem *Poprask na laguně* přeložil Jaroslav Pokorný. Zde je zajímavým faktem, že řeč hry může být bez podrobnějšího komentáře místy nesrozumitelná i dnešnímu Italovi. Tak se u některých výrazů komentátoři rozcházejí v názoru. Tyto překladatelské obtíže bránily většímu rozšíření hry stejně tak jako to, že zájmům dřívějšího divadla nebyl většinou příliš blízký její lidový námět. V posledních letech byla přeložena do ruštiny a hrána sovětskými divadly, v češtině vychází v tomto vydání prvně.

Je to komedie národního temperamentu a důsledně lidového tónu, značná část její komiky spočívá v hovorové mluvě postav, které mluví ne benátským dialektem, nýbrž mluvou rybářů z Chioggie (spisovný název města je Chioggia – ve výslovnosti se mění ze spisovného „Kjodža“ až na dialektické „Čoza“, s odchylkami v tvarosloví a různých výrazech a obratech i od benátské italštiny).

Volume secondo

La bottega del Caffé. Mantova, 1750.

Českou *Kavárničku* přeložil Vladimír Horáček. Úspěšná kavárnička byla překládána do cizích jazyků (španělština, rumunština, řečtina, angličtina, němčina...). Na českých jevištích zpopulárněla ve volné úpravě A. Hoffmeistera s hudbou Jaroslava Ježka „*Zpívající Benátky*“, uvedené prvně v Národním Divadle r. 1932.

Il feudatario. 1752.

Význam *Feudál* nese název hry, která je do českého jazyka přeložena jako *Jemnostpanáček markýz* Jaroslavem Pokorným. V češtině vychází hra v tomto svazku prvně.

I rusteghi. Venezia (in occasione di carnevale del carnevale di Venezia): Teatro San Luca, 1760.

České *Hrubiány* přeložil Jaroslav Pokorný.

U her tohoto typu stojí za zmínku to, že tištěné vydání často obsahuje vysvětlivky nebo také překlady jednotlivých slov a frází. V předmluvě k *Hrubiánům* uvádí autor

alespoň hlavní rozdíly mezi benátsčinou a toskánštinou (podobně později v předmluvě *Poprasku na laguně* musel vypsát zvláštnosti chiozzinského dialektu). Zde s výjimkou hraběte Riccarda, který je „cizinec“, mluví všichni benátskou italštinou. Způsob řeči vytváří charakteristiky lidí i prostředí – je to patrné už na všedním jazykovém projevu, např. z konvenčního pozdravu. Jazyk zabarvuje scény osobitou melodií, charakterizuje domácí středostavovské prostředí téměř nepřetržitým seriálem rčení a frází a vytváří rytmus dialogů.

Část tohoto jazykového kouzla, které je vázáno na specifické vlastnosti benátské italštiny, bohužel překlad nutně setře. Poznámky překladu uvádějí, že podobně jako u hry *Poprask na Laguně* byl překlad vyvažován z části lexikem a také zdůrazněným frazeologickým živlem.

Il ventaglio. Venezia: Teatro San Luca, 1765.

V české podobě *Vějíř* za překladu Jana Vladislava. Na česká jeviště uvedl komedii svým překladem před 2. sv. válkou Benjamin Jedlička, následoval překlad Rudolfa Součka, z něhož vznikla úprava na hru se zpěvy, uvedená r. 1952 Divadlem komedie v Praze. Tento překlad vychází tiskem prvně v tomto svazku.

Volume terzo

L'Impressario delle Smirne

Hru *Impressario ze Smyrny* přeložil Jaroslav Pokorný. České obecnstvo se s hrou prvně seznámilo až za druhé světové války v hodně volném Götzově zpracování pro Národní divadlo. Vlastní znění Goldoniho komedie vychází v tomto vydání česky poprvé.

Sior Todero Brontolon o sia il vecchio fastidioso. Venezia: Teatro San Luca, 1762.

Pan Todero Brumla aneb starý protiva za překladu Jaroslava Pokorného vychází prvně v tomto vydání. Na rozdíl od Itálie měla hra v zahraničí nepatrný ohlas, ve srovnání s jinými Goldoniho komediami, které byly někdy umělecky mnohem slabší.

Jiné Goldoniho komedie, které nevyšly v rámci těchto svazků

Pettegolezzi delle donne. Venezia, 1750.

Česky překlad *Treperendy*, pořízený z italského originálu *Pettegolezzi delle donne*, zprostředkoval Jaroslav Pokorný. Hra byla zinscenována Národním divadlem v roce 2003 a premiéry se dočkala 24. ledna téhož roku v Mahenově divadle. K dispozici je i zvukový záznam⁸¹ zahrnující jednu zvukovou kazetu.

La putta onorata. Carnevale di Venezia, 1748.

Řádnou holku přeložil z italského originálu *La putta onorata* Jaroslav Pokorný. Československá premiéra tohoto překladu byla již v roce 1964 v Divadle na prámu v Kladně a Divadle Jaroslava Průchy v Mladé Boleslavi. Jako scénář jej pak vydal Divadelní ústav v Praze roku 1967.

Il campiello. Venezia: Teatro San Luca, 1756.

Náměstíčko v překladu Jaroslava Pokorného mělo premiéru roku 2008 v Mahenově divadle v Brně. Scénář pak vydalo Národní divadlo Brno téhož roku.

⁸¹ Praha: KTN K. E. Macana, 1970.

Maschere nude, Mandragola

Dramatickým tvůrcem byl také Luigi Pirandello, který získal mezinárodní věhlas už v minulosti, díky hře *Šest postav hledá autora*⁸², která je součástí trilogie „*Divadla na divadle*“. Zbylé hry tvoří komedie *Každý má svou pravdu* a *Dnes večer improvizujeme*. Autor se zde snaží setřít rozdíl mezi scénickou fikcí a skutečností, zpochybnit jistoty skutečného světa a vtáhnout diváky do děje, aby cítili spoluzodpovědnost za problémy, o nichž se na scéně diskutuje. Jeho dramatickou tvorbu asi nelépe pobírají sbírky *Maschere nude*⁸³, které obsahují 4 a 31 svazků, které zahrnují takřka všechny známé Pirandellovy hry, a tudíž i ty, které byly do českého jazyka přeloženy překladatelskou generací 20. stol. Velice známou hrou Luigiho Pirandella je také *Mandragola*, později známá jako *Mandragora*, kterou přeložil nejprve Miloslav Novotný a později Jaroslav Pokorný.

Pirandellovy sbírky obsahují mimo jiné divadelní hry, jako např. *Se non è così* (Milano: Teatro Manzoni, 1915), *Cecè* (Roma: Teatro Orfeo, 1915), *Liola* (Roma: Teatro Argentina, 1916), *Così è (se vi pare)* (Milano: Teatro Olimpia, 1917), *Il berretto a sonagli* (Roma: Teatro nazionale, 1917), *L'uomo, la bestia e la virtù* (Milano: Teatro Olimpia, 1919), *Come prima, meglio di prima* (Venezia: Teatro Goldoni, 1920), a mnoho dalších.

Pirandellova tvorba je čtivá, zábavná a záživná, což dokazuje také dramatická, či dokonce filmová adaptace některých jeho kousků, např. divadelní hry *Liola*, která byla převedena do lyrické opery Giuseppem Mulè v roce 1935, či zfilmovaná Alessandrem Blasetti v roce 1963.

Rozhodne – li se někdo divadlo navštívit, hry se hrály například v divadle Broadway Praha, městském divadle v Brně či Moravskoslezském divadle v Ostravě.

⁸² PIRANDELLO, Luigi. *Sei personaggi in cerca d'autore*. Roma: Teatro Valle, 1921.

⁸³ PIRANDELLO, Luigi. *Maschere nude*. Milano, 1918 – 1921; Firenze, 1920 – 1929; Milano, 1930 – 1935.

Překlady z italštiny

Próza

ALVARO, Corrado. *Vent'anni*. 1930.

Dvacetiletí vyšli v nakladatelství Naše vojsko v roce 1979.

CALVINO, Italo. *L'Orlando furioso*. 1516.

Zuřivého Rolanda přeložil a komentářem opatřil Jaroslav Pokorný, nicméně již před ním přeložil všechny zpěvy Jaroslav Vrchlický.

GRAMSCI, Antonio

Soubor vyšel pod českým názvem *Sešity z vězení* v roce 1959 a obsahuje politické spisy *Letteratura e vita nazionale* (1950), *Risorgimento* (1949) a *Gli intellettuali e l'organizzazione della cultura* (1949).

MACHIAVELLI, Niccolò. *Il principe: La vita di Castruccio Castracani da Lucca*. 1520.

Vladař: Život Castruccia Castracaniho z Lukky, vyšel vícekrát, nicméně Jaroslav Pokorný figuroval pouze u tohoto překladu, který je zároveň vůbec prvním českým.

MORAVIA, Alberto. *La ciociara*. Milano, 1957.

Horalku přeložil Jaroslav Pokorný spolu s Alenou Wildovou. Jaroslav Pokorný je rovněž autorem doslovu. Všechna vydání tohoto románu jsou stejná, jedná se o přetisk překladu, který je mimo jiné také k dispozici ve zvukové podobě⁸⁴ a vyšel v letech 1965, 1976 a 2007.

MORAVIA, Alberto. *Racconti romani*. Milano, 1954.

Římské povídky vyšly nejprve v roce 1958 ve SNKLHU, v Odeonu v roce 1976.

PRATOLINI, Vasco. *Metello*. 1955.

Český překlad *Metello* vyšel v roce 1957.

⁸⁴ Praha: KTN K. E. Macana, 1963.

TOMASI DI LAMPEDUSA, Giuseppe. *Il gattopardo*. 1958.

Všechny výtisky Geparda (1963, 1968, 1983, 2000 a 2006) vyšly v překladu Jaroslava Pokorného. Třetí vydání v Odeonu je přepracované, ale rovněž Jaroslavem Pokorným, a v zásadě se nijak významně neliší. Toto přepracované vydání vyšlo v rámci edice světová literatura Lidových novin v nakladatelství Euromedia Group.

TASSO, Torquato. *La Gerusalemme liberata*. 1575.

Osvobozený Jeruzalém ve vyprávění a výběru Alfreda Giulianiho vyšel v nakladatelství Odeon v roce 1980.

Drama

GOLDONI, Carlo. *Commedie scelte: con i giudizi dell'autore intorno alle commedie stesse*. Milano, 1926.

PIRANDELLO, Luigi. *Liolà*. Teatro Argenita di Roma. 1916.

Antologie/výbor

DE MEDICI, Lorenzo

Výbor z Mediciho díla vyšel ve svazcích *Karneval + Karneval díl II.* v roce 1979 v Praze v nakladatelství Odeon.

DA VINCI, Leonardo

Výbor z díla Leondarda da Vinciho nese český název *Nápady* a vyšel poprvé v roce 1982 a podruhé v roce 2006. Texty přeložila Alena Bahníková, Jaroslav Pokorný je vybral a uspořádal a napsal také doslov.

ECO, Umberto

Navštívení krásy: Italská renesanční lyrika. Nejprve vyšel výbor, který uspořádal Jaroslav Pokorný a Jan Vladislav roce 1954. Přeložili jej společně Ivo Fleischmann, Emanuel Frynta, František Halas, Jaroslav Pokorný a Jan Vladislav. Předmluva „*Italská renesance*“ a poznámky napsal Jaroslav Pokorný. Jedná se o první vydání výboru. Následuje 1. vydání knihy v roce 1954 v nakladatelství SNKLHU, které má na svědomí i druhé a třetí vydání v letech 1955 a 1956. Mladý fronta vydává knihu poprvé v roce 1964. Knihy se od sebe v překladu neliší, vždy se jedná o překlad výše zmíněných osob. Liší se od sebe obsahem, některá vydání obsahují doslov, který jinde není, apod.

Literární pásmo vyšlo také k 655. výročí narození Francesca Petrarce, které zpravovala Jiřina Mikuškovičová – obsahuje ukázky z děl Francesca Petrarce.

PETRARCA, Francesco

V českém jazyce vyšel výbor *Vzývání* v roce 1944 a 1945 a představuje výběr lyriky Francesca Petrarce.

QUASIMODO, Salvatore

Výbor z Quasimodova básnického díla let 1920 – 1958 vyšel s českým titulem: *Život není sen* v Praze v nakladatelství Mladá fronta v roce 1960. Druhý výbor, přeložený Jaroslavem Pokorným nese název *A náhle je večer* a vyšel v roce 1984.

2.1.6 Vladislav Jan (*1923, †2009)

Vlastním jménem Ladislav Bambásek byl překladatel, který se již na počátku své literární dráhy představil převodem Shakespearovských sonetů. Nositelem *Řádu T. G. Masaryka*⁸⁵, nositelem *Řádu umění a literatury*⁸⁶. Dále také získal *cenu PEN klubu*⁸⁷ za celoživotní dílo a *Státní cenu za dílo překladatelské* za celoživotní práci v oblasti uměleckého překladu, s přihlédnutím k překladům publikací Michelangela Buonarrotiho. Toto literární ocenění udělované Ministerstvem kultury mimo jiné získali například i Vladimír Mikeš za celoživotní dílo, Jiří Pelán za *Básníky soumraku* či Josef Hiršal.

⁸⁵ Státní vyznamenání České Republiky a bývalého Československa udělované osobám, které se zasloužily o rozvoj demokracie, humanity a lidských práv.

⁸⁶ Francouzský řád udělovaný francouzským ministrem kultury za významné zásluhy na poli literatury a umění.

⁸⁷ Celosvětové sdružení spisovatelů.

Překladatelská činnost

Jan Vladislav měl rozhodně talent pro překlad lyriky a nám zprostředkoval především poezii. Svůj překladatelský zájem soustředil na několik základních okruhů – evropskou a renesanční lyriku, starou japonskou a čínskou poezii, lidovou slovesnou tvorbu a konečně moderní poezii, mimo jiné ukrajinských, francouzských a hlavně italských básníků. Své překlady a studie publikoval i v časopisech (např. *Světová literatura*, *Kulturní tvorba*, aj.) a po odchodu do exilu otiskoval kulturně politické články, básně, eseje a překlady v zahraničních periodikách (např. *Listy – Řím*, *Studie – Řím*, aj.). Jeho příspěvky se objevily i v antologii *Básníci ve stínu šibenice* vydané Křesťanskou akademií v Římě. Jedná se o úryvky z děl českých spisovatelů, především politických vězňů stalinské éry. Přispíval do řady samizdatových sborníků a také založil a až do odchodu do důchodu řídil samizdatovou edici *Kvart*, kde vyšlo přes 120 původních a přeložených knižních titulů, v rámci této edice publikoval i vlastní práce.

Méně významné jsou pak jeho překlady prózy a dramatu, které uvádím v přehledu jeho překladů.

Odkaz Michelangela Buonarrotiho

Jan Vladislav uspořádal a také přeložil básně, dopisy a další dobové italské dokumenty z prací Michelangela Buonarrotiho, které vyšly v antologiích: *Žiji svou smrtí*, *Oheň, jímž hořím*, *Z lyriky* či *Podoba živé tváře*. V poznámkách antologie *Z lyriky* uvádí Vladislav: „...*Tlumočení jeho poesie musí být více než kdy jindy zároveň interpretací, snažila se tato česká verše, nejednou v protikladu k předchozím, zdůraznit spíš prvky podstatné, jak byly naznačeny v předchozích řádcích, než nahodilosti, jež mohou snad upoutat první pohled, ale skutečnou tvář M. netvoří.*“⁸⁸, „...*Zhruba v tomto smyslu uvažoval kdysi o jeho překladu František Halas, z jeho záměru zůstalo pro nás spíš svědectví než torso, překlad jediný, i když slavné básně „Já jako dřeň jsem v kostech a nic víc“ ...“*, „...*A poněvadž toto tlumočení vznikalo za neustálé vzpomínky na onen básníkův už neuskutečněný úmysl, patří do posledního verše jemu a jeho památce...*“⁸⁹. V poznámkách se také dočteme, že básně jsou řazené podle předpokládané doby vzniku. Tituly, volené podle pravděpodobných adresátů Michelangelových veršů, jsou fikce překladatele. Pro informaci uvádí kniha pro každou báseň původní znění prvního verše

⁸⁸ VLADISLAV, Jan, Doslov. In *Z lyriky*. Str. 73.

⁸⁹ Tamtéž. Str. 74.

a číslo uspořádání podle Valentina Piccoliho, případně další potřebné vysvětlivky. Zajímavá je kniha také tím, že v ní bylo použito jiných původních edic a tlumočení, jež jsou všechny uvedené v bibliografii knihy.⁹⁰

Publikace *Žiji svou smrtí* je zajímavá tím, že překlady jsou doplněny řadou dosud nepublikovaných převodů a svým uspořádáním i různými drobnějšími úpravami, jež si toto nové řazení a výklad vyžádaly, se liší od předchozího vydání, jež v jistém smyslu korigují. Básnické dílo Michelangelovo se zde tedy představuje českému čtenáři poprvé v podobě, k níž dospělo v posledních letech michelangelovského bádání.

Canti orfici e altri scritti

Z lyrického hlediska je také zajímavá kniha *Šílený Orfeus*, jejíž ediční poznámka uvádí: „*Campanovo dílo dosud překládáno nebylo, alespoň pokud je mi známo, a tak je tento český překlad jedním z prvních, a proto tím obtížnějších pokusů o tlumočení většího souboru z jeho poezie. Obsahuje kromě dvou tří zlomků celé Orfické písně a v druhém oddílu pak výbor z básnickovy pozůstalosti. V podstatě má český čtenář k dispozici celý Campanův odkaz.*“⁹¹

Tato kniha „prokletého básníka“ Dina Campany obsahuje nejen *Orfické písně*, ale také výbor z jeho pozůstalosti. Námětem je moderní člověk, který hledá odpovědi na otázku našeho údělu v tomto světě, v konfrontaci s prastarým mýtem. Do českého jazyka dílo přeložil Jan Vladislav.

Překlady z italštiny

Poezie

ALIGHIERI, Dante. *La vita nuova*.

Nový život vyšel v překladu Jana Vladislava v Praze v nakladatelství Pragokoncert roku 1965.⁹²

⁹⁰ Tamtéž, str. 81.

⁹¹ VLADISLAV, Jan, Ediční poznámka. In *Šílený Orfeus*. Str. 143 – 144.

⁹² Zde poze propůjčil krycí jméno.

CAMPANA, Dino. *Canti orfici e altri scritti*. 1914.

Šílený Orfeus vyšel v českém jazyce v Praze v nakladatelství Mladá fronta v roce 1968.

Próza

COMPARETTI, Domenico. *Il pappagallo*.

Princ papoušek vyšel v nakladatelství SNDK v roce 1967.

CRISTOFANELLI, Rolando. *Il ragazzo Raffaello*.

Chlapec Raffael vyšel v roce 1976.

DE SANCTIS, Francesco. *Storia della letteratura italiana*. 1870.

Český překlad *Dějiny italské literatury*.

NERUCCI, Gherardo. *Sessanta novelle popolari montalesi*. Firenze, 1977.

Pod českým názvem *Fanta Giro: Krásná tvář* vyšla kniha v Praze ve SNDK roku 1959.

SVEVO, Italo. *La coscienza di Zeno*. 1923.

České vydání knihy *Vědomí a svědomí Zena Cosiniho* bylo publikováno poprvé v roce 1975 v nakladatelství Odeon a roku 2005 v nakladatelství Tichá Byzanc.

UNGARETTI, Giuseppe. *La vita d'un uomo*. 1942.

V českém překladu *Cítění času*. Kniha vyšla poprvé v nakladatelství SNKLHU v roce 1961 a BB art ji vydalo v roce 2005.

Drama

GOLDONI, Carlo. *Commedie*.

Na překladu do sbírky *Komedie* se podílel Jan Vladislav převodem několika divadelních her.

PIRANDELLO, Luigi

Český překlad Pirandellových her vyšel v souboru *5 her a jedna aktovka* v roce 1967. Sbíрку tvoří hry: *La patente* (Torino: Teatro Vittorio Alfieri, 1918), *Tutto per bene* (Quirino di Roma, 1920), *Liola* (Teatro Argentina di Roma, 1916), *Sei personaggi in cerca d'autore* (Roma: Teatro Valle, 1921), *Enrico IV* (Milano: Teatro Manzoni, 1922), *Vestire gli ignudi* (Roma: Teatro Quirino, 1922).

Antologie/výbor

ECO, Umberto. *Navštívení krásy: italská renesanční lyrika.* 1954, 1955, 1956, 1964.

BUONARROTI, Michelangelo. *Žiji svou smrtí: básně.* Praha: Mladá fronta, 1970.

BUONARROTI, Michelangelo. *Oheň, jímž hořím.* Praha: Mladá fronta, 1999.

BUONARROTI, Michelangelo. *Michelangelo: Podoba živé tváře: Básně, dopisy a dokumenty.* Praha: SNKLU, 1964.

BUONARROTI, Michelangelo. *Z lyriky.* Praha: Nakladatelství československých výtvarných umělců, 1958.

MONTALE, Eugenio. *Anglický roh: výbor z poezie.* Praha, Litomyšl: Paseka, 2001.

TASSO, Torquato. *Le rime di Torquatto Tasso.*

Výbor z lyriky Torquata Tassa vyšel pod českým názvem *Šeptání noci* v nakladatelství Československý spisovatel v roce 1956.

2.2 MLADŠÍ GENERACE

Mladší generaci překladatelů jsem do své práce zařadila především proto, že výběr autorů k překladu je značně odlišný od generace starší. Také fakt, že s mnohými z nich se můžeme setkat osobně, např. navštívením přednášky na Univerzitě Karlově, je bezesporu lákavější. Jejich odborná činnost sahá od překladů prózy a dramát k publikaci učebnic, esejí a skript. Překládají zejména italské autory 20. století.

2.2.1 Bahníková Alena (*1948)

Překladatelka divadelních her a filmů, profesorka Karlovy Univerzity, autorka učebnic.

Překladatelská činnost

Je bezesporu významnou osobou nejen díky oceněním, které za svou činnost získala, ale také díky učebnicím, které přivítá ne jeden student italštiny. Překládá z italštiny zejména divadelní hry a v rámci vědecké činnosti se zaměřuje na metodiku výuky italštiny a na odbornou italštinu.

Talent i pracovní orientaci možná zdědila po svém otci, Václavu Bahníkovi, který byl rovněž významnou osobou české překladatelské scény. Spoluprací se podílel na překladech své dcery a v jeho překladatelském rejstříku najdeme ne jednoho italského autora, kterého posléze překládala i jeho dcera. Překlady Václava Bahníka z italské literatury jsou víceméně prozaické, např. Casiniův *Život Mozartův*⁹³, který je dostupný i ve zvukovém záznamu, Deleddiny *Holubice a jestřábi*⁹⁴ či *Svatební noc*⁹⁵, povídka již výše zmíněné sbírky Luigiho Pirandella.

V překladatelském rejstříku Aleny Bahníkové se objevují především překlady dramát, filmových scénářů a prózy, v rámci níž si můžeme přečíst ne jeden bestseller. Dramatická díla z velké části publikuje *Italský kulturní institut v Praze*⁹⁶ (*Istituto Italiano di Cultura*), který v České Republice reprezentuje italskou vládu, kulturu a jazyk. Kromě publikace knih, časopisů a článků také pořádá nejrůznější tematické akce a nabízí i široké spektrum kurzů a zkoušek z italského jazyka. Jednou z mnoha cen udělova-

⁹³ CASINI, Claudio. *Amadeus: Život Mozartův*. Praha, 1995, 2001

⁹⁴ DELEDDA, Grazia. *Holubice a jestřábi*. Přeložil Václav Bahník. Praha, 1991.

⁹⁵ PIRANDELLO, Luigi. *Svatební noc*. Přeložil Václav Bahník. Praha, 1989.

⁹⁶ *Italský kulturní institut Praha*. [online]. 29.4.2014 [cit. 2014-04-29]. Dostupné z: http://www.iicpraga.esteri.it/IIC_Praga/

ných italskou republikou je např. *premio I. D. I.* (*Istituto del dramma italiano*), kterou získala právě dramata přeložená Alenou Bahníkovou, např. oblíbená komedie italských lokálních divadelních společností *Ugo*, jejíž inscenace proběhla také např. v Argentině, Německu, Francii, Chorvatsku, Řecku a samozřejmě v České republice či jedna z nejúspěšnějších her Furia Bordona *Poslední měsíce*, jejíž italská premiéra proběhla roku 1995/1996, a přeložená byla do více než 20 světových jazyků. Významnou osobností italské literatury byl také Enzo Siciliano, který kromě mnoha románů, povídek a dramát napsal také velké množství esejí, týkajících se literatury, poezie i prózy a tudíž i jednotlivých klasiků, mimo jiné Alberta Moravia, Luigiho Pirandella, Piera Paola Pasoliniho, a mnoha dalších. Bahníková přeložila jeho *Nevyřčená slova*. Nakonec významnou osobností italského dramatu je Rocco Familiari spolu se svými dramaty *Prezident* či *Don Giovanni a jeho sluha*.

Bahníková je kromě své překladatelské činnosti také autorkou jazykové učebnice *Italština*, která byla publikovaná v letech 1985, 1988, 1992 1996, 2000, 2001, 2002, 2008. Součástí novějších vydání je také zvukové CD. Také píše odborné texty z různých oborů, např. *L'italiano della sociologia letture sociologiche*⁹⁷ či skripta *Letture politologiche*⁹⁸.

V roce 1991 obdržela Alena Bahníková cenu *Angela Maria Repellina* za překlady italských dramát do slovanských jazyků, které jí udělilo *Istituto del dramma italiano*. Dnes učí na Karlově univerzitě na fakultě sociálních věd.

Překlady z italštiny

Próza

GUTTUSO, Renato. *Mestiere di pittore: scritti sull'arte e la società*. 1972.

Knih *O malířích* přeložená z italštiny se věnuje malířům Evropy v rozmezí 16. – 20. stol. Bahníková ji přeložila společně se svým otcem, publikace v nakladatelství Odeon v roce 1984.

⁹⁷ BAHNÍKOVÁ, Alena. *L'italiano della sociologia letture sociologiche*. Praha, 1996.

⁹⁸ BAHNÍKOVÁ, Alena. *Letture politologiche*. Praha, 1996.

VISTARINI, Carla. Ugo. 1988.

Ugo. Praha: Istituto Italiano di Cultura, 1991.

SODDU, Ubaldo. Valeria delle meraviglie.

Valérie a svět divů. Praha: Istituto Italiano di Cultura, 1992.

BOGGIO, Maricla. Mamma eorina. 1983.

Máma hrdinka. Praha: Istituto Italiano di Cultura, 1993.

BORDON, Furio. Le ultime lune. 1995/1996.

Poslední měsíce. Praha: Istituto Italiano di Cultura, 1993.

SICILIANO, Enzo. La parola tagliata in bocca.

Nevyřčená slova. Praha: Istituto Italiano di Cultura, 1993, také Praha, Festival současné dramatiky v roce 2004.

FAMILIARI, Rocco. Don Giovanni e il suo servo. 1982.

Don Giovanni a jeho sluha. Praha: Istituto Italiano di Cultura, 1994.

PERNIOLA, Mario. L'estetica del novecento. Bologna, 1997.

Estetika 20. stol.

Film

FELLINI, Federico. Amarcord. 1973

Slavný italský film, který napsal a později režíroval Federico Fellini, přeložila Bahníková roku 1973. K dispozici je také zvukový záznam z roku 1987 a samozřejmě filmová adaptace společnostmi Warner Bross a Magic Box, spolu s českým dabingem v roce 2004 a 2008.

Antologie/výbor

DA VINCI, Leonardo

Na výboru z próz Leonarda da Vinciho: *Nápady*, se podílela překladem. Výbor uspořádal a sestavil Jaroslav Pokorný.

2.2.2 Pelán Jiří (*1950)

Mnohostranný překladatel a významný romanista. Kromě italštiny pořídil i překlady z francouzštiny, němčiny, novořečtiny či portugalštiny.

Překladatelská činnost

V letech 1975 – 1991 byl zaměstnán v nakladatelství Odeon, nejprve jako redaktor, později šéfredaktor. Roku 1991 působí jako odborný asistent Filozofické fakulty Univerzity Karlovy, kde vede oddělení italianistiky Ústavu románských studií a přednáší italskou literaturu. Orientuje se na problematiku literárních dějin a obecné teorie literatury. Je autorem řady studií a mnoha doslovů k vydáním italských a francouzských spisovatelů. Soustřeďuje se na klasickou i současnou prózu, poezii, drama i odborné texty, za jazykové spolupráce i z jiných jazyků.

Jeho práce odborné zahrnují například *Slovník italských spisovatelů* či *Kapitoly z francouzské a italské literatury*. Po bok italské literatury se postavil knihou vybraných děl Bohumila Hrabala, která přeložil do italštiny. V neposlední řadě se samozřejmě objevuje i v překladech svých kolegů, ať již spoluprací na překladu či v závěrečné poznámce, např. doslov k překladu Kateřiny Vinšové v knize *Nespočet* či *Zlato světa*, Ivy Hepnerové v publikaci *Cesta do Říma*. Poznámku k překladu a doslov napsal také ke knize Giacomina Leopardiho *Canti*⁹⁹, kterou přeložil v roce 2000 Karel Zlín.

Překladatelský přínos Jiřího Pelána pro českou literaturu byl v roce 2002 oceněn *Státní cenou za překlad*, konkrétně za jeho *Básníky soumraku*. Tuto cenu uděluje každoročně Ministerstvo kultury za vynikající české literární dílo či překlad do češtiny. Mimo Pelána ji získal také např. překladatel Jindřich Pokorný za rozsáhlé a významné dílo, Jan Vladislav za celoživotní práci v oblasti uměleckého překladu s přihlédnutím k překladům publikací Michelangela Buonarrotiho nebo Josef Hiršal. Portál české literatu-

⁹⁹ LEOPARDI, Giacomo. *Canti*. 1835.

ry¹⁰⁰ nám kromě mnoha jiných zajímavých informací poskytne i výčet ocenění, které se v České Republice udělují.

Operette morali

Morální dílka spisovatele Giacoma Leopardiho představují sbírku 24 textů psaných v próze, zahrnující novely a dialogy. Autor knihu sepsal v letech 1824 – 1832. Nalezneme zde např. díla: *Storia del genere umano* (1824), *Dialogo della moda e della morte* (1824), *Dialogo della terra e della luna* (1824), *Dialogo di Cristoforo Colombo e di Pietro Guitierrez* (1824) a mnoho dalších. I v tomto případě si publikace originálu prošla značnými úpravami a kritikou, především z hlediska cenzury. První oficiální publikace je datována rokem 1827. Druhé vydání z roku 1834 již obsahuje 2 další nové práce (*Dialogo di un venditore di almanacchi e di un passeggero* a *Dialogo di Tristano e di un amico*) a důležitou v procesu sestavování kompletní knihy je také zamýšlené vydání z roku 1835, které bylo přerušeno kvůli cenzuře. Sám Leopardi se vyjádřil k těžkostem, které publikaci jeho děl provázely:

„L'edizione delle mie opere è sospesa, e più probabilmente abolita, dal secondo volume in qua, il quale ancora non si è potuto vedere a Napoli pubblicamente, non avendo ottenuto il publicetur. La mia filosofia è dispiaciuta ai preti, i quali e qui e in tutto il mondo, sotto un nome e sotto un altro, possono ancora e potranno eternamente tutto.“

(Giacomo Leopardi, lettera a *Luigi De Sinner* del 22 dicembre, 1836)

Následovaly už publikace posmrtné, počínaje rokem 1845. Dílka Leopardi publikoval také v časopisech a novinách, které předcházely vydáním ve svazcích, např. *L'Antologia*, nicméně ty obsahovaly mnoho chyb. Z novějších italských vydání mohou pak uvést *Operette morali e altre prose di Giacomo Leopardi* z roku 1931, 1986 či 2007. Obsahují poznámky Valentina Piccoliho, Saveria Orlanda či Paola Ruffilliho. Do českého jazyka je přeložil Jiří Pelán spolu se Zdeňkem Digrinem v roce 2007.

¹⁰⁰ Literární a knižní ceny. *Portál české literatury*. [online]. 29.4.2014 [cit. 2014-04-29]. Dostupné z: <http://www.czechlit.cz/odkazy/literarni-a-knizni-ceny/>

Storia della bellezza e della bruttezza

Jak různě můžeme vnímat krásu¹⁰¹, nebo její opak ošklivost¹⁰² se dozvěděli nejen autor Umberto Eco, ale také kolektiv překladatelů v čele s Jiřím Pelánem. Můžeme i my v knihách *Dějiny krásy* a *Dějiny ošklivosti*. Autor staví tyto dva pojmy na časovou úsečku dějin naší civilizace a tvoří tak antologii obrázků a fragmentů, které vyobrazují to, jak byla vnímána krása či ošklivost. V knihách se spojují Ecovy hluboké a mnohostranné znalosti s citlivou vnímavostí pro populární kulturu, což z nich, i díky skvělému překladu, dělá jedinečná díla. Překlad byl rozdělen mezi skupinu překladatelů, tvořených Gabrielou Chalupskou, Veroniku Křenkovou, Jindřichem Vackem, Kateřinu Vinšovou, Jiřím Pelánem, Zoru Obstovou a Anitu Pelánovou takovým způsobem, že každému byly přiděleny určité kapitoly z knihy. Zajímavé je, že dílo obsahuje také ukázky citátů, které byly již v minulosti přeložené někým jiným, např. *Požár smyslů*¹⁰³ v překladu Pavla Eisnera, *Hněvy a smutky*¹⁰⁴ Zdeňka Frýborta (Josefa Hiršala), *Pinocchiova dobrodružství*¹⁰⁵ Jana a Marie Holickéých, *Srdce*¹⁰⁶ Benjamína Jedličky a jiné. České vydání ostatních citátů je dílem překladatelů těchto svazků.

Překlady z italštiny

Poezie

DA SAN GIMIGNANO, Folgóre. *Sonetti*.

Dílo, skládající se z části *corona „dei mesi“* a *corona „della settimana“* napsal autor mezi léty 1308 –1316. V překladu Jiřího Pelána vyšly *Sonety týdne a měsíců* v roce 2007.

UNGARETTI, Giuseppe. *L'allegria*. Milano, 1931.

V českém překladu *Veselí* vyšla kniha v roce 2003 nakladatelstvím Ivo Železný.

¹⁰¹ ECO, Umberto. *Storia della bellezza*. 2004

¹⁰² ECO, Umberto. *Storia della bruttezza*. 2007.

¹⁰³ BUONARROTI, Michelangelo. *Požár smyslů: výbor z poezie*. Praha, 1977.

¹⁰⁴ CARDUCCI, Gosuè. *Hněvy a smutky: výbor z poezie*. Praha, 1986.

¹⁰⁵ COLLODI, Carlo. *Pinocchiova dobrodružství*. Praha, 1962.

¹⁰⁶ DE AMICIS, Edmondo. *Srdce*. Praha, 1947.

UNGARETTI, Giuseppe. *La vita d'un uomo*. 1969

Kniha *Život člověka* vyšla v roce 1988 v Praze v nakladatelství Odeon.

Próza

CALVINO, Italo. *Se una notte d'inverno un viaggiatore*. 1979.

Když jedné zimní noci cestující. Praha: Mladá fronta, 1998.

DOSSI, Carlo. *Autodiagnosi quotidiana*. Milano, 1984.

Lásky. Praha: Odeon, 1990.

ECO, Umberto. *Storia della bellezza*. 2004.

Dějiny krásy. Praha: Argo, 2005.

ECO, Umberto. *Storia della bruttezza*. 2004.

Dějiny ošklivosti. Praha: Argo, 2005.

LEOPARDI, Giacomo. *Operette morali*. 1827.

Morální dílka přeložil společně se Zdeňkem Digrinem a vyšly v roce 2003.

MONTALE, Eugenio. *Il secondo mestiere – prose 1920 – 1979*. Milano, 1996.

V českém překladu *Eseje* vybral a přeložil a vydalo nakladatelství Pavel Mervart v roce 2001.

RENDINA, Claudio. *I Papi storia e segreti*.

V českém překladu Jiřího Pelána *Příběhy papežů: dějiny a tajemství: životopisy 265 římských papežů*. Nakladatelství Volvox Globator knihu vydalo v roce 2005.

SAVINIO, Alberto. *Tragedia dell'infanzia/L'infanzia di Nivasio Dolcemare*. 1937.

Tragédie dětství/ Dětství Nivasia Dolcemara. Praha: Aurora, 1998.

TABUCCHI, Antonio. *Gioco del rovescio*. 1981.

Pohled z druhé strany, Praha: Argo, 2006.

TOMASI DI LAMPEDUSA, Giuseppe. *Racconti*. 1961.

Ligeria a jiné prózy, Praha: Odeon, 1989.

GINZBURG, Natalia. *Famiglia Manzoni*. 1983.

Rodina Manzoniů, Praha: Odeon, 1989.

Antologie/výbor

Básníci soumraku: italská poezie

Z italských originálů sestavil, uspořádal, přeložil a také napsal úvodní studii a biografické medailony. První vydání vyšlo v roce 2001 v Praze.

COLONNA, Vittoria. *Le rime di Vittoria Colonna*.

Vybral, přeložil a napsal doslov *Vittoria Colonna a její doba*. Titul *Sladká hořkost* nese české vydání z roku 1976.

COLONNA, Vittoria; BUONARROTI, Michelangelo

Jiné sonety Vittorie Colonne přebásnil společně s Janem Vladislavem. Verše např. i Michelangela Buonarrotoho vybral, sestavil a poznámkami opatřil Milan Friedl. Antologie vyšla v roce 2005 v Praze nakladatelstvím Nibiru.

HRABAL, Bohumil. *Opere scelte: progetto editoriale e prefazione di Sergio Corduas; saggio introduttivo di Jiří Pelán; a cura di Sergio Corduas e Annalisa Cosentino*. Milano: Mondadori, 2003 a 2004.

2.2.3 Vinšová Kateřina (*1948)

Překládá francouzskou a italskou beletrii, především současnou prozaickou a esejistickou tvorbu, také divadelní hry. Dále přeložila stovky hraných filmů pro dabing, např. podstatnou část komiksové řady *Asterix a Tintin*, zabývá se také titulkováním filmů.

Překladatelská činnost

Z hlediska překladatelské činnosti je Kateřina Vinšová bezesporu přínosnou a zajímavou osobností. Patří mezi skupinu mladších a stále působících překladatelů. Nejvíce upoutává její překladatelský talent k próze, konkrétně má na kontě nespočet novel a románů, které se staly bestsellery, často vydané za laskavé finanční podpory *Národní komise na podporu a šíření italské kultury v zahraničí při Ministerstvu zahraničních věcí Italské republiky* a ve spolupráci s *Italským kulturním institutem*. Kromě toho hraje nezastupitelnou úlohu v sestavování výborů a antologií a v neposlední řadě přeložila i pár divadelních her.

Un infinito numero

Vassalliho román *Nespočet*¹⁰⁷ bych jmenovala nejen proto, že Jiří Pelán o něm píše v doslovu: „*Jakkoli je velmi ošidné známkovat literaturu, lze se s dobrým svědomím odvážit tvrzení, že Sebastiano Vassalli je nejlepším italským vypravěčem oné generace, jež vystřídala generaci Morantové, Ortesové, Calvina či Sciasci...*“¹⁰⁸, „...román *Nespočet* je přesvědčivou ukázkou Vassalliho vypravěčského umění...“¹⁰⁹, ale také kvůli faktu, že má na kontě nespočet vynikajících románů, přeložených právě Kateřinou Vinšovou a jinými mladšími překladateli. Kromě historických románů, mezi kterými najdeme různé od středověku až po období fašismu, se Vassalli věnoval také otázkám sociologie a jejímu vývoji, dále pak náboženství, politice generačním či sexuálním rozdílům mezi pohlavími...

¹⁰⁷ VASSALLI, Sebastiano. *Un infinito numero*. Torino, 1999.

¹⁰⁸ PELÁN, Jiří, Vassalliho obrazy z hlubin času. In *Nespočet*, str. 247.

¹⁰⁹ Tamtéž. Str. 263.

Storia della bellezza, Storia della bruttezza, Storia degli italiani

Překladem se Vinšová podílela na Ecových *Dějínách krásy a ošklivosti*. Na překladu *Dějin ošklivosti* je zajímavé, že kromě překladatelů podílejících se na jednotlivých kapitolách jsou v knize obsaženy také jiné překlady. V jednotlivých kapitolách jsou totiž zahrnuty ukázky, které byly přeloženy jiným překladatelem v jiných publikacích, a není jich málo. V podstatě by se dalo říci, že jsou mezi nimi zastoupeni všichni překladatelé uvedení v mé práci. Mimo ty také ti, kterými se sice nijak zvlášť nezabývám, a to ne snad proto, že by nestáli za zmínku, ale bohužel rozsah práce by nemohl ani minimálně pojednat o všech, ale do tohoto století patří také a jejich význam není o nic menší.

Zastoupená byla Vinšová i v překladu *Dějin Itálie*, jehož první české vydání, jak je uvedeno na předšádce knihy, patří mezi neoriginálnější knihy o dějinách a kultuře národů a lidí, kteří obývali Apeninský poloostrov.

Il mondo magico

Z hlediska překladu coby vědní disciplíny je zajímavá kniha *Magický svět*¹¹⁰ Ernesta De Martina, jejíž terminologie byla trnem v oku mnohým kritikům. Také kvůli ní muselo dojít ke druhému, přepracovanému vydání, obohacenému o dodatky vysvětlujícími některé pojmy. Sám autor píše v závěrečných poznámkách: „...*jak jsme již řekli v úvodu ke druhému vydání, nehodláme zde polemizovat s badateli, které ke kritice tezi Magického světa přivedly různé podněty. V těchto dodatcích jsme jen chtěli předložit čtenářům nejzajímavější komentáře k dané tezi jak z oblasti filozofické, tak z oblasti historie náboženství.*“¹¹¹ Český překlad knihy upozorňuje také na to, že v souvislosti s existencialistickou terminologií, s níž se čtenář na stránkách De Martinovy knihy setkává, se v tomto překladu neřídí terminologií, již užívají autoři překladu Heideggerovy práce *Bytí a čas*. Cílem překladatelů je, jak uvádí Jindřich Vacek, aby byl text pro čtenáře srozumitelnější.

¹¹⁰ DE MARTINO, Ernesto. *Il mondo magico: prolegomeni a una storia del magismo*. Torino, 1948.

¹¹¹ DE MARTINO, Ernesto, Závěrečné poznámky. In *Magický svět*. Str. 287.

Io speriamo che me la cavo

Rozhodně zajímavou skladbu má dílo *Já to doufejme nějak zmáknou*¹¹², které publikuje 60 slohových prací neapolských dětí. K vydání je připravil Marcello D'Orta. V překladu Kateřiny Vinšové vyšly roku 2009.

180 racconti

Výběr z povídek Dina Buzzatiho vyšel v překladu Kateřiny Vinšové v roce 1989. Námět povídek je zvláštní v tom, že přesto, že čerpá z obyčejného života, v mnohých se objevují také fantastické prvky. Kromě toho, že autor využívá náměty z vědeckofantastické literatury, dokáže fascinujícím způsobem vykouzlit dramatickou a napínavou povídku i z běžných životních situací.

L'Estetica del novecento

Nakonec se Vinšová podílela i na překladu knihy *Estetika 20. století*, ve které jí byly přiděleny kapitola první a čtvrtá. Jejými kolegy v této práci byli Alena Bahníková a Jiří Špaček. Estetika autorky Marie Pernioly se v knize odráží prostřednictvím esejí, kterých je v průběhu 20. století k dispozici nemalé množství. Okruh zaměřila na 4 základní témata: *la vita, la forma, la conoscenza a l'azione*. Zařazením do těchto kapitol autorka pojímá vývoj estetického myšlení s přidavkem ukázek různých děl. Poslední částí je kapitola, která se zabývá pojmy *la sensibilità, l'affettività, l'emozionalità*. Originál vyšel v roce 1997 v Bologni.

Překlady z italštiny

Próza

BONAVIRI, Giuseppe. *L'enorme tempo*. Rizzoli, 1976.

Nezměrný čas. Praha: NLN, 1996.

CAMILLERI, Andrea. *Il cane di terracotta*. 1996.

Hliněný pes. Praha, Litomyšl: Paseka, 2004.

¹¹² D'ORTA, Marcello. *Io speriamo che me la cavo*. Milano, 1990.

CARDELLA, Lara. *Volevo i pantaloni*. Milano, 1989.

Chtěla jsem nosit kalhoty. Praha: Talpress, 1993.

DE MARTINO, Ernesto. *Il mondo magico: prolegomeni a una storia del magismo*. Torino, 1948.

Magický svět: prolegomena k dějinám magika. Praha: Argo, 2002.

ECO, Umberto. *Storia della bellezza*. 2004.

Dějiny krásy. Praha: Argo, 2005.

ECO, Umberto. *Storia della bruttezza*. 2004.

Dějiny ošklivosti. Praha: Argo, 2007.

FAMILIARI, Rocco. *Il presidente*. 1992.

Prezident. Praha: Dilia, 1993.

GINZBURG, Natalia. *Ti ho sposato per allegria*. 1968.

Vzal jsem si tě pro zábavu. Praha: Národní divadlo, 2004.

LEVI, Primo. *Se non ora, quando?* Torino, 1982.

Když ne nyní, kdy?. Praha, Litomyšl: Paseka, 2006.

MADIERI, Marisa. *Verde acqua. La radura*. Torino, 1998.

Vodově zelená. Příbram: Pistorius a Olšanská, 2007.

MAGRIS, Claudio. *Microcosmi*. Milano, 1997.

Mikrokosmy. Praha: Mladá fronta, 2000.

MAGRIS, Claudio. *Danubio*. Milano, 1986.

Román, v českém překladu *Dunaj* vyšel nakladatelstvím Odeon v roce 1992 a Mladý fronta dotisk 2010.

PERNIOLA, Mario. *L'estetica del novecento*. Bologna, 1997.

Estetika 20. stol. Praha: Karolinum, 2000.

PROCACCI, Giuliano. *Storia degli italiani*. 1968.

Všechna vydání Dějin Itálie vyšla v nakladatelství Lidové noviny, v letech 1997, 2001, 2004 a 2010 a společně je přeložili Drahoslava Janderová, Kateřina Vinšová a Bohumil Klípa. Všechny knihy jsou stejné, jak vazbou, tak překladem, jedná se pouze o dotisk.

TABUCCHI, Antonio. *Notturmo indiano*. Sellerio. 1984.

Indické noční v českém překladu v nakladatelství Argo poprvé 1988, dotisky pak 2001 a 2002.

TABUCCHI, Antonio. *Sostiene Pereira: una testimonianza*. 1994.

Knih s českým názvem *Jak tvrdí Pereira* byla publikována poprvé v roce 2005 a v roce 2012 provedlo nakladatelství Academia dotisk.

TAMARO, Susanna. *Cuore di ciccia*. Milano, 1992.

Udatný Michele a kamarádka lednička. Praha: Albatros, 1999.

TAMARO, Susanna. *Va'dove ti porta il cuore*. Roma, 1994.

Běž, kam tě srdce povede, Mladá fronta v Praze v roce 1994 a 1995, dotisk.

VASSALLI, Sebastiano. *Archeologia del presente*. Torino, 2001.

Archeologie přítomnosti. Praha, Příbram, Litomyšl: Paseka, Pistorius, 2006.

VASSALLI, Sebastiano. *Il cigno*. Torino, 1993.

Labuť. Praha: Euromedia group – Odeon, 2000.

VASSALLI, Sebastiano. *L'oro del mondo*. Torino, 1987.

Zlato světa. Praha: Odeon, 1996.

VASSALLI, Sebastiano. *Un infinito numero: Virgilio e Mecenate nel paese dei Rasna.* Torino, 1999.

Nespočet: Vergilius s Maecenatem v zemi Rasnů. Praha, Litomyšl: Paseka, 2003.

Antologie/výbor

BUZZATI, Dino

Těživé noci: výbor z povídek. Praha: Práce, 1989, český překlad povídek, v italském originále *180 racconti*.

**ABECEDNÍ SEZNAM VÝZNAMNÝCH PŘEKLADATELŮ PŮSOBÍCÍCH
V LETECH 1900 – 2000**

Babler Otto František (*1901, †1984)

Bahník Václav (*1918, †2003)

Bahníková Alena (*1948)

Bednář Kamil (*1912, †1972)

Bejblík Alois (*1926, †1990)

Benešová Hana (*1929)

Bezděková Eva (*1929, †1992)

Bílková Jaroslava (*1929, †1984)

Bílý Jaroslav (*1917, †1989)

Brechensbauer Jan (*1888, †961)

Brichtová Terezie (*1925)

Burešová – Ruxová Eva (*1923)

Čep Jan (*1902, †1974)

Čep Václav (*1908, †1985)

Čermák Josef (*1928)

Černý Václav (*1905, †1987)

Digrin Zdeněk (*1930, †1988)

Eisner Pavel (*1889, †1958)

Felix Adolf (*1904, †1987)

Fleischmann Ivo (*1921, †1997)

Frybort Zdeněk (*1931)

Frybort Pavel (*1946, †2007)

Frynta Emanuel (*1923, †1975)

Fučík Jaromír (*1899, †1989)

Hájek Jiří (*1919, †1994)

Hajná Ilja (*1944)

Hajný Josef (*1941, †2003)

Halas František X (*1937)

Halasová Dagmar (*1938)

Havlů Karina (*1951)

Henzl Vladimír (*1910, †1978)

Heyduk Josef (*1904, †1994)
Hiršal Josef (*1920, †2003)
Hlaváčová Ivana (*1968)
Holická Marie (*, †)
Holický Jan (*, †)
Honzíková Milena (*1925, †2001)
Horáček Vladimír (*1922, †1998)
Hořký Vladimír (*1934)
Hostovská Olga (*1936)
Hubená Dagmar (*, †)
Charvátová Anežka (*1965)
Janderová Drahoslava (*1946)
Janovic Vladimír (*1935)
Jíchová Alena (*1946)
Jedlička Benjamin (*1897, †1967)
Kalista Zdeněk (*1900, †1982)
Kautský Oldřich (*1906, †1980)
Kostohryz Josef (*1907, †1987)
Krátký Radovan (*1921, †1973)
Kult Luděk (*1922, †1981)
Kvapilová – Pilzová Jarmila (*1921)
Lyer Stanislav (*1900, †1971)
Mach Josef (*1883, †1951)
Makarius Jan (*1913, †1981)
Makariusová Jana (*1938)
Makariusová Květa (*, †)
Mikeš Vladimír (*1927)
Minaříková Jitka (*1940)
Nezval Vítězslav (*1900, †1958)
Ohnesorg Otto (*1911)
Pařha Karel (*1915, †1984)
Pelán Jiří (*1950)
Piruchta Libor (*1931)
Pokorný Jaroslav (*1920, †1983)

Pokorný Jindřich (*1927)
Renč Václav (*1911, †1973)
Rosendorfský Jaroslav (*1907, †2002)
Segert Stanislav (*1921, †2005)
Skalický Jaroslav (*1867, †1947)
Sochor Lubomír (*1925, †1986)
Souček Rudolf (*1888, †1954)
Šmídová Zdena (*1949, †)
Špaček Jiří (*1950)
Tilsch Emanuel (*1906)
Tilschová Emanuela (*1904)
Tučková Nina (*1892, †1952)
Uhlíř Vladimír (*1927)
Vacek Jindřich (*1955)
Vinšová Kateřina (*1948)
Vladislav Jan (*1923, †2009)
Weinfurterová Ludmila (*1893, †1976)
Wildová Alena (*, †)
Zahradníček Jan (*1905, †1960)
Zachová Irena (*1951)
Zaorálek Jaroslav (*1896, †1947)
Zaoralová – Hepnerová Eva (*1932)
Zelenka Jaromír (*1946)
Zvěřina Josef (*1913, †1990)
Žilina Miloslav (*1926, †1999)

ZÁVĚR

Když jsem poprvé dostala do ruky téma mé bakalářské práce, vůbec jsem netušila, jak moc se mé počáteční představy budou v konečné verzi práce lišit. Člověk si nejspíš vždy vše představuje jednodušeji, než je tomu ve skutečnosti. Přiznávám, že práce to byla zajímavá, nicméně velice náročná. Kolik hodin jsem musela prosedět u katalogů a databází knihovnické literatury, abych se dostala ke svazkům a mohla Vám poskytnout co nejvíce užitečných a zajímavých informací.

S pročítáním životopisů a překladů všech překladatelů se mi v hlavě začínaly utvářet vize různých pojetí práce. Mým problémem vždy bylo a je to, že jsem velice nerozhodná. Všechny úhly pohledu se mi zdály zajímavé, a tudíž jsem se snažila o to, aby byla práce strukturovaná tak, že si v ní každý najde něco svého.

Mé úsilí by se tedy dalo shrnout do několika základních bodů: 1. Poskytnout informace o činnosti překladatelské, 2. Poskytnout informace o autorech a jejich knihách, 3. Poskytnout informace o překladech samotných a zajímavé či relevantní informace o překladatelích.

Dalším z cílů badatelské činnosti, který jsem si vzala za úkol, bylo také vyhledat a porovnat různé překlady, zjistit, jak se různé verze a různá vydání liší. Čeho se rozdílů či úprav týkají a vůbec důvod, proč byly provedeny. To samozřejmě navazuje na originální vydání knihy, které ve většině případů není pouze jedním výtiskem, nýbrž podléhá také úpravám při transkripci.

Abych shrnula výsledek mé práce, prvním východiskem je činnost překladatelská, historie a metoda. Druhým pak významní italští spisovatelé a díla, která si překladatelé zvolili pro svou práci a nakonec část práce věnovaná samotným překladatelům, mezi kterými jsou zastoupeni starší i mladší z nich, neboť i na základě toho se odlišují a do jisté míry i volí druh literatury.

Pár slov k tomu, co jsem zjistila. Je třeba vnímat překladatelskou činnost jako celou sérii procesů a kroků. Než se kniha dostane do ruky dychtivému čtenáři, díky překladu v českém jazyce, málokdo si dokáže představit, jak zdlouhavým procesem prošla, než mohla být publikována. Výchozím bodem je samozřejmě ten, že kniha musí být vůbec napsána. Už samotná myšlenka a účel sepsání originálu souvisí s překladatelskou činností. Jak jsem již uváděla výše v kapitole 1. pojem „kongeniálnost“ neboli duševní spříznění s autorem předlohy. Následná část, transkripce, může proces publikace knihy také velice zpomalit, zejména u starších textů, které musely být přepracovány například kvůli cenzuře, nesrozumitelnému jazyku, interpunkci, a jiným. I proto nejsou ojedinělé případy přepracovaných vydání, kterých může být mnoho. Takové přepracované vydání se může týkat i převodu lyrického textu do prózy, což už je skoro nové literární dílo. Snažila jsem se uvést zajímavé informace týkající se originálů a také rok jejich vzniku, uveřejnění či prvního vydání (U některých publikací se mi rok nepodařil najít, proto uvádím buď ten, který jsem našla, anebo zůstává originál bez datace).

Překladatel může překládaná díla volit buď na základě své vlastní vůle či mnohem častěji přeloží knihu, která mu byla svěřena vydavatelem. Ani překlad není činností jednoduchou. Je třeba si stanovit způsob, jakým bude dílo přeloženo, co se obětuje a co naopak ne, proto je časté, že se setkáme s různými vydáními téhož překladu, přepracovanými, zrevidovanými, upravenými, ať již touž samou osobou nebo kolegou, či úplně jiným překladatelem, která má o způsobu jiné představy. Častým jevem je i spolupráce několika osob. Starší generaci překladatelů to neulehčoval ani fakt, že díky nevoli režimu nemohli publikovat, tudíž na některých překladech není uvedeno jejich jméno, nýbrž jméno kolegy či pseudonym. Co se týká dostupnosti překladů, jsou takové, které představují archivní exempláře a jejich výpůjčka není možná ani absenčně, ani prezenčně. Jedná se především o starší a vzácné tisky, nicméně novější vydání již k dispozici jsou. Kromě tištěné podoby překladů je možné dohledat i zvukový záznam, což je krásný příklad přístupu k nevidomým. Umožnit i jim, aby se obohatili. Myslím, že stav našich knihoven je velice dobrý a tak není problémem se ke knize dostat. V neposlední řadě dnes už není problémem ani digitální podoba, díky níž jsou některé texty dostupné na internetu v PDF či jiné verzi. Díky

této vymoženosti jsem našla v podstatě veškeré originály v italštině, které jsou publikovány především prostřednictvím italského nakladatele Mondatori. Digitální knihovna Kramerius Národní knihovny v Praze je také velice obsáhlá a proto kdo má zájem a čas, může si vyhledat originál či překlad i tam.

RESUMÉ

RIASSUNTO IN ITALIANO

La tesi è suddivisa in due parti principali. Nella prima parte vorrei concedere riassunto della storia e della problematica di traduzione ceca. La seconda parte rappresenta traduttori da me scelti con loro traduzioni.

Cercavo di scegliere tali traduttori affinché rappresentino tutto il secolo e quindi maggiori e minori. Poi sono stata interessata nel genere della letteratura quindi ci sono tali che traducevano poesia ed altri con prosa perché sono evidenti differenze nel tradurre testi lirici e prosaici. Infine mi sono concentrata anche sul drama, film ed antologia.

La tesi contiene informazioni ininteressanti i quali non sono scritti sull web ma nelle pagine dentro di particolari traduzioni. Informazioni sui traduttori e loro campo d'azione e sulle circostanze non solo dei traduzioni ma anche di testi originali. Ci sono scelti qualcuno dichiarazioni e citazioni pertinenti i quali sono connessione con argomento. Per curiosità ci sono allegati qualcuno esempi della traduzione.

Il più importante passo del mio progetto era cercare e leggere le traduzioni dall'italiano ed anche alcuni originali. Secondo la bibliografia cercavo le traduzioni nei cataloghi di NKC e SKC e poi le potevo analizzare negli studi della Biblioteca Nazionale a Praga.

REJSTRÍK

1	Alfredo Giuliani	69, 72, 79	Arnoldo Foà	27
100 film italiani da salvare	Alois Jirásek	19	Asterix a Tintin	95
5	Amarcord	56, 89	Autobiografie	22, 35, 43, 44, 51, 52, 56, 70, 94
5 her a jedna aktovka	Amori	36	Autobiologia	68
5 italských novel	Andrea Camilleri	98	Autobiologie	61, 68
5 scénářů	Anglický roh	86	Autodiagnosi quotidiana	93
8	Ani hezká, ani ošklivá	58		
8 a půl	Anima di Cristo	35	B	
8 e mezzo	Anita Pelánová	92	Baldassare Castiglione	51, 52, 57
A	Anna Banti	40	Bandiera bianca a Cefalonia	42
Ad ora incerta	Antologie	22, 23, 25, 26, 30, 36, 40, 46, 47, 48, 49, 59, 60, 61, 64, 68, 69, 79, 80, 81, 82, 85, 86, 89, 92, 94, 95, 101	Baron na stromě	65
Adolf Felix	Antonín Šnajdauf	31	Bartolomeo Valdezocco	46
53, 54, 55, 58, 59	Antonio Baldini	56	Básníci soumraku	26, 81, 94
Adolf Gottwald	Antonio Fogazzaro	35, 37, 41	Básníci ve stínu šibenice	82
Adolf Heyduk	Antonio Gramsci	78	Bedřich Fučík	32
Akord	Antonio Mansard	46	Benedetta Valanzano	27
Alberto Moravia	Antonio Pigafetta	63, 65	Benito Sablone	66
25, 36, 39, 42, 58, 70, 72, 78	Antonio Tabucchi	94, 100	Benjamin Jedlička	75, 92
Alberto Savinio	Archeologia del presente	100	Benvenuto Cellini	51, 52, 57
94	Archeologie přítomnosti	100	Běž, kam tě srdce povede	100
Aldo Manuzio	Arlecchino servitore di due padroni	73	Bianca Cappello	57
46				
Aldo Palazzeschi				
42				
Alena Bahníková				
55, 80, 86, 98				
Alena Hartmanová				
40, 72				
Alena Wildová				
78				
Alessandro Manzoni				
25, 36, 37, 38, 41				

Bílý prapor nad Kefaloníí.....	42	Cena Zlatá palma	55	Dante Alighieri	15, 24, 27, 28, 29, 30, 33, 34, 35, 43, 44, 45, 47, 49, 64, 83
Bohumil Hrabal	25, 90, 95	Cesare Pavese	60, 66	Danubbio	99
Bohumil Klípa.....	100	Cesta do Říma	90	Darmošlapové.....	59
Božská komedie	15, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 45, 60, 64, 120	Ciàula scopre la luna	40	De monarchia.....	44
C		Cítění času	85	De vulgari eloque.....	44
Cabiriiny noci.....	56, 59	Claudio Magris.....	99	Dědic Montezumův...37,	39, 41
Canti	90	Claudio Rendina.....	94	Dědictví	41
Canti orfici	83, 84	Come prima, meglio di prima	77	Dějiny filmových teorií	54
Cantico di Frate Sole	34	Commedie.....	70, 79, 85	Dějiny Itálie	97, 100
Carla Vistarini	88	Confessioni di un italiano	38	Dějiny italské literatury	35, 63, 66, 84
Carlo Coccioli	40	Corrado Alvaro	78	Dějiny krásy	92, 93, 96, 99
Carlo Dossi	36, 93	Cosa chiamata poesia	25, 61	Dějiny ošklivosti	92, 93, 96, 99
Carlo Goldoni	25, 61, 66, 67, 70, 72, 73, 76, 79, 85	Così è (se vi pare)	67, 77	Dekadenti.....	14, 15, 17
Carlo Salinari	39	Cuore di ciccia	100	Dekameron	25
Casa nuova.....	67	Č		Dělat film.....	54, 56
Cecè.....	77	Čapka s rolničkami... 68		Den sovy.....	51
Cena Angela Maria Repellina	88	Čemu se báseň říká.. 25, 61		Dialog.....	60
Cena Josefa Jungmana	26	Česká moderna	13, 14, 15, 16, 18	Dialogo della moda e della morte	91
Cena Magnesia Litera	26	České teorie překladu	11, 12, 13, 15, 16, 115	Dialogo della terra e della luna.....	91
Cena Oscar.....	55, 56	Činnost překladatelská	12, 18, 20	Dialogo di Cristoforo Colombo e di Pietro Guitierrez	91
Cena Premio letterario Chianti.....	98	D		Dialogo di Tristano e di un amico.....	91
Cena Premio Monselice	61	Dal fondo delle campagne	68		
Cena Stříbrný lev	55, 56	Dante ..	28, 70, 117, 119		

- Dino Buzzati98, 101
Dino Campana61, 83,
84
Dino Compagni 34
Divadelní noviny 69
Divadelní revue 60
Dnes večer
improvizujeme 77
Domenico Comparetti
..... 84
Don Giovanni a jeho
sluha 89
Donát Šajner..... 47, 48
Drahoslava Janderová
..... 100
Drama22, 23, 25, 42,
51, 60, 61, 66, 69, 70,
72, 76, 77, 79, 85, 86,
99
Dunaj 100
Dvacetiletí..... 78
Dvořan51, 53, 57
- E
- Elio Baldacci 40
Emanuel Frynta .. 45, 80
Emil Janovský44, 49,
50
Enciclopedia dello
spettacolo 69
Enrico IV. 85
Enzo Siciliano 89
Ernesto de Martino .. 97,
99
- Eseje 94
Estetica del novecento
..... 89, 98, 100
Estetika 20. stol. 98, 100
Eugenio Montale24, 61,
62, 63, 68, 86, 94
Eva Ultima51, 57
- F
- Famiglia Manzoni 94
Fanta Giro 84
Federico Fellini25, 51,
54, 55, 56, 59, 89
Federico Ubaldini..... 46
Fermo e Lucia 37
Film9, 22, 23, 25, 39,
54, 55, 56, 59, 77, 86,
89
Florentské kroniky doby
Dantovy 34
Folgore da San
Cimigano 93
Francesco d'Assisi .. 27,
34
Francesco de Sanctis 35,
63, 66, 84
Francesco Jovine .51, 57
Francesco Petrarca .. 24,
43, 45, 46, 50, 80
Francesco Trissini 28
František Doucha 30
František Halas47, 80,
82
František Křelina 32
- František Pokorný,31
František Xaver Šalda
..... 15, 16, 17
Furio Bordon88
- G
- Gabriela Chalupská...92
Gaetano Carlo Chelli37,
41
Galateo overo
de'costumi.....57
Galateo, aneb, o
mravích57
Gherardo Nerucci.....84
Giacomo Leopardi ...36,
46, 90, 91, 93
Giambattista Basile ...65
Gina Lollobrigida.....39
Gioco del rovescio94
Giosuè Carducci.....46
Giovanni Boccaccio .24,
25, 33, 34, 35, 56, 64
Giovanni della Casa ..57
Giovanni Giudici 61, 68
Giovanni Papini47
Giovanni Verga...42, 51
Giovanni Villani34
Giuliano Procacci....100
Giulietta Messina56
Giuseppe Bonaviri ...65,
98
Giuseppe Ortolani70,
72

Giuseppe Tomasi di Lampedusa 79, 94	I vitelloni55, 59	Impressario delle Smirne.....75
Giuseppe Ungaretti.. 24, 61, 62, 63, 84, 93	Il barone rampante ... 65	Indické nocturno 100
Gl'innamorati..... 73	Il berretto a sonagli.. 68, 77	Intimní život rostlin...40
Gli indifferenti..... 58	Il campiello66, 76	Io speriamo che me la cavo.....97
Gli intellettuali e l'organizzazione della cultura 78	Il cane di terracotta... 98	Ippolito Nievo25, 38, 42
Grazia Deledda..... 41	Il Cantico di Frate Sole 27	Italia mia.....46
H	Il canzoniere..44, 46, 64	Italo Calvino61, 64, 69, 70, 71, 78, 93
Hlas Boží 58	Il cavaliere inesistente 65	Italo Svevo.....84
Hlídka literární 30	Il cigno..... 101	Italské renesanční novely 50, 54, 59
Hliněný pes 98	Il convinto..... 44	Italští básníci.....50
Hněvy a smutky 92	Il diavolo sulle colline 66	Ivo Fleischmann.....80
Hold Praze 25, 61	Il fanciullo nascosto . 41	J
Holubice a jestřábi.... 87	Il feudatario..... 74	Já to doufejme nějak zmáknu.....97
Horalka 39, 78	Il gattopardo..... 79	Jak tvrdí Pereira 100
Host do domu 60	Il giorno della civetta 59	Jakub Arbes 19
Hrubíáni..... 74	Il libro del Cortegiano52, 57	Jan Blokša.....30
Ch	Il mondo magico .97, 99	Jan Vladislav26, 32, 44, 45, 49, 67, 70, 72, 73, 75, 80, 81, 82, 83, 85, 95
Chlapec Raffael..... 84	Il mulino del Po..... 40	Jan Zábřana.....32
Chtěla jsem nosit kalhoty..... 99	Il pappagallo 84	Jan Zahradníček ..31, 32
Chytrá vdova 73	Il pentamerone ovvero lo cunto de li cunti 65	Jaroslav Haasz31
I	Il presidente 99	Jaroslav Pokorný32, 34, 45, 46, 47, 55, 58, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80
I Papi storia e segreti 94	Il principe.....53, 57, 78	
I promessi sposi37, 38, 41	Il ragazzo Raffaello .. 84	
I rusteghi 74	Il secondo mestiere... 94	
I vecchi e i giovani ... 42	Il ventaglio 75	
	Il visconte dimezzato 65	
	Impresario ze Smyrny 75	

Jaroslav Vrchlický... 14, 15, 16, 17, 19, 30, 31, 44, 46, 47, 49, 71, 72, 73, 78	Kateřina Vinřov55, 90, 92, 95, 97, 98, 100	La dolce vita 55, 59
Jaroslav Zaorlek12, 18, 53, 54	Kavrnika..... 74	La Gerusalemme liberata 71, 79
Jemnostpancek markyz 74	Kařdy ma svou pravdu67, 77	La giara.....40
Jindřich Vacek.... 92, 97	Kdyř jedne zimni noci cestujci 93	La locandiera73
Jiř Karsek 15	Kdyř ne nyní, kdy?. . 99	La parola tagliata in bocca.....89
Jiř Levy9, 10, 11, 12, 15, 17	Kniřni kultura 60	La patente85
Jiř Orten25, 60, 61	Komedie 70, 72, 85	La putta onorata76
Jiř Peln26, 81, 89, 91, 92, 93, 94, 95, 96	Kriticky sbornk 60	La questione de acqua e terra.....44
Jiř řpaek..... 98	Kruh překladatel..... 19	La romana..... 39, 42
Josef Hajny53, 58, 63, 65	Kulturni tvorba..... 81	La storia della letteratura italiana ..66
Josef Hirřal69, 71, 72, 81, 92	Kvart..... 82	La strada..... 55, 59
Josef Mach..... 52	Kvetny vbor z Bořske komedie..... 30	La vedova scaltra73
Josef Vclav Sldek.. 19	L	La vita d'un uomo84, 93
K	L'allegria 93	La vita dell'avvocato.41
Kapitoly z francouzske a italske literatury . 90	L'enorme tempo..65, 98	La vita di Castruccio Castracani da Lucca78
Karel Dostal Lutinov 31	L'eredit di Montezuma39, 41	La vita in versi 62, 68
Karel Vclav Rais..... 19	L'eredit Ferramonti 41	La vita nuova43, 45, 49, 83
Karel Vrtny..... 31	L'Italia al polo Nord 51, 58	La vita, scritta da lui medesimo51
Karneval..... 80	L'oro del mondo 101	La voce di dio58
Katastrofa vzducholodi „Itlie“ na Severni tone..... 51, 59	L'uomo, la bestia e la virt..... 77	Labuř'..... 101
	La bottega del Caff. 74	Ladislav Bambsek ...81
	La camicia bruciata .. 40	Lara Cardella98
	La ciocciara 78	Lsky36, 93
	La coscienza di Zeno 84	Le avanguardie artistiche del Novecento65
	La divina commedia 27, 28, 34, 64	

Le barume chiozzotte	73	Ludmila Dušková.....	64	Memorie di Bianca Cappello	57
Le ceneri di Gramsci	66	Ludovico Ariosto	71	Mestiere di pittore.....	88
Le confessioni di un italiano.....	42	Luigi Pirandello	25, 37, 40, 42, 61, 67, 68, 77, 79, 85	Metello	79
Le cronache.....	33, 34	Luigi Polacco	28	Mezi dvěma stíny	40, 42
Le notti di Cabiria ...	55, 59	Luigi Zampa.....	39	Microcosmi.....	99
Le rime di Torquatto Tasso	86	Lumír.....	30	Michelaccio	56
Le rime di Vittoria Colonna	95	Lumírovci	15, 18, 19	Michelaccio a jiná próza	56
Le sorelle Materassi..	42	M		Michelangelo	
Le ultime lune	88	M. Votrubová – Hauerová	67	Buonarroti	26, 43, 47, 48, 49, 81, 82, 83, 85, 86, 92, 95
Leonardo da Vinci...	80, 89	Magický svět.....	97, 99	Mikrokosmy	99
Leonardo Sciascia ...	51, 59	Májovci.....	19	Miloslav Novotný	77
Letní byt.....	67	Malý starodávny svět	41	Mirandolína	73
Letteratura e vita nazionale	78	Máma hrdinka	88	Mistr don Gesualdo...	42
Lev Šolc.....	30	Mamma eorina	88	Mladší generace ..	23, 86
Lexikon české literatury	9, 115	Mandragola.....	124	Mlýn na Pádu.....	37, 40
Lhostejní	58	Mandragora.....	76, 77	Moderní revue.....	19
Lidová demokracie...	60	Marcello D'Orta.....	97	Morální dílka	91, 93
Lidové noviny	60	Marcello Venturi.....	42	Mozzo.....	57
Ligeria a jiné prózy ..	94	Maricla Boggio	88	N	
Liola.....	77, 79, 85	Marino Moretti...	51, 58	Na smrt paní Laury ...	46
Lionardo Bruni d'Arezzo.....	33	Mario de Michelli	65, 66	Na starý motiv	57
Literární noviny.....	60	Mario Luzi	61, 63, 68	Na život paní Laury ..	46
Literární pásmo	80	Mario Perniola ..	89, 100	Náměstíčko	67, 76
Lorenzo de Medici ..	53, 79	Marisa Madieri.....	99	Nando Gazzolo	27
		Maschere nude	76, 77	Nápady	80, 89
		Massimo Bontempelli	51, 57	Naše řeč	19
		Mastro don Gesualdo	42	Naši předkové.....	65
		Matteo Bandello..	54, 59	Natalia Ginzburg.	94, 99

Navštívení krásy	26, 80, 85	Orfické písně	83	Pettegolezzi delle donne	76
Nè bella nè brutta	58	Orlando furioso	78	Picassovo literární dílo	66
Neexistující rytíř	65	Orlando furioso di Ludovico Ariosto	71	Piccolo mondo antico	41
Nejistá hodina	62	raccontato da Italo Calvino	71	Pier Paolo Pasolini	55, 61, 66
Nejstarší životopisy Dantovy	33, 35	Osvobozený Jeruzalém ve vyprávění a výběru Alfreda Giulianiho	69, 79	Pierluigi Erizzo	41
Nespočet	90, 96, 101	Otakar Fischer	14, 18, 20	Piero Gadda	51, 57
Nevyřčená slova	89	Otakar Hink	38	Pinocchiova dobrodružství	92
Nezměrný čas	65, 98	Otázky divadla a filmu	69	Píseň bratra Slunce	27, 35
Niccolò Machiavelli	51, 54, 57, 58, 78	Otto František Babler	26, 27, 29, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 45, 64, 118, 119	Plavčík	51, 57
Nicola Zingarelli	34	P		Podoba živé tváře	49, 82, 85
Nina Tučková	42	Padesát pamětihodných příběhů	54	Poezie	1, 2, 4, 8, 9, 17, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 34, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 60, 61, 62, 63, 64, 68, 69, 71, 81, 82, 83, 85, 86, 90, 92, 94
Noc	40, 42	Paměti	70	Pohled z druhé strany	94
Nostri antenati	64, 65	Paměti Bianky Cappellové	51, 57	Polibky	69
Notturmo indiano	100	Pan Todero Brumla, aneb, starý protiva	76	Poprask na laguně	73
Novela	22, 24, 35, 40, 42, 54, 56, 60, 65, 91, 95, 98, 101	Pavel Eisner	12, 43, 44, 46, 47, 48, 49, 92	Poslední měsíce	88
Novelle per un anno	40, 42	Pelyněk s medem	68	Požár smyslů	47, 50, 92
Nový život	43, 84	Per il battesimo dei nostri frammenti	68	Prezident	99
Nuovi racconti romani	72			Primo Levi	61, 62, 66, 99
O				Princ papoušek	84
O malířích	88			Prodavač kalendářů a chodec	36
O zrcadlech a jiné eseje	66				
Oheň, jímž hořím	82, 85				
Omaggio a Praga	25, 61				
Opere scelte	25, 95				
Operette morali	91, 93				

Próza	1, 2, 4, 8, 9, 22, 23, 24, 26, 27, 28, 29, 35, 36, 40, 43, 50, 51, 56, 61, 64, 78, 82, 84, 88, 90, 93, 95, 98, 106	Román	22, 24, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 44, 51, 58, 65, 78, 95, 96, 100	Sestry Materassiovy	..42
Překladatelská metoda 14	Rozpůlený vikomt 65	Sešity z vězení78
Přerušný ráj 60	Rudolf Souček 75	Signora Ava57
Příběhy papežů 94	Ruota inchiodata 66	Silnice59
Přibité kolo 66	Ř		Sior Todero Brontolon	
Přítelkyně 66	Řád T. G. Masaryka	. 81	o sia il vecchio	
R		Řád umění a literatury 81	fastidioso76
Racconti 94	Řádná holka 76	Skrytý Michelangelo	48, 50
Racconti brevi 35	Římanka39, 42	Sladký život55, 59
Racconti romani	. 72, 78	Římské povídky	..72, 79	Slovník italských	
Radovan Krátký	60, 65, 69	S		spisovatelů90
Realisté 15, 19	Salvatore Quasimodo61, 80	Sluha dvou pánů73
Relazione del primo		Sant' Ignazio di Loyola 35	Snoubenci38, 41
viaggio attorno il		Scritti di Picasso 66	Sonetti93
mondo 63, 65	Sdružení překladatelské 19	Sonety týdne a měsíců93
Renato Guttuso 88	Se non è così 77	Sostiene Pereira100
Rerum vulgarium		Se non ora, quando?	. 99	Souvislosti60
fragmenta 46	Se una notte d'inverno		Sovětské divadlo69
Riccardo Bacchelli	.. 37, 40	un viaggiatore 93	Spálená košile41
Riccardo Fellini 56	Sebastiano Vassalli	.. 96, 100, 101	Spirto gentil46
Risorgimento 78	Sei personaggi in cerca		Srdce92
Rocco Familiari	.. 89, 99	d'autore67, 85	Starší generace23, 26
Rodina Manzoniů 94	Sessanta novelle		Státní cena za dílo	
Rolando Cristofanelli	84	popolari montalesi	84	překladatelské81
				Storia degli italiani	...96, 100
				Storia del genere umano91
				Storia della bellezza	.92, 93, 96, 99
				Storia della bruttezza	92, 93, 96, 99

Storia della letteratura italiana.....	35, 84	Tratatello in laude di Dante.....	33	V
Sugli specchi e altri saggi.....	66	Trattatello in laude di Dante.....	35	Va 'dove ti porta il cuore
Susanna Tamaro	100	Treperendy.....	76100
Svatební noc.....	87	Trionfi.....	46	Václav Bahník
Svědectví.....	60	Tři roztomilé novely mnoho pomlouvaného Giovanni Boccaccia	5686
Svět a divadlo.....	60	Tutte le poesie.....	68	Václav Čep36, 37, 38, 39, 40, 42
Světová literatura 60, 81		Tutto per bene	85	Václav Černý
Symbolisté	15	Tvar	6060, 66
Š		U		Václav Diviš
Šeptání noci.....	86	Ubaldo Soddu	8838
Šest postav hledá autora	67, 77	Udatný Michele a kamarádka lednička	100	Václav Vilém Štech ..
Šílený Orfeus	83	Ugo.....	8852
Šťastná setkání	69	Umberto Eco66, 80, 85, 92, 93, 96, 99		Valeria delle meraviglie
T		Umberto Nobile	5888
T. G. Masaryk	15	Umberto Saba24, 61, 62, 64, 68		Valérie a svět divů
Ta Bovary jsem já	62	Umělecké avantgardy dvacátého století... ..	6588
Teorie překladu	5, 12	Un infinito numero..	96,	Vasco Pratolini
Terč života	63, 68	101	79
Terst a jeho žena. 62, 64		Úvahy o vládnutí a vojenství.....	53, 58	Věda a život.....
Ti ho sposato per allegria.....	99		60
Tíživé noci	101			Vědomí a svědomí Zena Cosiniho
Torquato Tasso24, 26, 71, 79, 86			84
Tragedia dell'infanzia	94			Vějíř
Tragédie dětství.....	94		75
Trans	60			Vent'anni.....
			78
				Verde acqua.....
			99
				Vergine bella
			46
				Veronika Křenková... ..
			92
				Veselí
			93
				Vestire gli ignudi
			85
				Vilém Mathesius . 18, 20
				Vítězslav Gardavský .60
				Vítězslav Nezval12, 25, 60
				Vittoria Colonna
			95
				Vladař
			 51, 53, 58, 78
				Vladimír Holan ...25, 60
				Vladimír Horáček70,
				72, 73, 74
				Vladimír Hořký.....
			51

Vladimír Mikeš	25, 26, 31, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 81	Zamilování	73	Zuřivý Roland ve		
Vlastní životopis	51, 52, 57	Zdeněk Digrin	54, 65, 91, 93	vyprávění a výběru		
Vodově zelená	99	Zdeněk Frýbort	26, 55, 92	Itala Calvina	69	
Volevo i pantaloni	98	Zdeněk Kalista	32, 33, 34, 35, 38, 53			
Výbor	8, 22, 23, 25, 31, 36, 49, 50, 54, 59, 68, 79, 80, 85, 89, 92, 94, 101	Zikmund Winter	19	Ž		
Vzal jsem si tě pro		Zlato světa	90, 101	Žiji svou smrtí	49, 82, 83, 85	
zábavu	99	Zora Obstová	92	Život advokátův	41	
Vzývání	47, 80	Zpěvník	46	Život Castruccia		
Z		Zpověď Italova	38, 42	Castracaniho z Lukky	53, 58, 78	
Z lyriky	49, 82, 86	Zpráva o první cestě	kolem světa	63, 65	Život člověka	93
		Ztracený chlapec	41	Život Mozartův	87	
		Zuřivý Roland	78	Život není sen	81	
				Život Niccola		
				Machiavelliho,		
				učitele vladařů	54	

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJE

Primární literatura

Primární literaturu představují všechny výše uvedené překlady, které jsem jeden po druhém prozkoumávala. V některých případech jsem nahlédla také do originálů.

Sekundární literatura

FORST, V. *Lexikon české literatury: osobnosti, díla, instituce*. 1. – 4. Díl, Praha: Academia, 1985 – 2008.

HRALA, M. a kol. *Kapitoly z dějin českého překladu*. Praha: Karolinum, 2002.

CHURAŇ, M. *Kdo byl kdo v našich dějinách 20. Století*. Jihlava: Libri, 1994.

JANOUSEK, P. *Slovník českých spisovatelů od roku 1945*. Sv. 1. Praha: Brána, 1995.

JANOUSEK, P. *Slovník českých spisovatelů od roku 1945*. Sv. 2. Praha: Brána, 1998.

LEVÝ, J. *České teorie překladu: Vývoj překladatelských teorií a metod v české literatuře*. Sv. 1, Praha: Ivo Železný, 1996.

LEVÝ, J. *České teorie překladu*. Sv. 1, Praha: Ivo Železný, 1996.

LEVÝ, J. *Umění překladu*. Praha: Ivo Železný, 1998.

Internetové zdroje

Biblioteca della letteratura italiana. *La biblioteca digitale della letteratura italiana*. [online]. 25.4.2014 [cit. 2014-04-25]. Dostupné z: <http://www.letteraturaitaliana.net/>

Databáze národní knihovny. *Souborný katalog ČR*. [online]. 25.4.2014 [cit. 2014-04-25]. Dostupné z: http://aleph.nkp.cz/F/?func=file&file_name=find-b&local_base=skc

Digitální knihovna Kramerius. *Kramerius*. [online]. 25.4.2014 [cit. 2014-04-25]. Dostupné z: <http://kramerius.nkp.cz/kramerius/Welcome.do;jsessionid=2334D7511CC594D22D31B608D64327F0>

Městská knihovna v Praze. *Katalog on – line*. [online]. 25.4.2014 [cit. 2014-04-25]. Dostupné z: http://search.mlp.cz/cz/#/c_s_ol=

Obec překladatelů. *Databaze uměleckého překladu po roce 45*. [online]. 25.4.2014 [cit. 2014-04-25]. Dostupné z: <http://www.obecprekladatelu.cz/cz/databaze-umeleckeho-prekladu>

Ústav pro českou literaturu AV ČR. *Slovník české literatury po roce 1945*. [online]. 25.4.2014 [cit. 2014-04-25]. Dostupné z: <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/>

Wikipedia, l'enciclopedia libera e collaborativa. *Wikipedia.it*. [online]. 25.4.2014 [cit. 2014-04-25]. Dostupné z: http://it.wikipedia.org/wiki/Pagina_principale

PŘÍLOHY

LA DIVINA COMMEDIA – BOŽSKÁ KOMEDIE

AUTOR	PŘÍKLAD ORIGINAL/PŘEKLAD
<p>Dante Alighieri – La divina commedia</p>	<p><i>Per me si va ne la città dolente, per me si va ne l'eterno dolore, per me si va tra la perduta gente. Giustizia mosse il mio alto fattore; fecemi la divina podestate, la somma sapienza e 'l primo amore. Dinanzi a me non fuor cose create se non eterne, e io eterno duro. Lasciate ogni speranza, voi ch'intrate.</i></p>
<p>Vladimír Mikeš</p>	<p><i>Mnou vchází se do trýznivého města, mnou vchází se do věčné bolesti, mnou vchází se k těm, které Bůh věčně trestá. Mnou dal Pán průchod spravedlnost ti, jsem z boží moci, dílem lásky jdete, jsem sklenuta nejvyšší moudrostí. Patřím k těm věcem, které v tomto světě jsou od věků. A navždy potrvám. Zanechte vší naděje, kdo vstupujete.</i></p>

O.F.Babler – starší verze

*Mnou přichází se k městu vyhoštěnců,
mnou přichází se, kde bol nepřestává,
mnou přichází se k říši zatracenců,
mne stvořil pán,
jenž původcem je práva,
Mne zbudovala s boží všemocností
nejvyšší moudrost, první láska pravá
Dříve než já, jež trvám od věčnosti
nic nebylo, co taktéž věčným není.
Kdo vchází mnou nechť naděje se zhostí!*

Dante Alighieri –

**La divina commedia, 1966 -
1977**

*Nel mezzo del cammin di vostra vita
mi ritrovai per una selva oscura,
ché la diritta via era smarrita.*

O.F.Babler, 1952

*Kde život náš je v půli se svou poutí,
mně bylo procházet tak temným lesem,
že nemohl jsem cestu uhodnouti.*

O.F.Babler, 1958

*Kde v půli život náš je svou poutí,
procházet bylo mi tak temným lesem,
že pravý směr nemoh'uhodnouti.*

O.F.Babler, 1965

*Kde v půli život náš je se svou potí,
procházet musel jsem tak temným lesem,
že pravý směr jsem nemoh uhodnouti.*

Vladimír Mikeš, 1984

*V čase, kdy život je vpolou své pouti,
jsem zabloudil, kolem byl hustý les,
já z pravé cesty zabředl v houšť proti.*

ALIGHIERI, Dante, *Commedia: Edizione di riferimento: a cura di Giorgio Petrocchi*, 3 volumi. Milano: Mondatori, 1966-1977.

Božská komedie. *Wikipedia*. [online]. [cit. 2014-04-05]. Dostupné

z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Bo%C5%B8sk%C3%A1_komedie

Commedia. *La biblioteca digitale della letteratura italiana*. [online]. [cit. 2014-04-05]. Dostupné z: http://www.letteraturaitaliana.net/pdf/Volume_1/t317.pdf

LA VITA, SCRITTA DA LUI MEDESIMO – VLASTNÍ ŽIVOTOPIS

AUTOR	PŘÍKLAD ORIGINÁL/PŘEKLAD
Benvenuto Cellini – La vita, 1973	<i>Tutti gli uomini d'ogni sorte, che hanno fatto qualche cosa che sia virtuosa, o sí veramente che le virtù somigli, doverieno, essendo veritieri e da bene, di lor propria mano descrivere la loro vita; ma non si dovrebbe cominciare una tal bella impresa prima che passato l'età de' quarant'anni.</i>
Adolf Gottwald 1909	<i>Všichni lidé jakéhokoli stavu, kteří vykonali věci významné nebo věci, které se blíží významu, měli by vlastní rukou napsat svůj životopis, jsou-li pravdomluvní a poctiví. Ale neměli by začínat tak krásné dílo dříve, než jim mine čtyřicet let.</i>
Adolf Felix a Josef Mach 1930	<i>Všichni lidé bez rozdílů, kteří vykonali něco znamenitého, nebo aspoň takového, že to za znamenité možno považovati, měli by, jsou-li pravdomluvní a poctiví, vylíčiti vlastního života běh; ale neměli by takový pěkný úkol začínati dříve než překročili čtyřicátý rok věku svého.</i>
Adolf Felix a Josef Mach 1936	<i>Všichni lidé bez rozdílů, kteří vykonali něco znamenitého nebo aspoň takového, že to za znamenité možno považovati, měli by, jsou-li pravdomluvní a poctiví, vylíčiti běh vlastního života; ale neměli by takový pěkný úkol začínat dříve, než překročili čtyřicátý rok věku svého.</i>
Adolf Felix a Josef Mach 1976	<i>Všichni, kdož vykonali něco znamenitého nebo co lze za znamenité považovat, měli by pravdivě a poctivě vylíčit vlastní život; ale neměli by takový pěkný úkol začínat dřív, než překročí čtyřicátý rok věku.</i>

CELLINI, Benvenuto, *La vita*. Edizione di riferimento: a cura di Davido Bonino. Einaudi: Torino, 1973.

La vita .*La biblioteca digitale della letteratura italiana*. [online]. [cit. 2014-04-05]. Dostupné z: http://www.letteraturaitaliana.net/pdf/Volume_5/t115.pdf

MANDRAGOLA/MANDRAGOLA

AUTOR	PŘÍKLAD ORIGINAL/PŘEKLAD
Niccolò Machiavelli – Mandragola, 1964	<i>La favola Mandragola si chiama: la cagion voi credete nel recitarla, come io m'indovino. Non è el componitor di molta fama; pur, se vo'ridete, egli è contento di pagarvi il vino. Uno amante meschino, un dottor poco astro, un frate mal vissuto, un parasito, di malizia el cucco, fien questo giorno el vostro badalucco.</i>
Starší překlad	<i>Náš milý kus se volá Mandragola. Proč, řekne vám hra sama. Ten, kdo to napsal, dosud slavný není, bez žáků jeho literární škola, a přece když vás zklamá, dá na víno vám celé svoje jmění. Milenec v roztoužení, pan doktor mozku mdlého, lstný fráter vedle něho, kukaččí zlomyslnost příživníka a z toho mnohá kratochvíle vzniká.</i>
Mladší přepracované vydání	<i>Komedie se Mandragora říká. Proč, to snad pochopíte, až příběh hry vám vyjeví tu věc. Autor sic valnou slávou nevyčníká, než když ho neznectíte, rád sklínku vína pak zaplatí přec. Prahnucí milenec, doktor – hňup učiněný, mnich – neřád povedený, příživník, v kterém žilky dobré není, ať poslouží vám dneska k vyražení!</i>

**Niccolò
Macchiavelli –
Mandragola,
1964**

*Perché la vita è breve
e molte son le pene
che vivendo e stentando ognun sostiene;
dietro alle nostre voglie,
andiam passando e consumando gli anni,
ché chi il piacer si talie
per viver con agnosce e con affanni,
non conosce gli inganni
nel mondo; o da quai mali
e da che strani casi
oppressi quasi sian tutti i mortali.*

**Miloslav Novot-
ný 1928**

*Náš život je tak krátký,
jen v strastech jest nám žítí
a v trud se všecka radost promění ti.
A to nám, bědným, právo dává,
abychom po svém žili v blaženosti;
Vždyť, kdo se slastí vzdává
a u koho se rozkoš neuhostí,
ten pozná rub ctnosti
a neví, jak svět klamá,
vším, co se kolem děje,
že nás zeje časné nicotnosti tlama.*

Jaroslav Pokorný 1955

*Jsme na tom světě krátce
a tisíc plahočení
kdekomu dává život, živoření –
a proto my svůj věk
chcem žít a užít podle svého přání.
Kdo radostí se zřek
a trápí se a trudí do skonání,
klam světa nezná ani,
neví, co zel v něm čeká,
co příchod smíchu, k pláči
se stále tlačí všade na člověka.*

MACHIAVELLI, Niccolò, *Mandragola*. Edizione di riferimento: a cura di Guido Davico Bonino, Einaudi: Torino, 1964.

Mandragola. *La biblioteca digitale della letteratura italiana*. [online]. [cit. 2014-04-05]. Dostupné z: http://www.letteraturaitaliana.net/pdf/Volume_4/t93.pdf

I PROMESSI SPOSI - SNOUBENCI

AUTOR		PŘÍKLAD ORIGINAL/PŘEKLAD
Alessandro Francesco Tommaso Man- zoni		<i>Quel ramo del lago di Como, che volge a mezzogiorno, tra due stene non interrotte di monti, tutto a seni e a golfi, a seconda dello sporgere e del rientrare di quelli, vien, quasi a un tratto, a ristringersi, e a prender corso e figura di fiume, tra un promontorio a destra, e un'ampia costiera dall'altra parte...</i>
I promessi sposi 1985		
Otakar 1927	Hink	<i>Ono rameno Comského jezera obracející se k jihu, mezi dvěma nepřetržitými horskými řetězy a vybihající v nesčetné zálivy a zátočiny, zužuje se pojednou a postupuje dále v podobě řeky mezi předhořím po pravé, širokým pak pobřežím po levé straně...</i>
Václav (Václav 1951	Čep Diviš)	<i>To rameno Comského jezera, jež se táhne k jihu mezi dvěma souvislými horskými řetězy a tvoří nesčetné zálivy a zátočiny, najednou se zužuje a vypadá jako řeka mezi předhořím po pravé straně a širokým pobřežím po straně levé...</i>
Václav Čep		<i>Rameno Comského jezera, jež se obrací k jihu mezi dvěma souvislými horskými řetězy, jež jsou samý záliv a zátočina, podle toho, jak hory vybíhají a ustupují, náhle jako by se zužovalo a vypadá jako řeka mezi předhořím po pravé straně a širokým pobřežím po straně levé...</i>

MANZONI, Alessandro, *I promessi sposi*. Edizione di riferimento: a cura di Angelo Marchese. Mondatori: Milano, 1985.

I promessi sposi. *La biblioteca digitale della letteratura italiana*. [online]. [cit. 2014-04-05]. Dostupné z: http://www.letteraturaitaliana.net/pdf/Volume_8/t337.pdf

